

Funded by
the European Union

CLIMPS Projektas

1-as darbo paketas: Suvedinėjimas - dabartinės padėties ir poreikių analizės tyrimas

Apklauso ataskaita

2024 m. lapkričio mėn.

Parengė Baltijos Edukacinių Technologijų Institutas (BETI)

AUTORINĖS TEISĖS

© Copyright 2024; CLIMPS projekto konsorciumas, kurį sudaro Kocaeli gubernatūra - Investicijų valdymo ir koordinavimo departamentas (TR), Mažeikių rajono savivaldybė (LT); Kocaeli pramonės rūmai (TR); Baltijos edukacinių technologijų institutas (LT)

Be raštiško CLIMPS konsorciumo leidimo šio dokumento negalima kopijuoti, atgaminti ar keisti nei viso, nei jo dalies jokiais tikslais. Be to, turi būti aiškiai nurodyta dokumento autorių padėka ir visos taikytinos autorių teisių pranešimo dalys.

This Publication was funded by the European Union.

Its contents are the sole responsibility of CLIMPS TTGS-II/124 Consortium and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Turinys

KONTEKSTAS	2
DOKUMENTO TIKSLAS	3
DALYVIŲ PROFILIS	3
APKLAUSŲ APŽVALGA	4
GRĮŽTAMASIS RYŠYS IR VERTINIMAS	4
APKLAUSA DĖL PRAMONINĖS GAMYBOS PLATFORMŲ (PPP)	4
ANTRINIŲ TIKSLINIŲ GRUPIŲ APKLAUSA	32
IŠVADOS	54
AUTORIAUS PASTABA	67

Kontekstas

Kvietimo teikti paraiškas nuoroda	EuropeAid/173144/ID/ACT/TR
Kvietimo teikti paraiškas pavadinimas	Turkijos ir ES dvynių miestų programa - II (Dvynių projektai "Žalioji ateitis") Dotacijų schema
Pagrindinio teikėjo pavadinimas	Kocaeli Investicijų stebėsenos ir koordinavimo departamentas
Paraiškos numeris	TTGS-II/124
Projekto pavadinimas	CLIMPs - Dvynių programa 2030 m. klimato kaitos veiksmų plano modeliui įgyvendinti Pramoninės gamybos platformose
Projekto vieta	Turkija - Kocaeli; Lietuva - Mažeikiai; Kaunas
Projekto trukmė	12 mėnesių

Dokumento tikslas

Šios duomenų analizės tikslas - pateikti išsamų dabartinės praktikos, iššūkių ir poreikių, susijusių su prisitaikymu prie klimato kaitos ir anglies pėdsako mažinimu, įvertinimą pagrindinėje tikslinėje grupėje - Pramonės gamybos platformose (PGP), taip pat dviejose antrinėse tikslinėse grupėse - sprendimų priėmėjų ir jaunų asmenų / jaunimo asociacijų Turkijoje ir Lietuvoje. Šioje duomenų analizėje, kuriai vadovauja DIMC - Kocaeli investicijų stebėsenos ir koordinavimo departamentas (Kocaeli Department of Investment Monitoring and Coordination), bendradarbiaudamas su pagrindiniais partneriais, įskaitant MRS - Mažeikių rajono savivaldybę, KOSANO - Kocaeli pramonės rūmus, ir BETI - Baltijos švietimo technologijų institutą, surinkti tikslinių apklausų metu parengti atsakymai. Kartu šios išvados suteikia vertingų įžvalgų apie suinteresuotųjų šalių pasirengimą ir gebėjimus spręsti klimato kaitos problemas, jomis bus remiamasi rengiant pritaikytas strategijas ir veiksmų planus. Šios bendros pastangos užtikrina, kad tolesni CLIMPS projekto etapai būtų pagrįsti išsamiu esamų sąlygų ir suinteresuotųjų šalių požiūrio supratimu.

Dalyvių profilis

Anketų dalyviai buvo atrinkti iš pirminių tikslinių grupių: Pagrindinė tikslinė grupė - PGP, antrinės tikslinės grupės - sprendimų priėmėjai ir jaunų asmenų / jaunimo asociacijos. Kiekviena grupė buvo atrinkta taip, kad būtų galima susidaryti skirtingą nuomonę apie dabartinę prisitaikymo prie klimato kaitos ir anglies pėdsako mažinimo pastangas atitinkamame kontekste.

Pačioje užduočioje, susijusių su 1-uoju darbo paketu, pradžioje buvo parengta metodinė sistema. Kaip aiškiai nurodyta ir Veiklos aprašyme, ir Metodinėje sistemoje, projekto tikslinės grupės yra PGP; vietos ir (arba) nacionaliniai sprendimų priėmėjai; ir pilietinės visuomenės veikėjai, t. y. jaunimo asociacijos, siekiančios dalyvauti vietos politikos formavime. Atsižvelgiant į tai, kad Projektu iš esmės siekiama padėti ekologiškai pertvarkyti PGP ir prisitaikyti prie klimato kaitos, PGP yra apibrėžta kaip pagrindinė tikslinė grupė. Tačiau, kadangi vietos sprendimų priėmėjų ir su jaunimu dirbančių asmenų atsiliepimai, susiję su PGP vaidmeniu ir pareigomis, yra labai vertingi, reikia atlikti dar vieną apklausą, kurioje dėmesys būtų skiriamas ir šioms antrinėms tikslinėms grupėms. Todėl buvo parengtos ir atliktos dvi atskiros, tarpusavyje suderintos ir viena kitą papildančios apklausos, kad būtų galima gauti tikslingų įžvalgų ir iš pagrindinės, ir iš antrinių tikslinių grupių. Toks metodas leido užfiksuoti tikslingesnę ir išsamesnę informaciją apie unikalius iššūkius ir veiksmus pramoninės gamybos sektoriuje, kartu gaunant vertingos informacijos ir iš sprendimus priimančių asmenų, ir iš jaunimo asociacijų.

Dalyvių vaidmuo, patirtis ir priklausomybė organizacijoms buvo skirtingi, todėl buvo užtikrintas visapusiškas suinteresuotųjų šalių atstovavimas. Išsami demografinė informacija, įskaitant amžių, lytį, pareigas ir išsilavinimo lygį, bus pateikta toliau, vėlesniuose kiekvienos apklausos skyriuose, pateikiant išsamų kiekvienos tikslinės grupės profilį.

Apklausų apžvalga

Apklausa buvo kruopščiai parengtos taip, kad atitiktų konkrečius tikslinių grupių poreikius ir patirtį, o klausimai buvo pritaikyti siekiant gauti išsamios informacijos apie prisitaikymą prie klimato kaitos ir anglies pėdsako mažinimą.

PGP apklausoje daugiausia dėmesio skiriama įžvalgoms apie dabartinę praktiką, iššūkius ir galimybes, susijusias su prisitaikymu prie klimato kaitos ir anglies pėdsako mažinimu. Ją sudaro skyriai apie dalyvių profilius, dabartines aplinkosaugos praktikas ir informuotumą apie klimato kaitą; poreikius, iššūkius, galimybes, ateities planus; gerą patirtį ir sėkmės istorijas bei apklausos vertinimą. Ja taip pat siekiama sulaukti grįžtamojo ryšio apie reikalingą vietinių ir tarptautinių tinklų paramą ir vertinama, kiek dalyviai yra susipažinę su klimato politika, pavyzdžiui, ES "Žaliuoju sandėriu". Šią apklausą užpildė **20** dalyvių Lietuvoje ir **20** dalyvių Turkijoje.

Antrinių tikslinių grupių (vietos sprendimų priėmėjų ir jaunimo veikėjų) apklausos tikslas - surinkti informaciją apie dalyvių informuotumą ir dalyvavimą klimato kaitos srityje, jų požiūrį į atitinkamą politiką ir lūkesčius, susijusius su PGP. Ją sudaro penki skyriai: dalyvių profilis, informuotumas apie klimato kaitą, dalyvavimas ir perspektyvos, lūkesčiai dėl PGP ir apklausos vertinimas. Apklausoje siekiama sužinoti dalyvių idėjas dėl naujų iniciatyvų, įgytą patirtį ir jų mintis apie tai, kaip pramonės subjektai gali prisidėti prie klimato kaitos problemų sprendimo. Šią apklausą užpildė **18** dalyvių Lietuvoje ir **28** dalyviai Turkijoje.

Grįžtamasis ryšys ir vertinimas

Tolesniuose skyriuose bus pateikti išsamūs kiekvienos apklausos duomenys ir analizė, apimanti atsakymus iš Turkijos ir Lietuvos. Šis išsamus įvertinimas leis susipažinti su kiekvienos šalies PGP, sprendimų priėmėjų ir jaunimo asociacijų požiūriu. Surinkti atsiliepimai bus sistemingai analizuojami, siekiant nustatyti tendencijas, iššūkius ir pritaikymo galimybes, susijusias su prisitaikymu prie klimato kaitos ir anglies pėdsako mažinimo pastangomis šiuose skirtinguose kontekstuose.

Apklausa pramoninės gamybos platformoms (PGP)

1 skyrius: Dalyvių profilis

Apklausoje dalyvavo įvairūs dalyviai iš Lietuvos ir Turkijos, atstovaujantys įvairioms amžiaus grupėms, lytims, išsilavinimui ir pramonės šakoms.

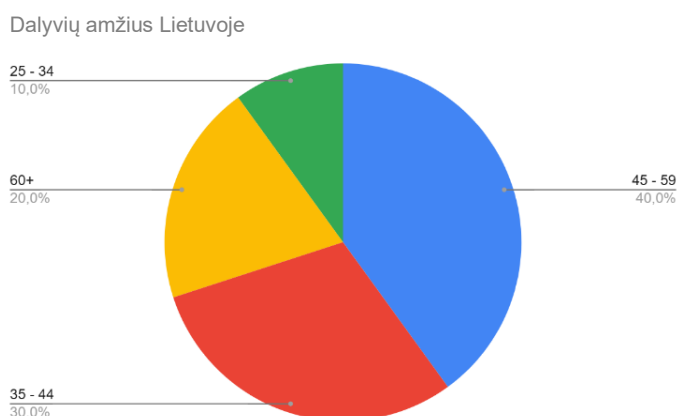
Lietuvoje dalyviai buvo dirbantys įvairiose pramonės šakose, pavyzdžiui, gamybos pramonėje, maisto ir gėrimų produkcijoje, miškininkystėje, statybose, atliekų tvarkyme ir vandentvarkoje. Tarp atstovaujamų įmonių buvo:

- "Kauno reklama" Ltd. - Gamyba ir perdirbimas
- Vigesta Ltd. - Maisto produktų ir gėrimų gamyba

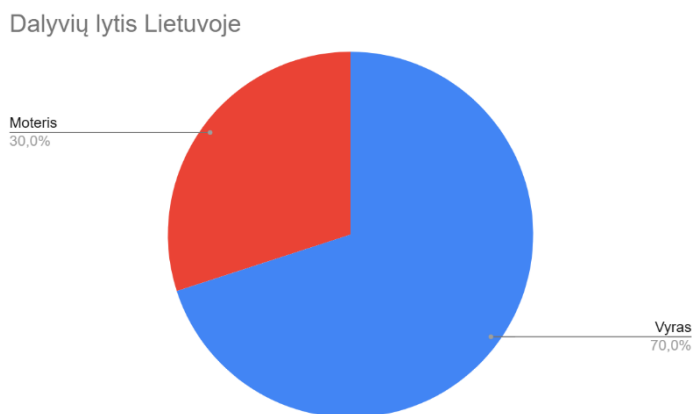
- Lyra Group Ltd., Eko>Logiškas Ltd., ABF LT Ltd., MIGIRIS Ltd., Taumona Ltd., Rapsoila, ORLEN Lietuva Corp., Ozas, Elmaga Ltd. ir Gerher Ltd. - Gamyba ir perdirbimas
- Dujoda Ltd., Miškų darbai Ltd., Saulės veidrodis Ltd. - Miškininkystė ir popieriaus gaminiai
- Hotrema Ltd., MK Baltic Ltd. - Statyba ir infrastruktūra
- Pieno žvaigždės - Maisto produktų ir gėrimų gamyba
- Ekovalis Ltd. - Atliekų tvarkymas ir perdirbimas
- Mažeikių Vandenys Ltd. - Vandentvarka

Lietuvos dalyvių pasiskirstymas pagal amžių (1 pav.) didžiojoje dalyje buvo 35-59 metų amžiaus grupėje bei šiek tiek dalyvių 25-34 ir 60+ amžiaus grupėse.

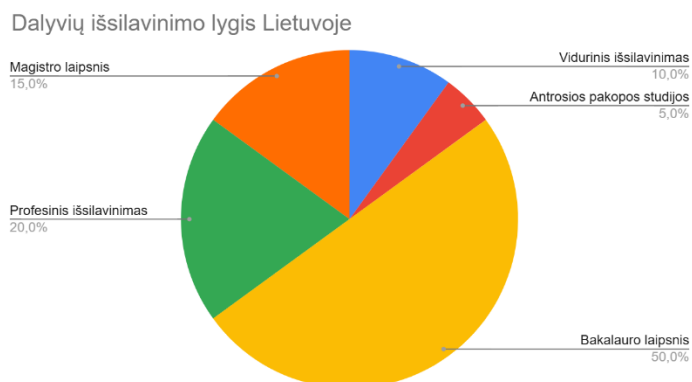
1 pav. Lietuvos dalyvių pasiskirstymas pagal amžių

Lyčių atstovavimas (2 pav.) buvo netolygus: 70 % dalyvių buvo vyrai ir 30 % moterų.

2 pav. Lietuvos dalyvių pasiskirstymas pagal lytį

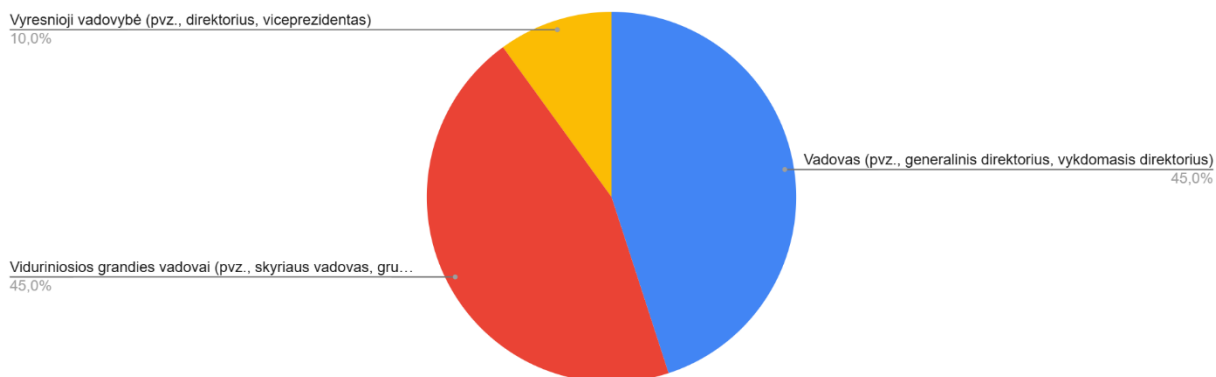
Dalyvių išsilavinimas (3 pav.) buvo labai įvairus - nuo vidurinio išsilavinimo ir profesinio mokymo iki bakalauro ir magistro laipsnių. Nemaža dalis turėjo bakalauro laipsnį, kiti - profesinį pasirengimą arba vidurinį išsilavinimą. Mažesnę dalį turėjo aukštąjį išsilavinimą, atspindinti skirtingą išsilavinimo lygį.

3 pav. Lietuvos dalyvių išsilavinimas

Dalyvių pareigos jų įmonėse (4 pav.) taip pat buvo įvairios, apimančios įvairius atsakomybės lygius. Imtį sudarė vadovai (pvz., generaliniai direktoriai ir vykdomieji direktoriai), vyresnieji vadovai (pvz., direktoriai ir pavaduotojai) ir vidurinės grandies vadovai (pvz., skyrių vadovai ir komandų vadovai). Matoma, kad didelė dalis dalyvių užėmė vidurinės grandies vadovų pareigas, o kiti ėjo vyresniųjų ar vykdomųjų vadovų pareigas, o tai nurodo, kad dauguma respondentų yra atsakingi už sprendimų priėmimą.

Dalyvių pareigos jų įmonėse Lietuvoje

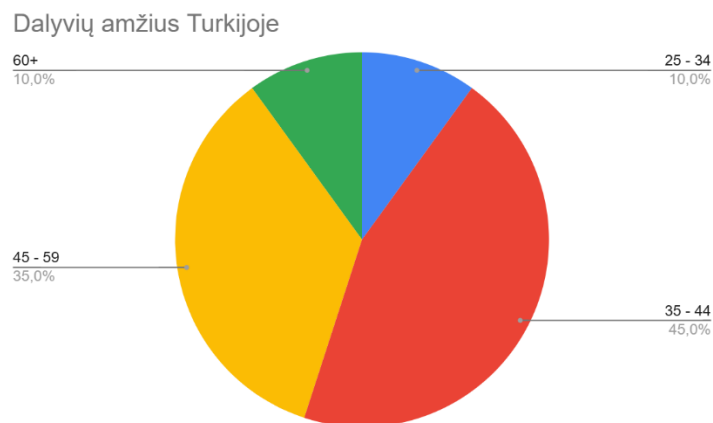
4 pav. Vaidmenų pasiskirstymas įmonėse Lietuvoje

Turkijoje dalyviai buvo iš įvairių sektorių, įskaitant chemijos, organizuotų pramoninių zonų, statybinių medžiagų ir kasybos sektorių. Pagrindinės įmonės ir organizacijos:

- BASF Turkish Chemistry, Petroyag, Petroyağ ve Kimyasallar San. Tic. Inc., Makine İhtisas OIZ ir TÜPRAŞ - gamyba ir perdirbimas

- "Teknocoat Paint Chemistry Inc." - Cheminių dažų pramonė
- "Henkel" - Lipnios cheminės medžiagos
- "Belgin Holding Inc." - Mineralinių aliejų, higienos ir valymo produktų gamyba
- GOSB Gebze OIZ, Dilovası organizuotos pramoninės zonos direktoratas, Asım Kibar organizuota pramoninė zona ir Ggosb (Gebze Güzeller OIZ) - organizuotos pramoninės zonos ir paslaugos
- Betek Paint and Chemistry Inc. - Statybinės medžiagos
- "Polisan Holding", "Poliport Chemistry" ir "Polisan Chemistry" - cheminės medžiagos ir vaistai, uosto talpyklų ir sandėliavimo paslaugos
- GEBKİM OIZ - Cheminės medžiagos ir vaistai
- "Omya Mining Inc." - Kasyba ir gavyba

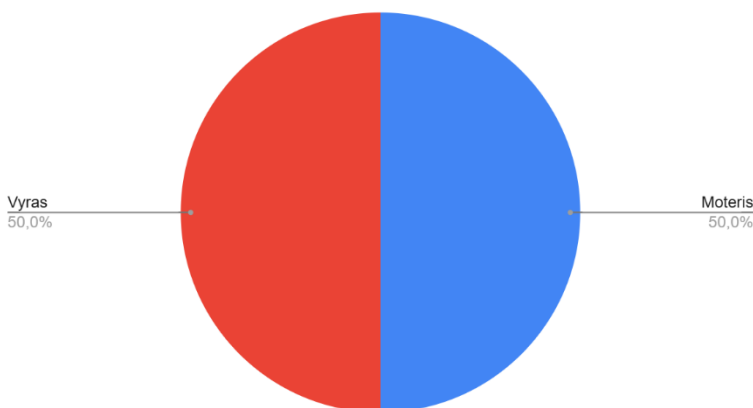
Dauguma Turkijos dalyvių buvo 35-59 metų amžiaus, mažiau - 25-34 metų amžiaus ir kai kurie - vyresni nei 60 metų (5 pav.).

5 pav. Turkijos dalyvių pasiskirstymas pagal amžių

Pasiskirstymas pagal lytį (6 pav.) buvo subalansuotas - visose amžiaus grupėse buvo ir vyrų, ir moterų.

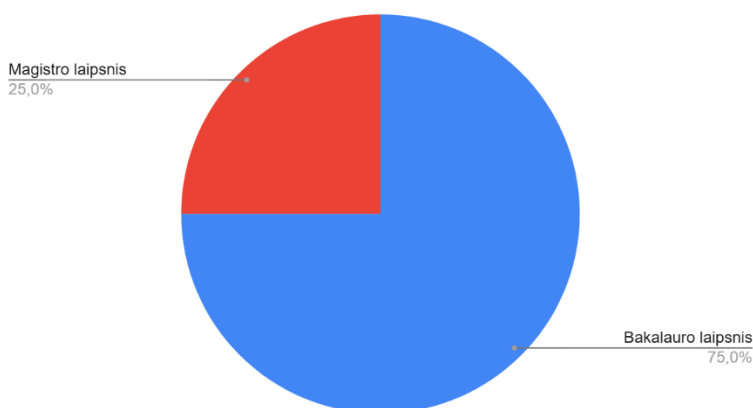
Dalyvių lytis Turkijoje

6 pav. Turkijos dalyvių pasiskirstymas pagal lytį

Išsilavinimas (7 pav.) daugiausia buvo bakalauro, nors nemaža dalis turėjo magistro laipsnį, o tai rodo aukštą Turkijos dalyvių akademinį išsilavinimą.

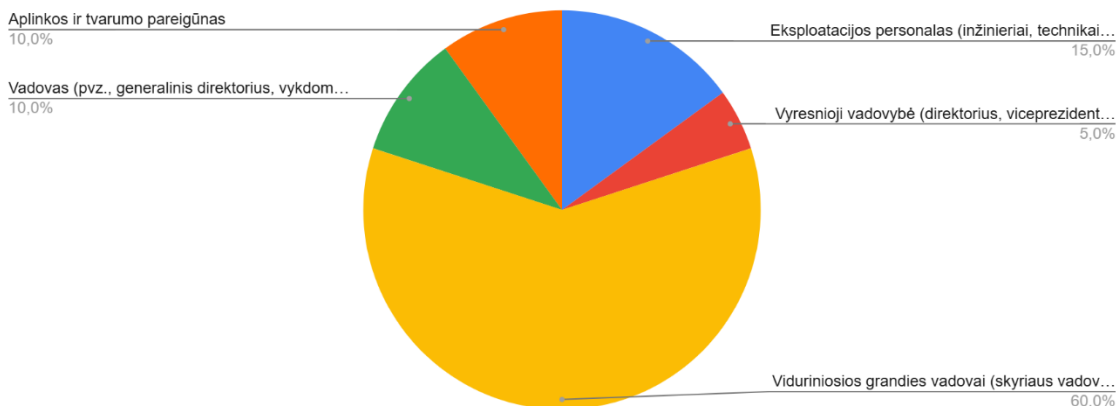
Dalyvių išsilavinimo lygis Turkijoje

7 pav. Turkijos dalyvių išsilavinimas

Jų pareigos įmonėse (8 pav.) buvo įvairios, atspindinčios įvairių profesinę atsakomybę. Turkijos dalyvių tarpe buvo nemažai vidurinėsios grandies vadovų (pvz., skyrių vadovų ir komandų vadovų), taip pat asmenų, užimančių vyresniojo vadovo (pvz., direktorių ir pavaduotojų) ir vadovo pareigas (pvz., generalinių direktorių ir vykdomųjų direktorių). Be to, tarp jų buvo ir veiklų personalo (pvz., inžinierių ir technikų) bei aplinkosaugos ir (arba) tvarumo pareigūnų, todėl akivaizdu, kad tarp jų buvo ir strateginių sprendimų priėmėjų, ir techninių specialistų.

Dalyvių pareigos jų įmonėse Turkijoje

8 pav. Vaidmenų pasiskirstymas Turkijos įmonėse

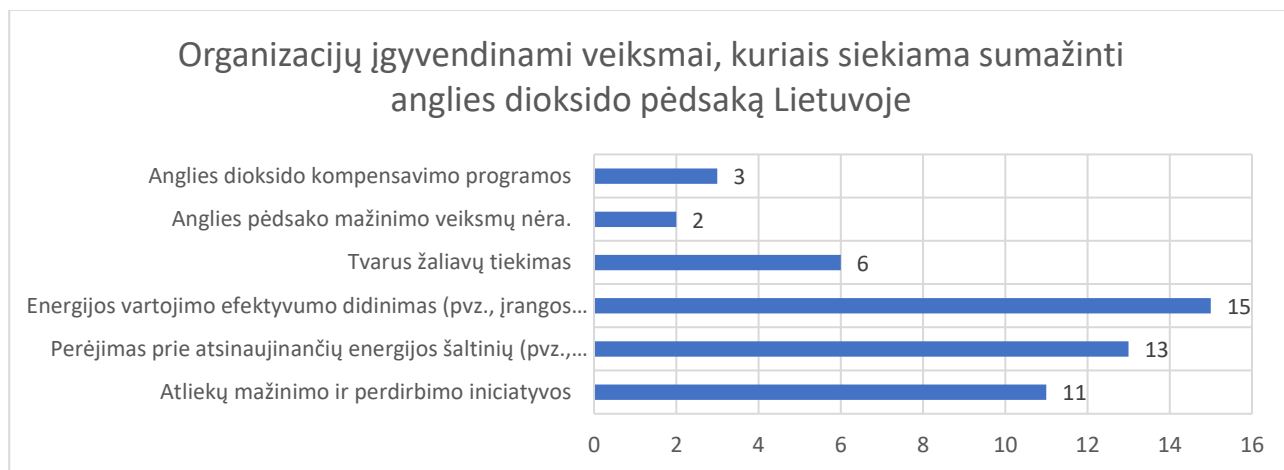
Šis įvairus profilis atspindi subalansuotą atstovavimą pagal lytį, amžių ir išsilavinimą, taip pat įvairias pramonės šakas.

2 skyrius: Dabartinė aplinkosaugos praktika ir informuotumas apie klimato kaitą

1. Organizacijų įgyvendinami veiksmai anglies dioksido pėdsakui mažinti

Apklausos rezultatai rodo, kad **Lietuvos** organizacijos, siekdamos sumažinti anglies dioksido pėdsaką, pirmenybę teikia energijos vartojimo efektyvumo didinimui (15 organizacijų) ir atsinaujinančios energijos perėjimui (13 organizacijų). Atliekų mažinimas ir perdirbimas taip pat yra dažni - juos taiko 11 organizacijų. Kitos priemonės apima tvarų apsirūpinimą ištekliais (6 organizacijos) ir anglies dioksido kompensavimą (3 organizacijos), o 2 organizacijos pranešė, kad nesiėmė jokių veiksmų.

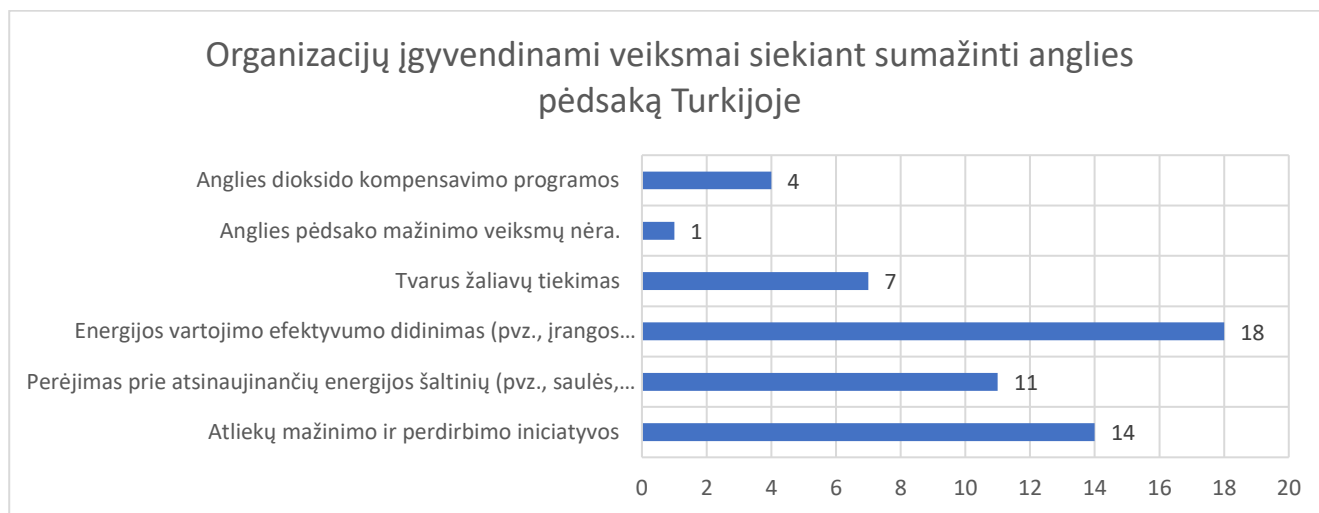
Kaip parodyta 9 pav., šie rezultatai rodo, kad daug dėmesio skiriama su energija susijusioms iniciatyvoms, o tai atspindi didėjančią Lietuvos organizacijų aplinkosauginį sąmoningumą.

9 pav. Anglies pėdsako mažinimo veiksmai Lietuvos organizacijose

Turkijos organizacijos daugiausia dėmesio skyrė energijos vartojimo efektyvumo didinimui (pvz., įrangos atnaujinimui, procesų optimizavimui) - šią veiklą įgyvendino 18 organizacijų. Taip pat dažnai buvo pranešama apie atliekų mažinimo ir perdirbimo iniciatyvas, kurių ėmėsi 14 organizacijų. Be to, perėjimą prie atsinaujinančių energijos šaltinių (pvz., saulės, vėjo) įgyvendino 11 organizacijų.

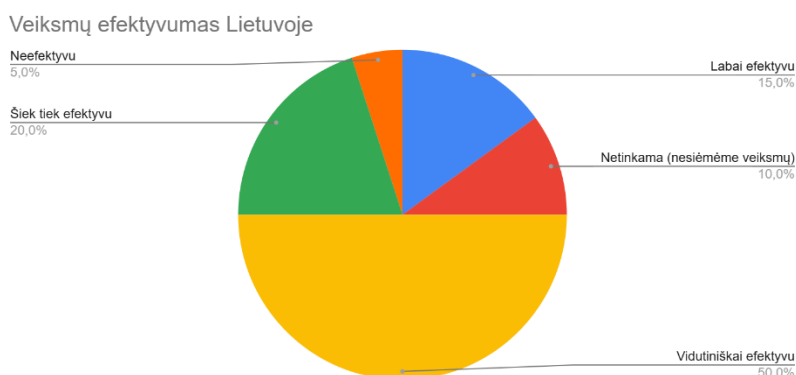
Kiti veiksmai apima tvarų žaliavų tiekimą, kurio ėmėsi 7 organizacijos, ir anglies dioksido kompensavimo programas, kurias patvirtino 4 organizacijos. Pabrėžtina, kad 1 organizacija nepranešė apie jokių veiksmus, skirtus anglies pėdsakui mažinti, kaip matyti 10 pav.

10 pav. Anglies pėdsako mažinimo veiksmai Turkijos organizacijose

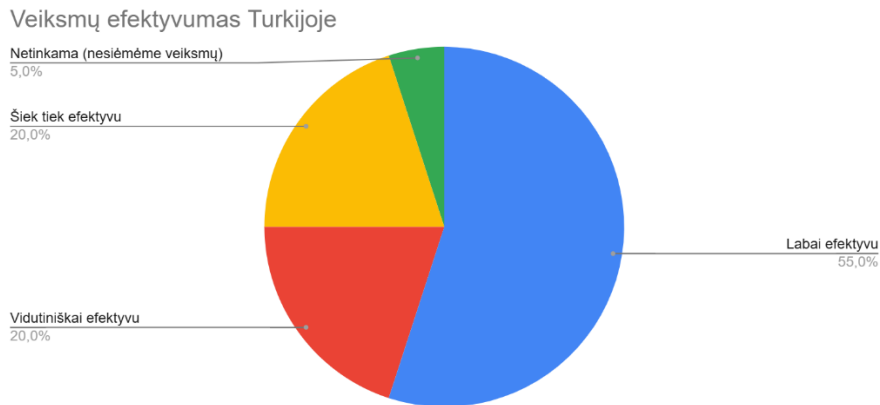
2. Veiksmų efektyvumas mažinant anglies dioksido pėdsaką

Kaip matyti 11 pav., 50 % **Lietuvos** organizacijų nurodė, kad jų anglies dioksido kiekio mažinimo veiksmai yra vidutiniškai veiksmingi, mažesnę dalis nurodė, kad jie yra labai veiksmingi. Kai kurios organizacijos pastebėjo tik ribotą poveikį, o kelios dar neįgyvendino jokių anglies dioksido mažinimo priemonių.

11 pav. Suvokiamas anglies pėdsako mažinimo veiksmų veiksmingumas Lietuvos organizacijose

Dauguma **Turkijos** organizacijų mano, kad jų anglies dioksido kiekio mažinimo veiksmai yra išties veiksmingi, daugumai respondentų juos įvertinus kaip labai veiksmingus (55 proc.). Kai kurie dalyviai pažymėjo vidutinį arba nedidelį veiksmingumą ir viena įmonė nurodė neįgyvendinusi jokių veiksmų (12 pav.).

12 pav. Turkijos organizacijų suvokiamas anglies pėdsako mažinimo veiksmų veiksmingumas

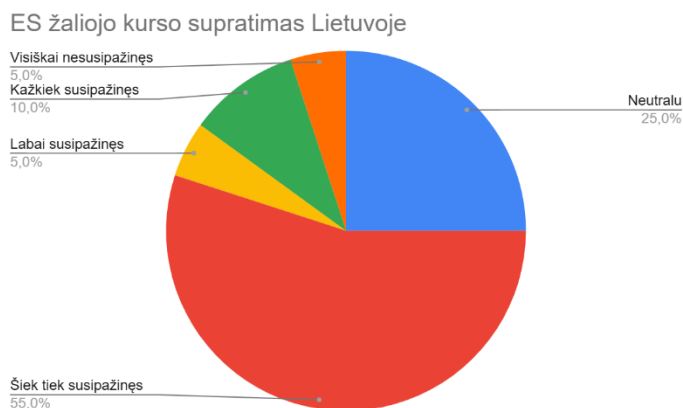
3. Aplinkosaugos sertifikatai ir standartų laikymasis

Lietuvos organizacijos turi įvairių aplinkosaugos sertifikatų ir standartų, iš kurių dažniausiai nurodomas ISO 14001. Kiti minėti sertifikatai apima gamybos meistriškumo sertifikatą (SCS-FM/COC-009265), FSC (Forest Stewardship Council – Miškų valdymo taryba), ISO 9001 ir ISO 45001 kokybės bei darbuotojų saugos ir sveikatos srityse. Kelios organizacijos nurodė, šiuo metu neturinčios jokių sertifikatų, o viena organizacija, kad šiuo metu diegianti standartus. Keletas respondentų nebuvo tikri arba nenurodė konkrečių standartų.

Turkijoje ISO 14001 yra plačiai pripažįstamas tarp organizacijų, dažnai kartu su papildomais sertifikatais, tokiais kaip ISO 50001 (energijos valdymas) ir ISO 9001. Kai kurios įmonės taip pat minėjo turinčios Leed sertifikatą ir sertifikatus, susijusius su aplinkosaugos leidimais. Keletas respondentų nurodė, kad vis dar įgyvendina sertifikatus, o viena organizacija pabrėžė, kad, nepaisant to, jog neturi oficialių sertifikatų, taiko aplinkai palankią praktiką. Dauguma Turkijos organizacijų, atrodo, aktyviai laikosi aplinkosaugos standartų.

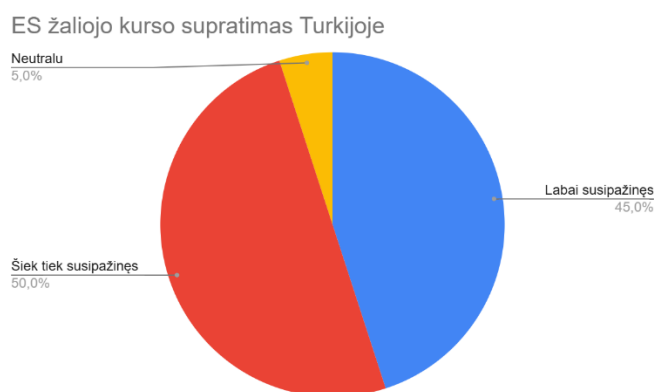
4. Susipažinimas su ES "Žaliuoju sandėriu" ir jo tikslais

Lietuvos respondentų žinios apie ES Žaliąjį sandėrį (13 pav.) ir jo tikslus iš esmės yra menkos arba vidutiniškos. Dauguma save apibūdino kaip nežymiai susipažinusius su šia tema arba kaip neutralius, o keletas nurodė esantys šiek tiek susipažinę ir labai gerai susipažinę. Nedidelė dalis nurodė, kad yra visiškai nesusipažinę. Apskritai, tai atrodo, kad informuotumas apie Žaliojo sandėrio tikslus yra ribotas.

13 pav. ES žaliojo sandorio žinomumas tarp Lietuvos dalyvių

Priešingai, **Turkijos** respondentai parodė, kad jie yra geriau susipažinę su ES "Žalioju sandoriu" (14 pav.). Dauguma dalyvių nurodė, kad yra šiek tiek arba labai gerai susipažinę su jo tikslais, ir parodė didesnę informuotumą nei jų kolegos iš Lietuvos. Tik nedidelė dalis respondentų pasirinko neutralų atsakymą ir nebuvo nė vieno atsakymo, rodančio visišką nežinojimą.

14 pav. ES žaliojo sandorio žinomumas tarp Turkijos dalyvių

5. Susipažinimas su nacionaline klimato kaitos politika

Lietuvoje respondentai apskritai yra mažai arba vidutiniškai susipažinę su nacionaline klimato kaitos politika (15 pav.). Dauguma savo informuotumą įvertino kaip nežymiai susipažinę arba neutralų, tik keletas save apibūdino kaip šiek tiek susipažinusius arba labai gerai susipažinusius. Nedidelė dalis nurodė, kad yra visiškai nesusipažinę.

15 pav. Lietuvos dalyvių susipažinimas su nacionaline klimato kaitos politika

Turkijos respondentai buvo geriau informuoti apie savo šalies klimato kaitos politiką (16 pav.). Dauguma jų nurodė, kad yra šiek tiek arba labai gerai susipažinę su nacionaline politika, o tai rodo didesnę įsitraukimo ir susipažinimo lygį, palyginti su Lietuvos respondентаis.

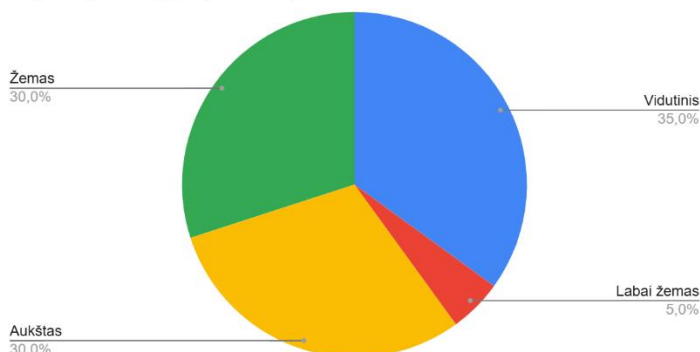

16 pav. Turkijos dalyvių susipažinimas su nacionaline klimato kaitos politika

6. Organizacijos informuotumas ir supratimas apie klimato kaitos riziką ir galimybes

Lietuvoje organizacijų informuotumą ir supratimą apie su klimato kaita susijusią riziką ir galimybes (17 pav.) respondentai dažniausiai vertina kaip vidutinį arba aukštą, kai kurie nurodė žemą informuotumo lygį. Labai nedaug organizacijų savo informuotumą įvertino kaip labai žemą, o tai rodo, kad nors dalis organizacijų gerai supranta su klimato kaita susijusią riziką ir galimybes, vis dar yra kur tobulėti.

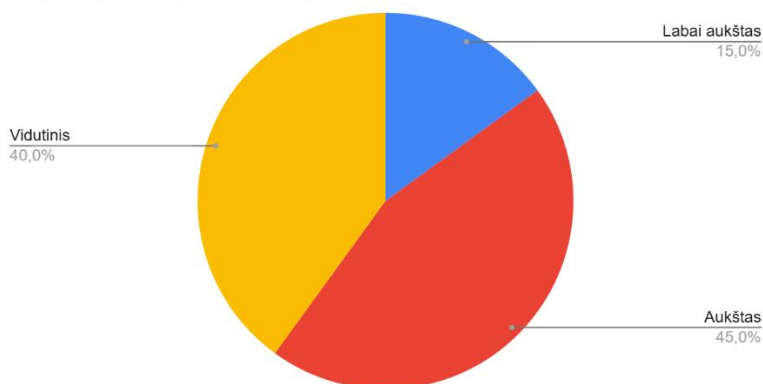
Dabartinis informuotumo ir supratimo apie klimato kaitos riziką ir galimybes lygis (Lietuva)

17 pav. Informuotumo apie klimato kaitos riziką ir galimybes Lietuvoje ir jų supratimo lygis

Turkijos organizacijos apskritai pasižymi geresniu informuotumu ir supratimu lygiu (18 pav.): dauguma respondentų savo informuotumą įvertino kaip aukštą arba labai aukštą. Mažesnę grupę pasirinko vidutinį, tačiau nė vienas respondentas nenurodė žemo informuotumo lygio.

Dabartinis informuotumo ir supratimo apie klimato kaitos riziką ir galimybes lygis (Turkija)

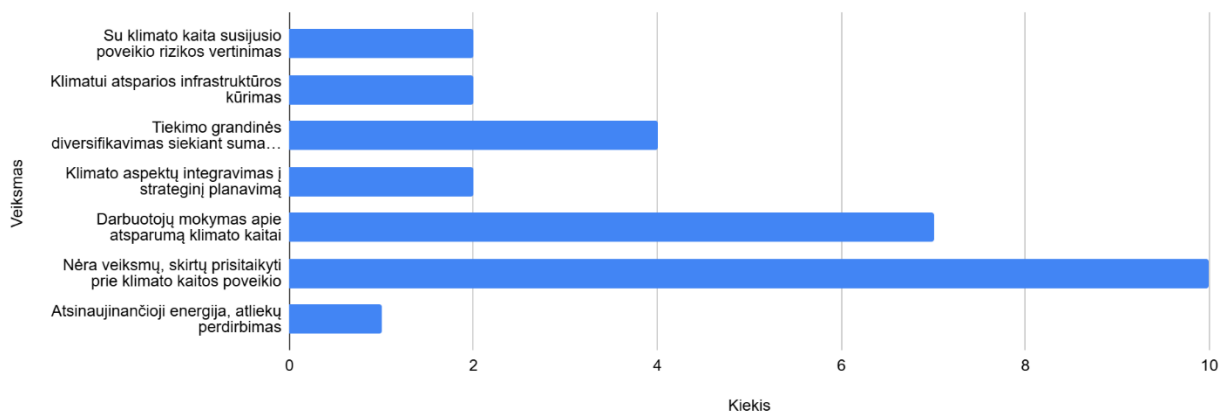

18 pav. Informuotumo apie klimato kaitos riziką ir galimybes Turkijoje ir jų supratimo lygis

7. Veiksmai, kurių ėmėsi organizacijos, siekdamos prisitaikyti prie klimato kaitos poveikio

Dauguma **Lietuvos** organizacijų dar nesiėmė konkrečių veiksmų prisitaikyti prie klimato kaitos poveikio (19 pav.), 10 respondentų nurodė, kad nesiima jokių prisitaikymo priemonių. Tarp tų, kurios ėmėsi priemonių, dažniausias veiksmas yra darbuotojų mokymas apie atsparumą klimato kaitai, apie kurį pranešė 7 organizacijos. Kitos prisitaikymo pastangos apima tiekimo grandinės diversifikavimą siekiant sumažinti riziką ir klimato aspektų integravimą į strateginį planavimą, kurias įgyvendino po kelias organizacijas. Mažesnis skaičius organizacijų vykdė rizikos vertinimą, klimato kaitai atsparios infrastruktūros kūrimą ir atsinaujinančiosios energijos bei atliekų perdirbimo iniciatyvas.

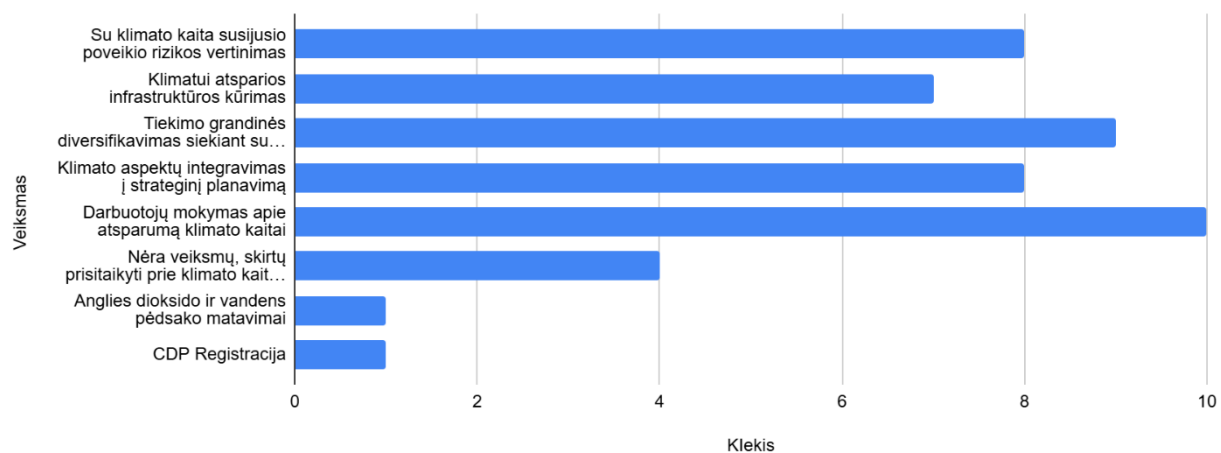
Veiksmai, kurių imtasi siekiant prisitaikyti prie klimato kaitos poveikio Lietuvoje

19 pav. Konkretūs veiksmai, kurių ėmėsi Lietuvos organizacijos, siekdamos prisitaikyti prie klimato kaitos

Turkijos organizacijos įgyvendino įvairius prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmus (20 pav.), iš kurių dažniausi - darbuotojų mokymai apie atsparumą klimato kaitai (10 organizacijų) ir tiekimo grandinės diversifikavimas (9 organizacijos). Apie su klimatu susijusio poveikio rizikos vertinimą ir klimato aspektų integravimą į strateginį planavimą pranešė po 8 organizacijos, o klimato kaitai atsparios infrastruktūros kūrimą pažymėjo 7 organizacijos. Mažiau organizacijų paminėjo anglies ir vandens pėdsakų matavimus ir CDP (Anglies dioksido atskleidimo projekto) registraciją (po 1 organizaciją). Tuo tarpu 4 organizacijos nurodė, kad nesiėmė jokių veiksmų prisitaikyti prie klimato poveikio.

Veiksmai, kurių imtasi siekiant prisitaikyti prie klimato kaitos poveikio Turkijoje

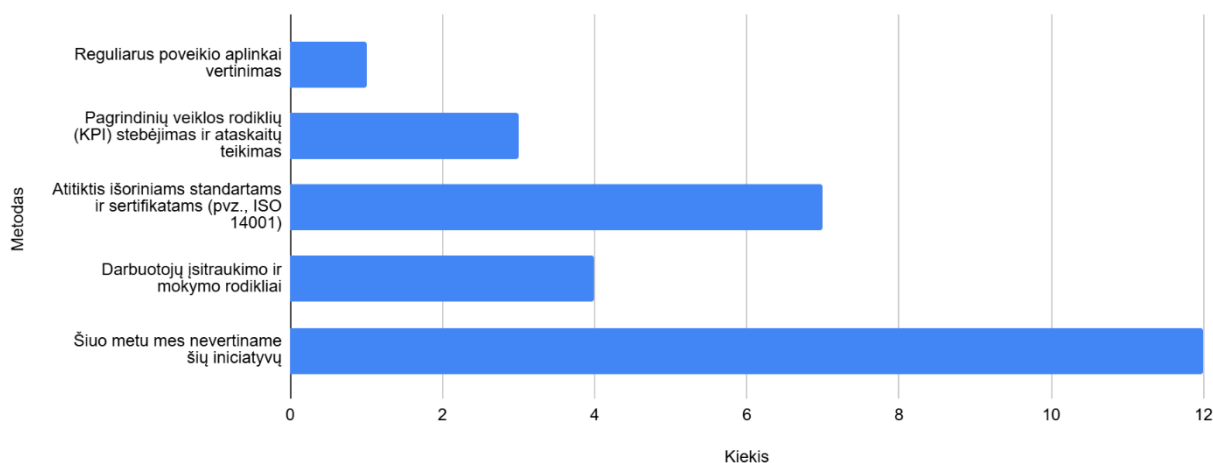
20 pav. Konkretūs veiksmai, kurių ėmėsi Turkijos organizacijos, siekdamos prisitaikyti prie klimato kaitos

8. Prisitaikymo prie klimato kaitos ir anglies dioksido pėdsako mažinimo iniciatyvų sėkmės vertinimo metodai

Lietuvoje dauguma organizacijų (12) nurodė, kad šiuo metu nematuoja savo prisitaikymo prie klimato kaitos ir anglies pėdsako mažinimo iniciatyvų sėkmės (21 pav.). Iš tų, kurios tai daro, dažniausiai taikomas metodas buvo atitiktis išoriniams standartams ir sertifikatams (pvz., ISO 14001), kurį nurodė 7 organizacijos. Kiti matavimo metodai - darbuotojų įsitraukimo ir mokymo rodikliai (4 organizacijos) ir pagrindinių veiklos rodiklių (KPI) stebėjimas ir ataskaitų teikimas (3 organizacijos). Tik 1 organizacija nurodė, kad reguliariai atlieka poveikio aplinkai vertinimą. Šie rezultatai rodo, kad daugelis Lietuvos organizacijų dar tik pradeda kurti su klimatu susijusių iniciatyvų sėkmės vertinimo metrikas.

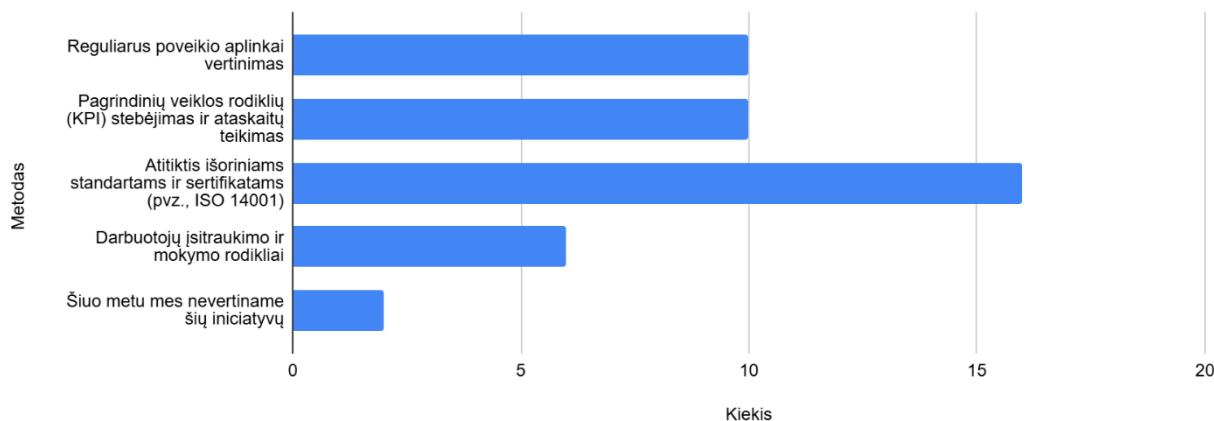
Prisitaikymo prie klimato kaitos ir anglies pėdsako mažinimo Lietuvoje sėkmės vertinimo metodai

21 pav. Lietuvos organizacijų naudojami metodai, kuriais vertinama prisitaikymo prie klimato kaitos ir anglies pėdsako mažinimo iniciatyvų sėkmė

Dauguma **Turkijos** organizacijų, vertindamos savo prisitaikymo prie klimato kaitos ir anglies dioksido kiekio mažinimo iniciatyvų sėkmę, remiasi išorinių standartų ir sertifikatų (pvz., ISO 14001) laikymusi (22 pav.) - 16 organizacijų nurodė šį metodą. Taip pat dažnai naudojamas reguliarus poveikio aplinkai vertinimas ir pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių (KPI) stebėjimas ir ataskaitų teikimas - kiekvieną jų nurodė 10 organizacijų. Darbuotojų įsitraukimo ir mokymo rodiklius taiko 6 organizacijos, o nedidelė dalis nurodė, kad šiuo metu šių rezultatų nevertina.

Prisitaikymo prie klimato kaitos ir anglies pėdsako mažinimo Turkijoje sėkmės vertinimo metodai

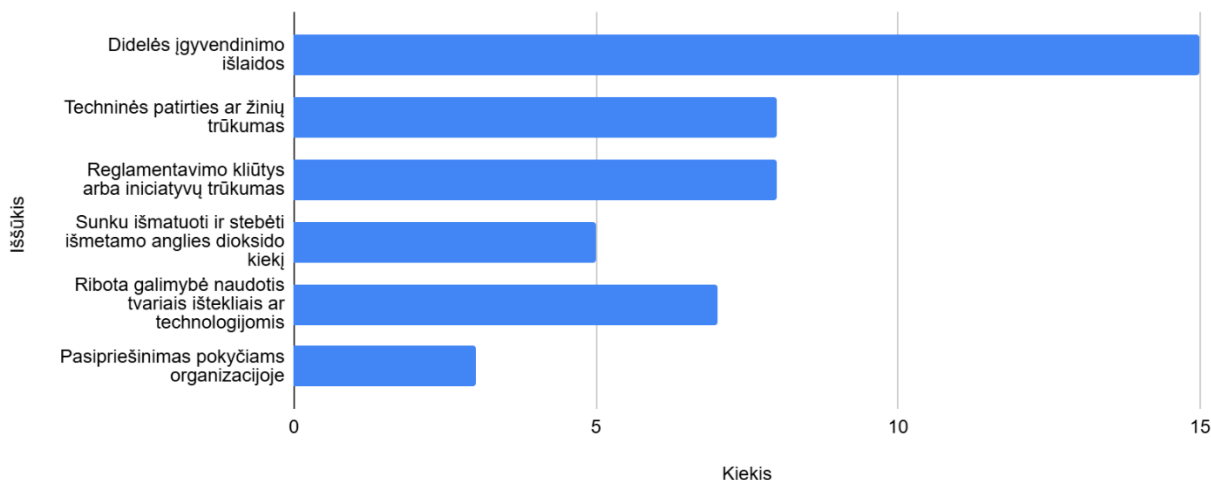
22 pav. Metodai, kuriuos Turkijos organizacijos naudoja prisitaikymo prie klimato kaitos ir anglies pėdsako mažinimo iniciatyvų sėkmei įvertinti

3 skyrius: Poreikiai, iššūkiai, galimybės, ateities planai

1. Pagrindiniai anglies dioksido pėdsako mažinimo iššūkiai

Pagrindinis iššūkis, su kuriuo susiduria **Lietuvos** organizacijos mažindamos anglies dioksido pėdsaką (23 pav.), yra didelės įgyvendinimo sąnaudos, apie kurias pranešė 15 respondentų. Techninės kompetencijos ar žinių trūkumą ir reguliavimo kliūtis arba paskatų stoką nurodė po 8 organizacijos, o tai rodo, kad reikia ir įgūdžių tobulinimo, ir paramos politikos. Kiti iššūkiai - ribotos galimybės naudotis tvariais ištekliais ar technologijomis (7 organizacijos) ir sunkumai matuojant ir stebint išmetamą anglies dioksido kiekį (5 organizacijos). Pasipriešinimą pokyčiams organizacijoje nurodė 3 organizacijos, o tai rodo, kad vidinis pritarimas yra mažesnis, nors ir esamas, iššūkis.

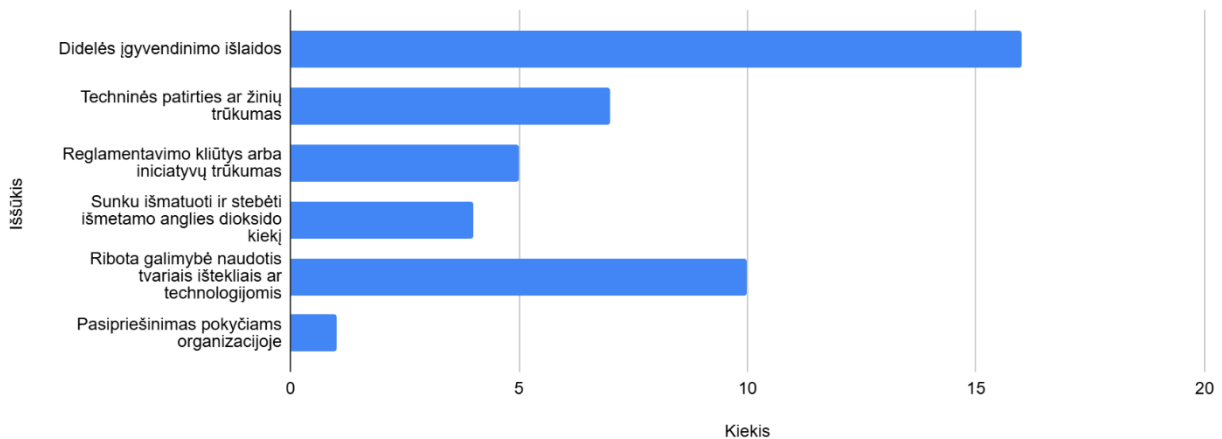
Iššūkiai, su kuriais susiduriama mažinant anglies pėdsaką Lietuvoje

23 pav. Iššūkiai, su kuriais susiduria Lietuvos organizacijos mažindamos anglies dioksido pėdsaką

Didžiausias iššūkis **Turkijos** organizacijoms mažinant anglies dioksido pėdsaką (24 pav.) yra didelės įgyvendinimo išlaidos, apie kurias pranešė 16 organizacijų. Toliau seka ribotos galimybės naudotis tvariais ištekliais ar technologijomis - 10 organizacijų tai įvardijo kaip kliūtį. Kiti svarbūs iššūkiai - techninės patirties ar žinių trūkumas (7 organizacijos) ir reguliavimo kliūtys arba paskatų trūkumas (5 organizacijos). Mažesnis skaičius respondentų nurodė sunkumus matuojant ir stebint išmetamo anglies dioksido kiekį (4 organizacijos) ir pasipriešinimą pokyčiams organizacijoje (1 organizacija).

Iššūkiai, su kuriais susiduriama mažinant anglies pėdsaką Turkijoje

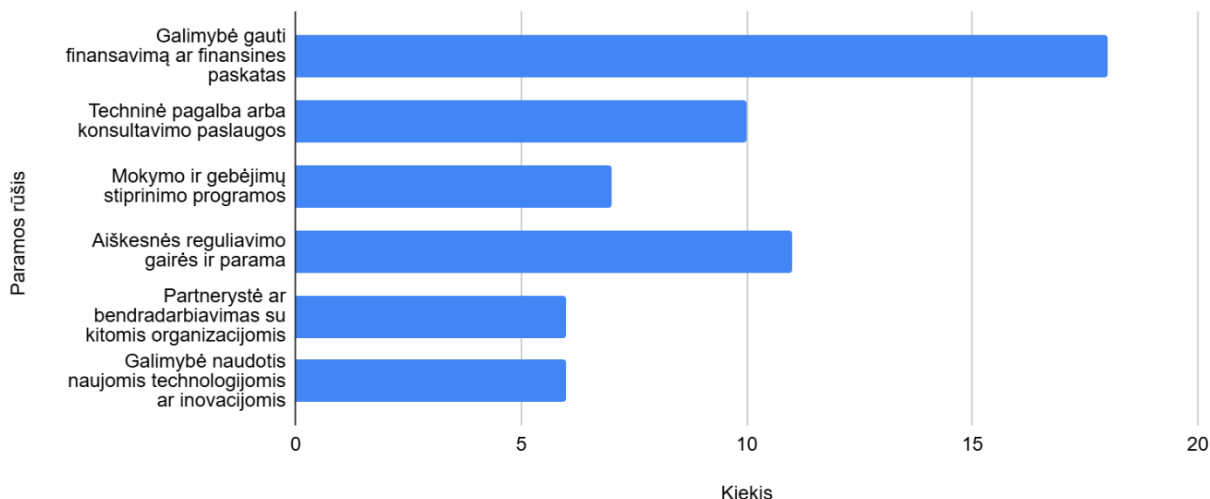

24 pav. Iššūkiai, su kuriais susiduria Turkijos organizacijos mažindamos anglies pėdsaką

2. Reikalinga parama tolesniam anglies dioksido pėdsako mažinimui

Lietuvos organizacijos nurodė, kad didžiausia parama mažinant anglies dioksido pėdsaką yra galimybė gauti finansavimą arba finansines paskatas (25 pav.) - šį poreikį nurodė 18 respondentų. Taip pat dažnai buvo minimos aiškesnės reguliavimo gairės ir pagalba - jas nurodė 11 organizacijų. Kitos svarbios paramos formos - techninė pagalba ar konsultacinės paslaugos (10 organizacijų) ir mokymo bei gebėjimų stiprinimo programos (7 organizacijos). Partnerystę ar bendradarbiavimą su kitomis organizacijomis ir galimybę naudotis naujomis technologijomis ar inovacijomis nurodė po 6 organizacijos, o tai rodo, kad jos domisi bendromis pastangomis ir technologine pažanga siekiant veiksmingai mažinti anglies dioksido kiekį.

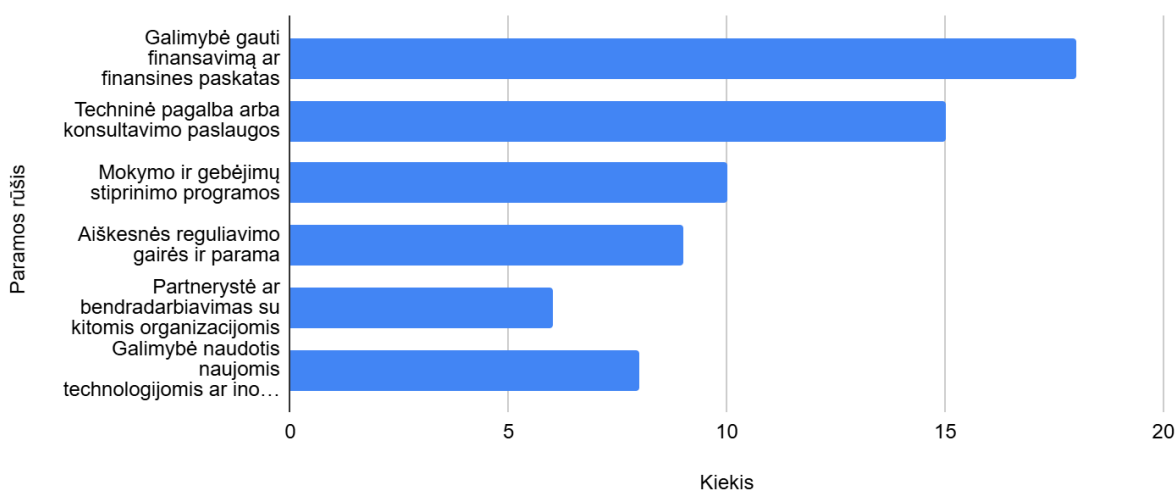
Paramos, reikalingos Lietuvos organizacijoms anglies pėdsakui mažinti, rūšys

25 pav. Lietuvos organizacijoms reikalingos paramos rūšys

Turkijoje labiausiai pageidaujama parama mažinant organizacijos anglies dioksido pėdsaką (26 pav.) yra galimybė gauti finansavimą arba finansines paskatas - tai nurodė 18 organizacijų. Toliau seka techninė pagalba arba konsultacinės paslaugos, kurių poreikį nurodė 15 organizacijų. Kiti svarbūs poreikiai apima mokymo ir gebėjimų stiprinimo programas (10 organizacijų) ir aiškesnes reguliavimo gaires bei pagalbą (9 organizacijos). Be to, partnerystės ar bendradarbiavimo ir galimybės naudotis naujomis technologijomis ar inovacijomis poreikį nurodė mažesnę dalis organizacijų.

Paramos, kurios reikia Turkijos organizacijoms siekiant sumažinti anglies dioksido pėdsaką, rūšys

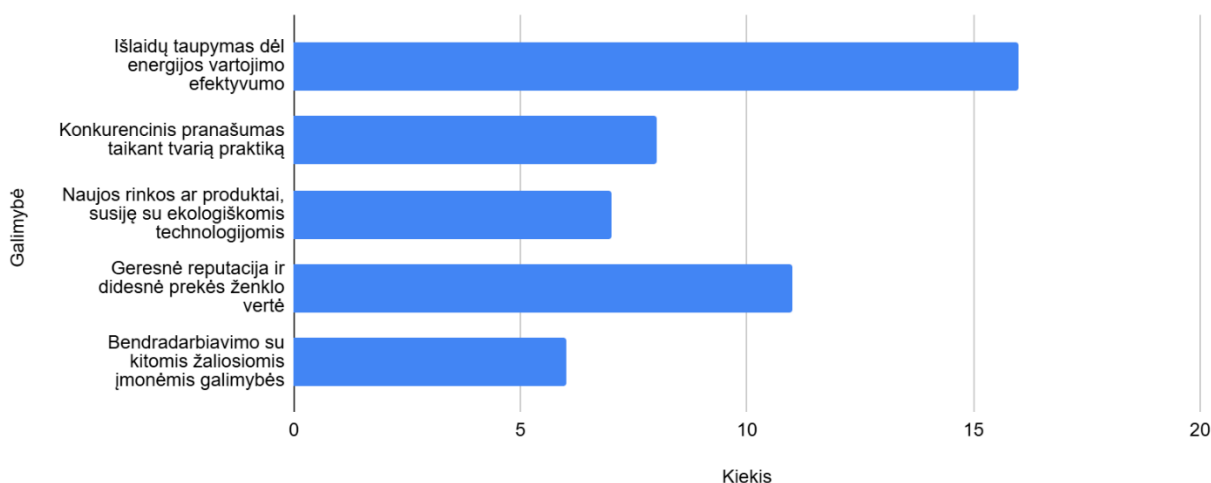

26 pav. Turkijos organizacijoms reikalingos paramos rūšys

3. Organizacijų galimybės pereinant prie žaliosios ekonomikos

Lietuvos organizacijos mano, kad pereinant prie žaliosios ekonomikos perspektyviausia galimybe yra sutaupyti lėšų dėl energijos vartojimo efektyvumo (27 pav.) - šią naudą nurodė 16 respondentų. Kitos svarbios galimybės yra geresnė reputacija ir prekės ženklo vertė (11 organizacijų) bei konkurencinio pranašumo įgijimas taikant tvarią praktiką (8 organizacijos). Kai kurios organizacijos taip pat nurodė naujų rinkų ar produktų, susijusių su žaliosiomis technologijomis, potencialą (7 organizacijos) ir bendradarbiavimą su kitomis žaliosiomis įmonėmis (6 organizacijos), o tai rodo susidomėjimą tiek finansiniu, tiek strateginiu augimu dėl žaliųjų iniciatyvų.

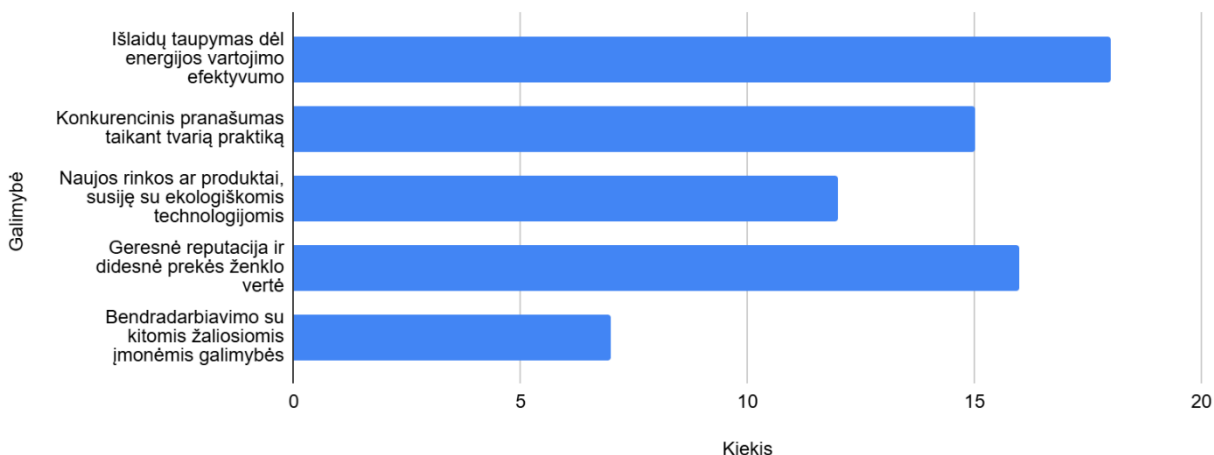
Lietuvos organizacijų matomos galimybės pereinant prie žaliosios ekonomikos

27 pav. Galimybės Lietuvos organizacijoms

Turkijoje organizacijos nurodė, kad geriausia perėjimo prie žaliosios ekonomikos galimybė yra sutaupyti lėšų dėl energijos vartojimo efektyvumo (28 pav.) - šią naudą nurodė 18 organizacijų. Didesnė reputacija ir prekės ženklo vertė (16 organizacijų) bei konkurencinis pranašumas taikant tvarią praktiką (15 organizacijų) taip pat buvo svarbios galimybės. Be to, potencialiomis augimo sritimis laikytos naujos rinkos ar produktai, susiję su žaliosiomis technologijomis (12 organizacijų), ir bendradarbiavimas su kitomis žaliosiomis įmonėmis (7 organizacijos).

Turkijos organizacijų matomos galimybės pereinant prie žaliosios ekonomikos

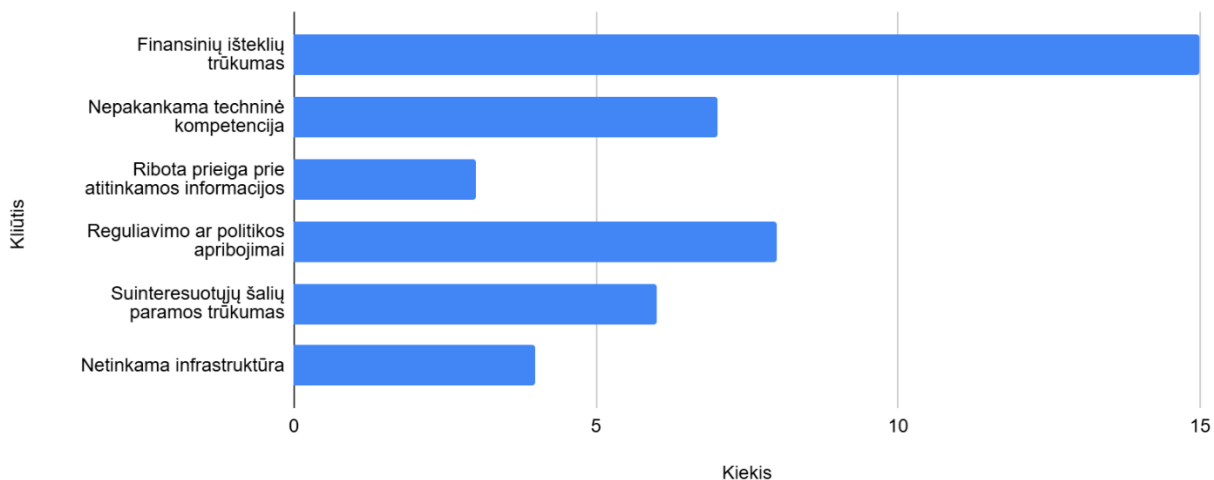

28 pav. Turkijos organizacijų galimybės

4. Pagrindinės kliūtys, trukdančios įgyvendinti prisitaikymo prie klimato kaitos priemones

Lietuvos organizacijoms finansinių išteklių trūkumas yra pagrindinė kliūtis įgyvendinant prisitaikymo prie klimato kaitos priemones (29 pav.) - šią problemą nurodė 15 organizacijų. Kitos svarbios kliūtys yra reguliavimo ar politikos apribojimai (8 organizacijos) ir nepakankama techninė kompetencija (7 organizacijos). Papildomos kliūtys, kurias nurodė kai kurios organizacijos, yra suinteresuotųjų šalių paramos trūkumas (6 organizacijos), netinkama infrastruktūra (4 organizacijos) ir ribota prieiga prie svarbios informacijos (3 organizacijos).

Prisitaikymo prie klimato kaitos priemonių kliūtys Lietuvos organizacijose

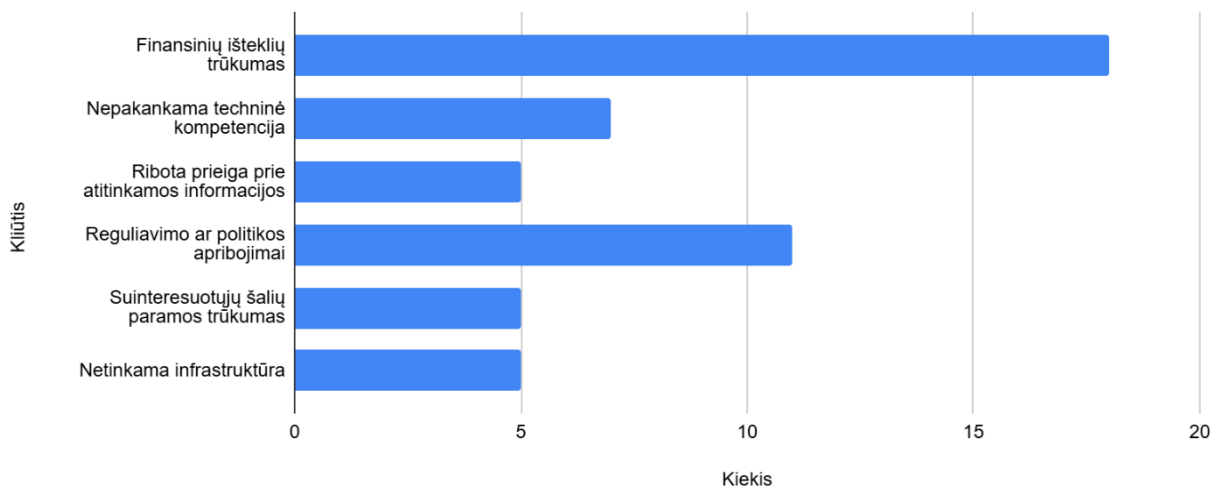

29 pav. Kliūtys, su kuriomis susiduria Lietuvos organizacijos prisitaikymo prie klimato kaitos srityje

Turkijos organizacijoms pagrindinės kliūtys yra finansinės kliūtys (18 organizacijų) ir reguliavimo problemos (11 organizacijų). Papildomos kliūtys - techninės žinios (7

organizacijos), galimybė gauti informaciją, suinteresuotųjų šalių parama ir infrastruktūra (po 5 organizacijas) (30 pav.).

Prisitaikymo prie klimato kaitos priemonių kliūtys Turkijos organizacijose

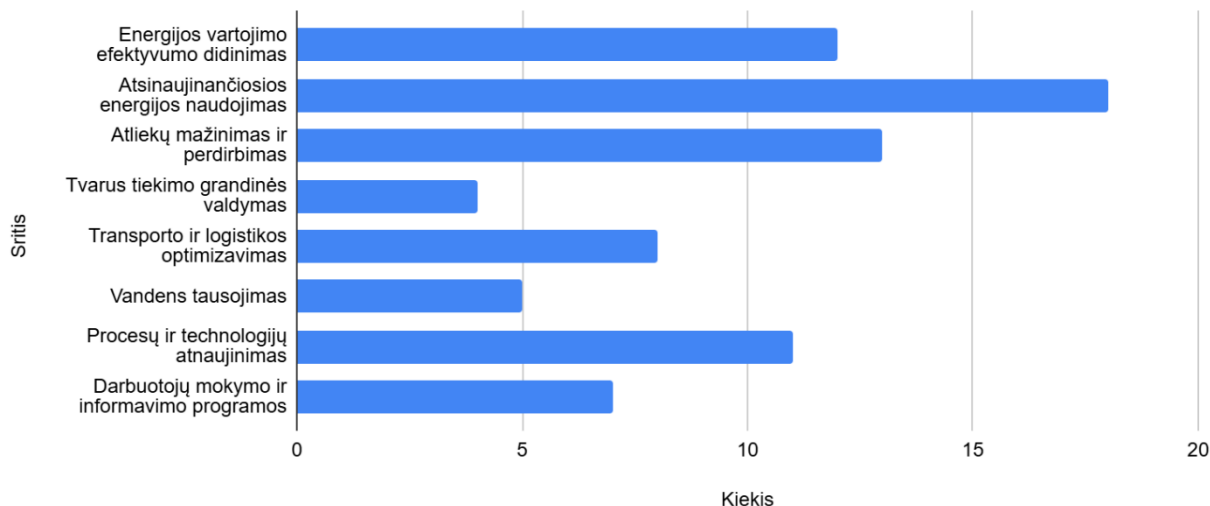

30 pav. Kliūtys, su kuriomis susiduria Turkijos organizacijos dėl prisitaikymo prie klimato kaitos

5. Sritis, kuriose anglies dioksido pėdsako mažinimo potencialas yra didžiausias

Didžiausią anglies dioksido pėdsako mažinimo potencialą (30 pav.) **Lietuvos** organizacijos išvelgia atsinaujinančiosios energijos (18 organizacijų) ir atliekų mažinimo bei perdirbimo (13 organizacijų) srityse. Kitos svarbios sritys - energijos vartojimo efektyvumo didinimas (12 organizacijų) ir procesų bei technologijų atnaujinimas (11 organizacijų). Papildomos galimybės pastebėtos transporto ir logistikos optimizavimo (8 organizacijos) bei darbuotojų mokymo ir informuotumo didinimo programų (7 organizacijos) srityse, mažesniu skaičiumi - vandens taupymo ir tvaraus tiekimo grandinės valdymo srityse.

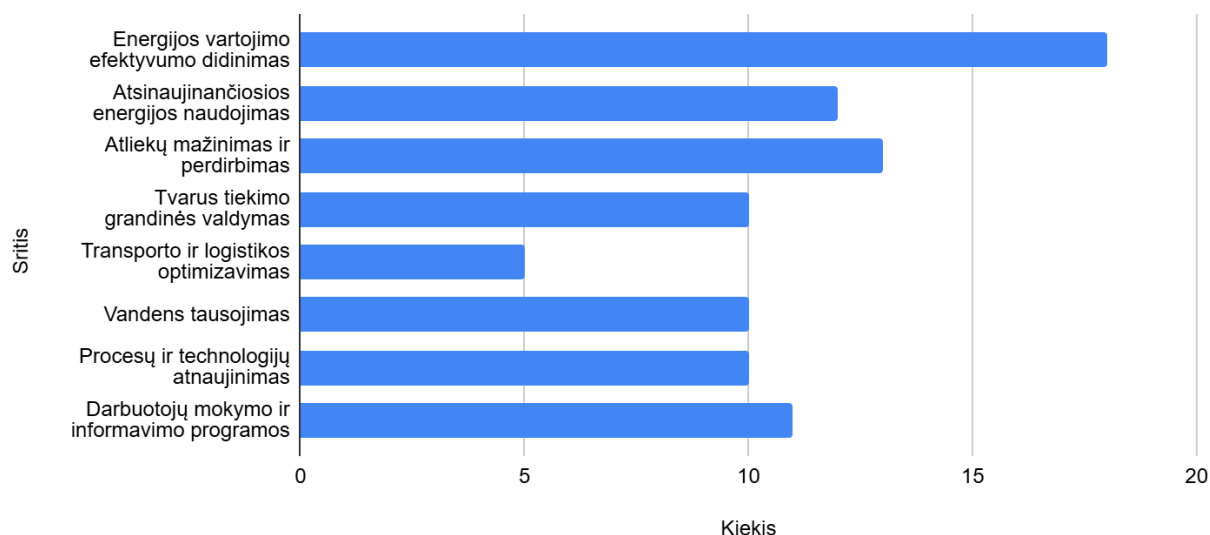
Sritis, turinčios didžiausią potencialą mažinti anglies pėdsaką Lietuvoje

31 pav. Sritis, turinčios didžiausią anglies pėdsako mažinimo potencialą Lietuvos įmonėse

Turkijos organizacijos mato didelį potencialą keliose srityse mažinti anglies dioksido pėdsaką (32 pav.), daugiausia dėmesio skirdamos energijos vartojimo efektyvumo didinimui (18 organizacijų) ir atliekų mažinimui bei perdirbimui (13 organizacijų). Be to, pagrindinėmis galimybėmis laikomos atsinaujinančiosios energijos diegimas ir darbuotojų mokymo programos. Taip pat pastebimas susidomėjimas tvariu tiekimo grandinės valdymu, vandens taupymu ir procesų atnaujinimu (po 10 organizacijų), o tai rodo, kad taikomas subalansuotas požiūris, pagal kurį siekiama tvariai tobulinti kelis veiklos aspektus.

Sritis, turinčios didžiausią potencialą mažinti anglies pėdsaką Turkijoje

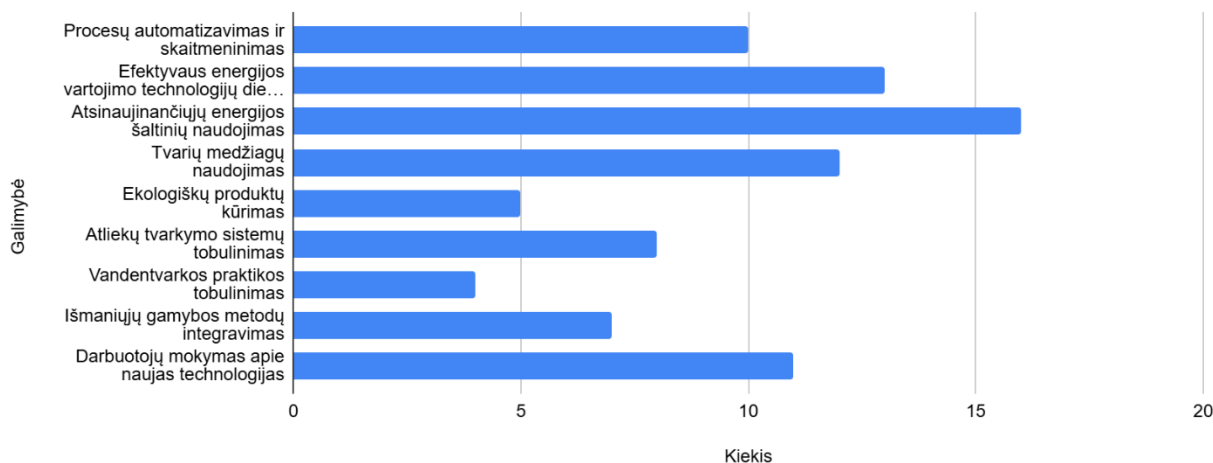

32 pav. Turkijos įmonių sritis, kuriose anglies pėdsako mažinimo potencialas yra didžiausias

6. Naujų technologijų ar praktikos pritaikymo galimybės

Lietuvos organizacijos mano, kad atsinaujinančių energijos šaltinių diegimas (16 organizacijų) ir energiją taupančių technologijų diegimas (13 organizacijų) yra didžiausios naujos praktikos integravimo galimybės (33 pav.). Didelis susidomėjimas taip pat yra tvarių medžiagų naudojimui ir darbuotojų mokymu apie naujas technologijas (atitinkamai 12 ir 11 organizacijų), o tai rodo, kad daugiausia dėmesio skiriama tvarumui ir darbuotojų ugdymui. Papildomos galimybės apima procesų automatizavimą ir skaitmeninimą bei atliekų tvarkymo sistemų tobulinimą, o tai rodo subalansuotą požiūrį į inovacijas įvairiose veiklos srityse.

Naujų technologijų ar praktikos pritaikymo galimybės Lietuvoje

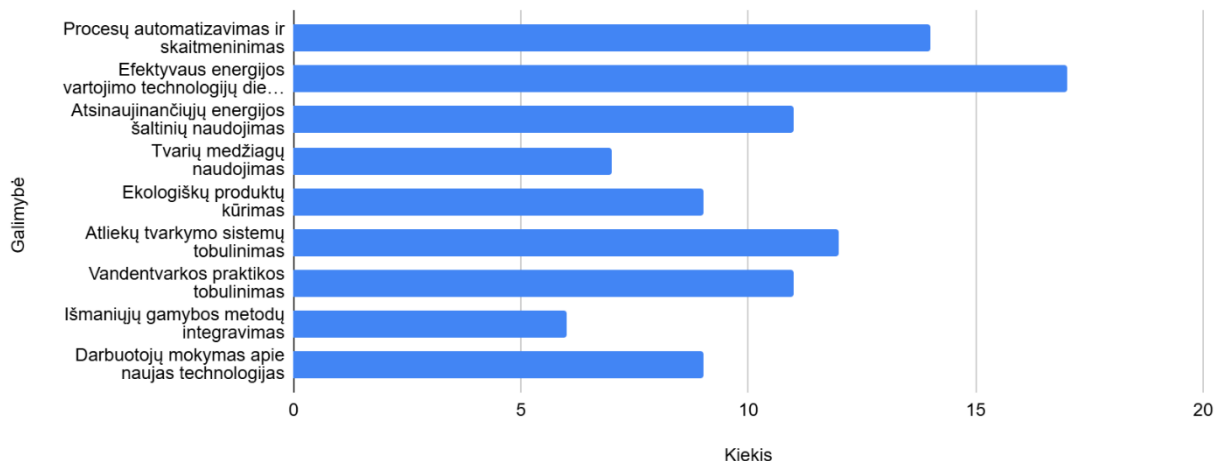

33 pav. Naujų technologijų ar praktikos pritaikymo galimybės Lietuvos organizacijose

Turkijos organizacijos nurodo, kad didžiausios naujovių diegimo galimybės yra efektyvaus energijos vartojimo technologijos (17 organizacijų) ir procesų automatizavimas bei skaitmeninimas (14 organizacijų) (34 pav.). Taip pat didelį susidomėjimą kelia atliekų tvarkymo tobulinimas (12 organizacijų) ir atsinaujinančiosios energijos diegimas bei vandentvarkos gerinimas (po 11 organizacijų). Kitos potencialios sritys apima ekologiškų produktų kūrimą ir darbuotojų mokymą naudotis naujomis technologijomis (po 9 organizacijas), o tai rodo, kad dėmesys tiek technologijoms, tiek darbo jėgos tobulinimui yra subalansuotas.

Tai buvo respondento raštu pateiktas atsakymas, o ne iš anksto apklausoje pasirinktas variantas. Nors papildomų paaiškinimų nepateikta, manyčiau, kad kalbama apie Anglijos dioksido atskleidimo projektą (angl. Carbon Disclosure Project, CDP).

Naujų technologijų ar praktikos pritaikymo galimybės Turkijoje

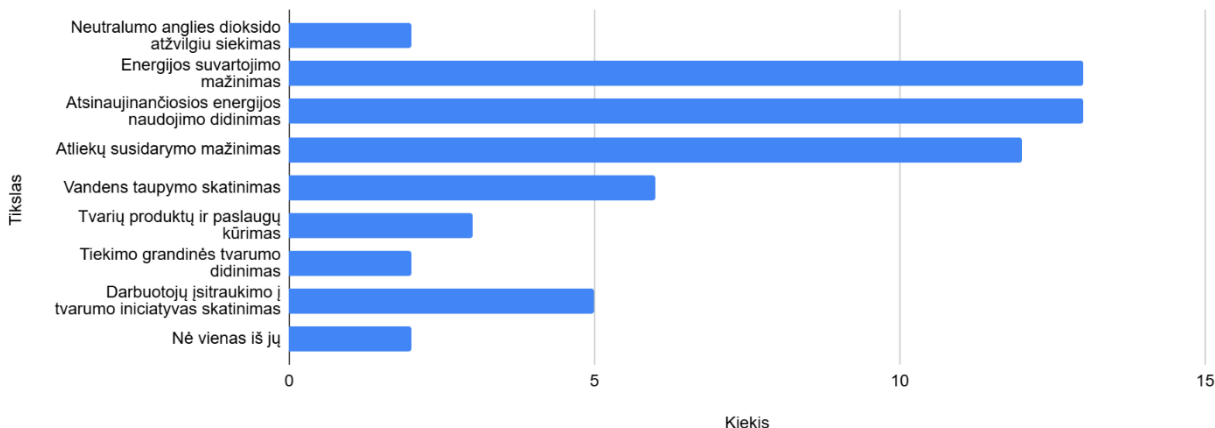

34 pav. Naujų technologijų ar praktikos pritaikymo galimybės Turkijos organizacijose

7. Ilgalaikiai tvarumo tikslai

Kaip parodyta 35 pav., **Lietuvos** organizacijoms energijos suvartojimo mažinimas ir atsinaujinančios energijos naudojimo didinimas yra svarbiausi ilgalaikiai tvarumo tikslai, kuriuos nurodė 13 organizacijų. Atliekų susidarymo mažinimas taip pat yra vienas iš svarbiausių siekių - jį į savo tikslus įtraukė 12 organizacijų. Kiti tikslai apima vandens tausojo didinimą (6 organizacijos) ir darbuotojų įsitraukimo į tvarumo iniciatyvas skatinimą (5 organizacijos), o tai rodo subalansuotą požiūrį, derinantį veiklos efektyvumą ir darbuotojų įsitraukimą. Tačiau dvi organizacijos nurodė neturinčios konkrečių tvarumo tikslų.

Lietuvos organizacijų ilgalaikiai tvarumo tikslai

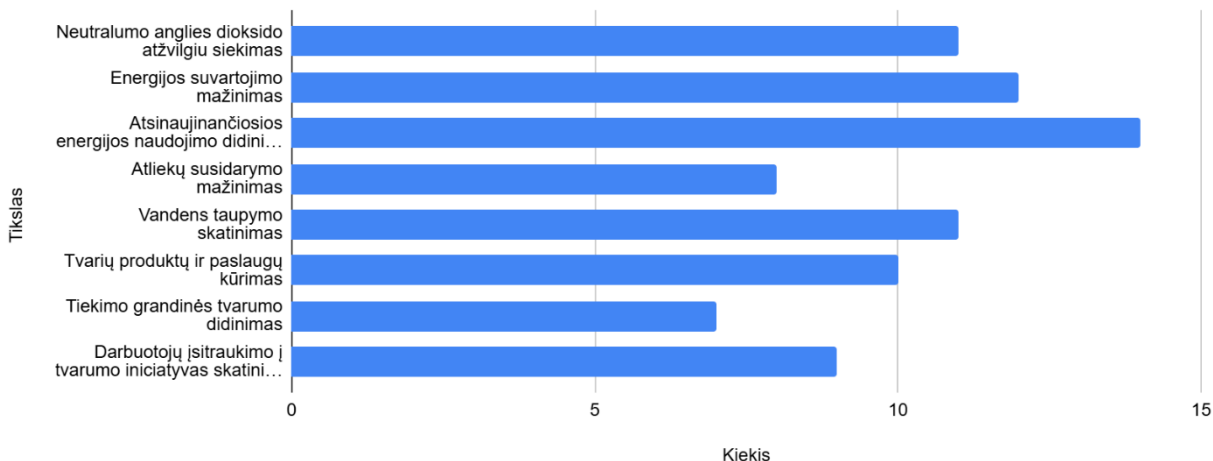

35 pav. Lietuvos organizacijų nustatyti pagrindiniai tvarumo tikslai

Turkijos organizacijos pirmenybę teikia atsinaujinančiosios energijos naudojimo didinimui (14 organizacijų) ir energijos suvartojimo mažinimui (12 organizacijų) kaip pagrindiniams ilgalaikiams tvarumo tikslams (36 pav.). Kitos svarbios sritys apima anglies dioksido

neutralumo siekį ir vandens taupymo didinimą (po 11 organizacijų), taip pat tvarių produktų ir paslaugų kūrimą (10 organizacijų). Darbuotojų dalyvavimo tvarumo iniciatyvose skatinimas ir atliekų susidarymo mažinimas taip pat buvo išskirti kaip tikslai. Pažymėtina, kad visi Turkijos respondentai nurodė bent vieną tikslą, o nė vienas respondentas nenurodė, kad trūksta tvarumo tikslų.

Turkijos organizacijų ilgalaikiai tvarumo tikslai

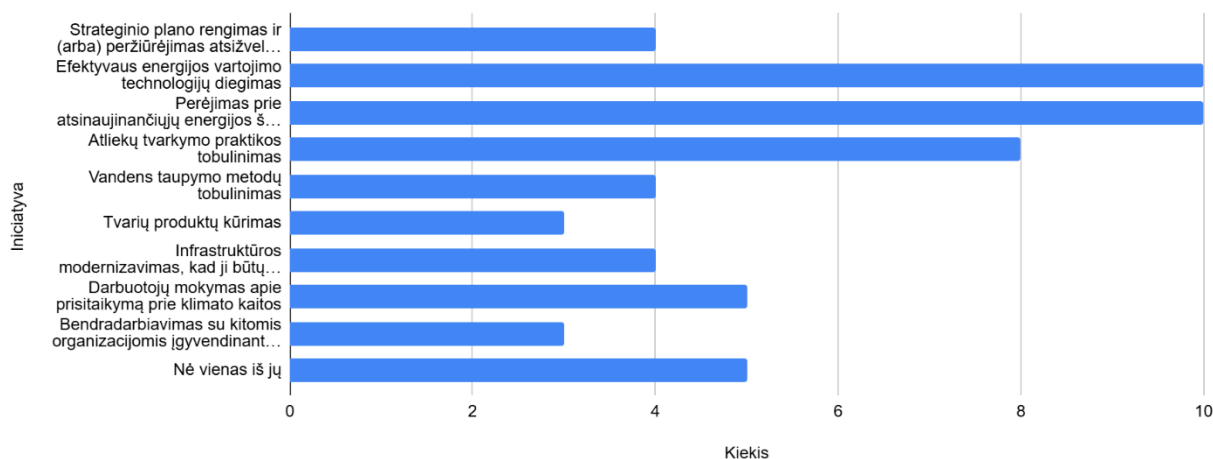

36 pav. Pagrindiniai Turkijos organizacijų nustatyti tvarumo tikslai

8. Planuojamos prisitaikymo prie klimato kaitos iniciatyvos

Pagrindinėmis prisitaikymo prie klimato kaitos iniciatyvomis **Lietuvos** organizacijos pirmiausia laiko efektyvaus energijos vartojimo technologijų diegimą ir perėjimą prie atsinaujinančių energijos šaltinių (po 10 organizacijų) (37 pav.). Be to, svarbios sritys yra atliekų tvarkymo praktikos tobulinimas (8 organizacijos) ir darbuotojų mokymas apie prisitaikymą prie klimato kaitos (5 organizacijos). Nors kai kurios organizacijos taip pat siekia suderinti savo strategijas su nacionaline ar ES klimato politika ir gerinti vandens taupymą, penkios organizacijos nurodė neplanuojančios jokių prisitaikymo prie klimato kaitos iniciatyvų.

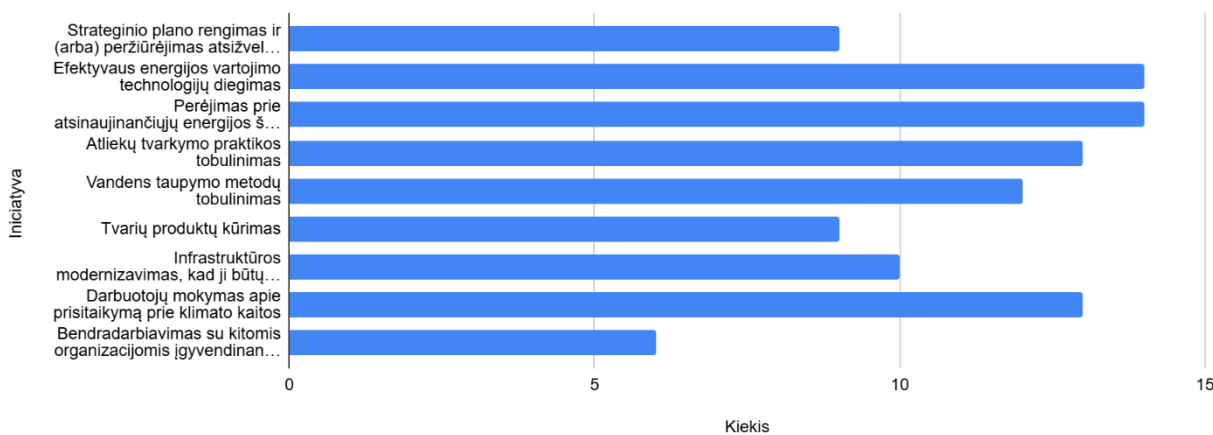
Lietuvos organizacijų planuojamos prisitaikymo prie klimato kaitos iniciatyvos

37 pav. Pagrindinės Lietuvos organizacijų svarstomos prisitaikymo prie klimato kaitos iniciatyvos

Kaip matyti iš 38 pav., **Turkijos** organizacijos daugiausia dėmesio skiria efektyvaus energijos vartojimo technologijų diegimui ir perėjimui prie atsinaujinančiųjų energijos šaltinių (po 14 organizacijų) kaip svarbiausioms prisitaikymo prie klimato kaitos iniciatyvoms. Taip pat daug dėmesio skiriama atliekų tvarkymo praktikos tobulinimui ir darbuotojų mokymams apie prisitaikymą prie klimato kaitos (po 13 organizacijų). Papildomos pastangos apima vandens taupymo tobulinimą (12 organizacijų) ir infrastruktūros atnaujinimą, kad ji būtų atspari klimato kaitai (10 organizacijų). Tokie tikslai, kaip tvarių produktų kūrimas ir bendradarbiavimas su kitomis organizacijomis įgyvendinant klimato iniciatyvas, taip pat yra svarbūs, tačiau jiems skiriama šiek tiek mažiau dėmesio.

Turkijos organizacijų planuojamos prisitaikymo prie klimato kaitos iniciatyvos

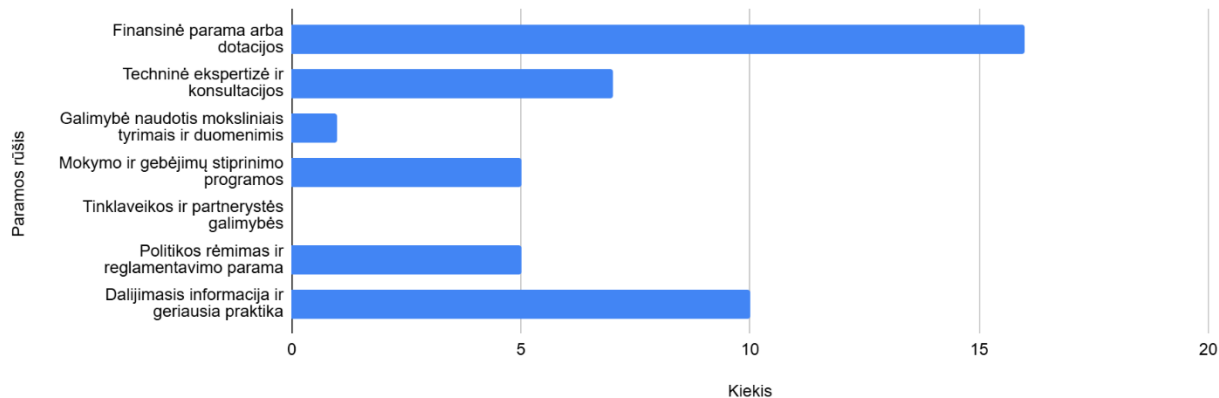
38 pav. Pagrindinės Turkijos organizacijų svarstomos prisitaikymo prie klimato kaitos iniciatyvos

9. Tikėtina parama iš vietinių ir tarptautinių tinklų, skirtų prisitaikymui prie klimato kaitos

Lietuvos organizacijos, norėdamos prisidėti prie prisitaikymo prie klimato kaitos, pirmiausia siekia gauti finansinę paramą arba dotacijas (16 organizacijų), o tai rodo didelį finansavimo

poreikį (39 pav.). Didelę reikšmę turi ir dalijimasis informacija bei geriausia praktika - jas nurodė 10 organizacijų, o tai nurodo susidomėjimą mokytis iš kitų patirties. Techninės ekspertizės ir konsultacijų prašymai (7 organizacijos), taip pat mokymo ir gebėjimų stiprinimo programos bei politikos propagavimas (po 5 organizacijas) rodo, kad organizacijos ieško ir žinių, ir reglamentavimo paramos, kad sustiprintų savo prisitaikymo prie klimato kaitos strategijas. Pažymėtina, kad į klausimus apie tinklų kūrimo ir partnerystės galimybes negauta nė vieno atsakymo, o tai rodo, kad bendradarbiavimo tinklams skiriama mažiau dėmesio.

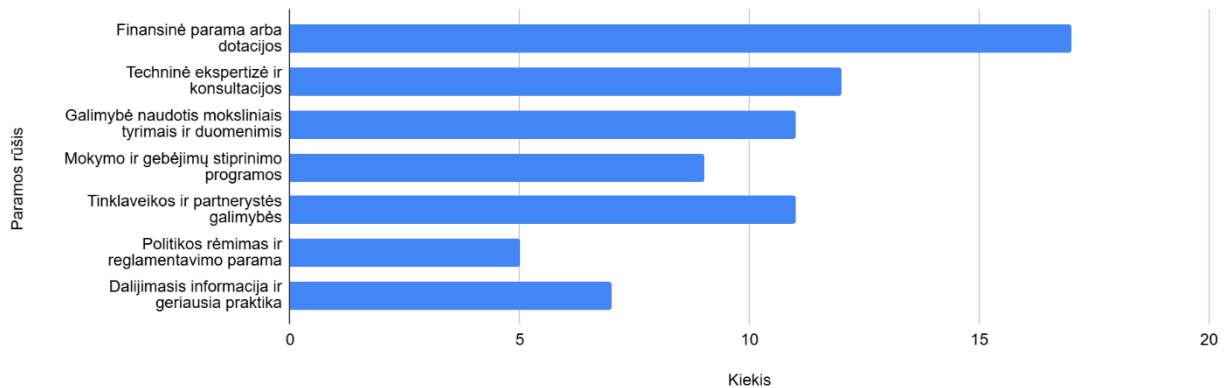
Paramos, kurios tikimasi iš vietinių ir tarptautinių tinklų prisitaikymui prie klimato kaitos Lietuvoje, rūšys

39 pav. Lietuvos organizacijų nustatyti pagrindiniai paramos poreikiai

Turkijos organizacijoms finansinė parama arba dotacijos (17 organizacijų) yra svarbiausia paramos forma, pabrėžiant, kad prisitaikymo pastangoms skatinti reikia didelio finansavimo (40 pav.). Greta finansinių išteklių Turkijos įmonės pabrėžia techninės ekspertizės ir konsultacijų (12 organizacijų) bei galimybės naudotis moksliniais tyrimais ir duomenimis (11 organizacijų) svarbą, o tai atspindi praktinį požiūrį, derinantį finansinę ir informacinę paramą. Tinklų kūrimo ir partnerystės galimybės (11 organizacijų) taip pat laikomos vertingomis, o tai rodo, kad sprendžiant klimato iššūkius vadovaujamosi bendradarbiavimo principu. Kiti poreikiai apima mokymą ir dalijimąsi informacija apie geriausią praktiką, tuo tarpu rečiau prašoma politinės propagandos ir reguliavimo paramos.

Paramos, kurios tikimasi iš vietinių ir tarptautinių tinklų prisitaikymui prie klimato kaitos Turkijoje, rūšys

40 pav. Pagrindiniai Turkijos organizacijų nustatyti paramos poreikiai

10. Susidomėjimas bendradarbiavimo ir mainų programomis su Europos PGP

Lietuvos organizacijos rodo ribotą susidomėjimą dalyvauti abipusių mainų programose, studijų vizituose ar bendradarbiavimo susitarimuose su kitomis Europos PGP. Tik nedaugelis respondentų išreiškė susidomėjimą arba norą svarstyti tokias iniciatyvas, o dauguma atsisakė dalyvauti arba nepateikė jokių atsakymo, o tai rodo atsargų arba abejingą požiūrį į formalizuoto bendradarbiavimo galimybes Europos tinkluose.

Turkijos organizacijos teigiamai vertina norą bendradarbiauti su Europos platformomis, kad galėtų dalytis žiniomis apie prisitaikymo prie klimato kaitos ir tvaraus vystymosi praktiką. Kai kurios įmonės ypač noriai bendradarbiauja žiedinės ekonomikos veiklos ir perdirbimų produktų inovacijų srityje. Keletas respondentų nurodė, kad dalyvavimas gali būti sąlyginis, priklausomai nuo suderinamumo su jų pasaulinėmis strategijomis ar verslo terminais, pavyzdžiui, 2025 m. planuojamomis iniciatyvomis. Nors kelios įmonės yra entuziastingos, nedidelė dalis jų atsisakė dalyvauti, o tai rodo skirtingą įsipareigojimo formalizuotai partnerystei laipsnį.

4 skyrius: Geroji patirtis ir sėkmės istorijos

Šiame skyriuje organizacijos buvo pakviestos pasidalinti sėkmingos praktikos pavyzdžiais, kuriuos jos įgyvendino siekdamas sumažinti anglies dioksido pėdsaką arba prisitaikyti prie klimato kaitos. Dalyvių prašėme nurodyti pagrindinius veiksnius, lėmusius šių iniciatyvų sėkmę, taip pat iš jų patirties išmoktas pamokas. Šia apklausos dalimi buvo siekiama surinkti praktinių įžvalgų ir veiksmingų strategijų, kurios vėliau bus surinktos ir išsamiau paašškintos atskirame **gerosios patirties rinkinio dokumente**, skirtame gerosios patirties pristatymui.

Lietuvos organizacijos atkreipė dėmesį į įvairias sėkmingas iniciatyvas, kuriomis siekiama mažinti anglies dioksido pėdsaką ir prisitaikyti prie klimato kaitos. Daugelis įmonių investavo į saulės elektrines ir modernizavo šildymo sistemas, kad sumažintų energijos sąnaudas ir poveikį aplinkai. Kai kurios taip pat įsitraukė į miškų atkūrimo projektus, remiamus tikslinėmis lėšomis, kad kompensuotų išmetamą anglies dioksido kiekį. Pastangos didinti tvarumą

apėmė automobilių parkavimo atnaujinimą pagal EURO 6 standartus, atliekų perdirbimą ir ekologiškų viešųjų pirkimų praktiką. Pagrindiniai veiksniai, lėmę šią sėkmę, buvo didėjančios energijos sąnaudos, išorinis finansavimas ir didelis dėmesys darbuotojų mokymui, kuriuo siekiama ugdyti sąmoningumą ir atsakomybę už klimato kaitą. Tačiau respondentai atkreipė dėmesį į sunkumus, susijusius su didelėmis įgyvendinimo išlaidomis ir veiksmingo perteklinės šilumos pakartotinio panaudojimo sudėtingumu, pabrėždami nuolatinių investicijų ir novatoriškų sprendimų poreikį.

Turkijos organizacijos dalijosi įvairia praktika, kuria siekiama mažinti anglies dioksido pėdsaką ir prisitaikyti prie klimato kaitos, daug dėmesio skirdamos investicijoms į atsinaujinančiąją energiją, saulės energijos įrenginiams ir atliekų mažinimo pastangoms, įskaitant perdirbimo ir žiedinės ekonomikos iniciatyvas. Papildomi veiksmai apėmė logistikos optimizavimą, anglies dioksido pėdsako matavimą ir energijos vartojimo efektyvumo projektus tokiose srityse kaip vandens taupymas ir tvarūs gamybos procesai. Pagrindiniai sėkmės veiksniai buvo aukščiausiosios vadovybės parama, darbuotojų informuotumas ir mokymas bei strateginis planavimas su aiškiais tikslais. Įmonės pabrėžė išteklių naudojimo efektyvumo, sąnaudų mažinimo ir savalaikių investicijų į naujas technologijas svarbą. Išmoktose pamokose pabrėžiama švietimo klimato klausimais, suinteresuotųjų šalių bendradarbiavimo ir atsparumo didėjančioms energijos sąnaudoms išlaikymo vertė, taip pat būtinybė stebėti ir prisitaikyti prie pasaulinių standartų.

5 skyrius: Apklausos vertinimas

1. Lengva suprasti ir atsakyti į apklausos klausimus

Dauguma **Lietuvos** respondentų mano, kad apklausa iš esmės buvo suprantama, o tarp tų, kurie ją įvertino kaip "lengvą", ir tų, kuriems klausimų aiškumas atrodė "neutralus", buvo pusiausvyra. Nedideliame skaičiui dalyvių atrodė, kad apklausa buvo "sudėtinga" ir tik keli dalyviai ją įvertino kaip "labai lengvą".

Turkijos respondentams apklausą buvo lengva suprasti ir į ją atsakyti, dauguma respondentų ją įvertino kaip "lengvą" arba "labai lengvą". Tokie atsiliepimai rodo, kad apklausa buvo parengta labai aiškiai ir lengvai, o nė vienas respondentas nepateikė atsakymo, kad apklausa būtų buvusi sudėtinga.

2. Apklausos klausimų atitikimas dalyvių patirčiai ir kompetencijai

Dauguma **Lietuvos** respondentų manė, kad apklausos klausimai yra svarbūs arba šiek tiek svarbūs jų patirčiai ir kompetencijai, ir tik keli respondentai nurodė, kad klausimai buvo "labai svarbūs" arba "nesvarbūs". Apskritai iš atsiliepimų galima spręsti, kad apklausa iš esmės gerai atitiko dalyvių patirtį.

Turkijos respondentai apskritai manė, kad apklausos klausimai yra svarbūs arba šiek tiek svarbūs jų patirčiai, o keli iš jų juos įvertino kaip "labai svarbius". Šie atsiliepimai rodo, kad apklausa iš esmės atitiko dalyvių kompetenciją, o nemaža dalis jų manė, kad klausimai labai tinka jų profesinei patirčiai.

3. Tyrimo trukmės tinkamumas

Dauguma **Lietuvos** respondentų mano, kad apklausos trukmė buvo tinkama, o vyraujantis atsakymas buvo "kaip tik". Nedidelė mažuma nurodė, kad apklausa buvo "per ilga", o tai rodo, kad apskritai apklausos trukmė buvo priimta teigiamai. Šie atsiliepimai rodo, kad apklausos dizainas buvo gerai pritaikytas dalyvių įsitraukimui, nesukeliant pernelyg didelių laiko reikalavimų.

Turkijos respondentų nuomone, apklausos trukmė buvo "tinkama", o tai reiškia, kad jie buvo patenkinti apklausos trukme. Vienas respondentas manė, kad ji "per trumpa", o kitas - kad "per ilga". Apskritai šie atsakymai rodo, kad apklausos trukmė buvo veiksminga siekiant išlaikyti dalyvių įsitraukimą, kartu atsižvelgiant į jų laiko apribojimus.

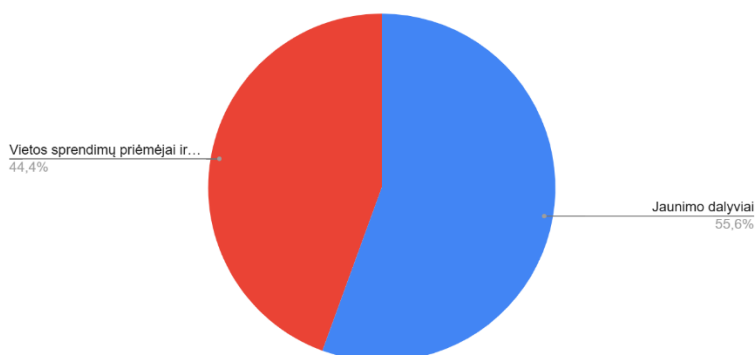
Antrinių tikslinių grupių apklausa

1 skyrius: Dalyvio profilis

1. Dalyvių tikslinės grupės

Lietuvos respondentų atsakymai rodo subalansuotą antrinių tikslinių grupių atstovavimą (41 pav.): 55,6 proc. respondentų priskyrė save jaunimo veikėjams, o 44,4 proc. respondentų - vietos sprendimų priėmėjams ir (arba) politikos formuotojams. Toks pasiskirstymas užtikrina, kad įžvalgos bus surinktos tiek iš jaunimo, tiek iš politikoje ir sprendimų priėmimo dalyvaujančių asmenų perspektyvos, todėl galima visapusiškai suprasti požiūrį į prisitaikymą prie klimato kaitos Lietuvoje.

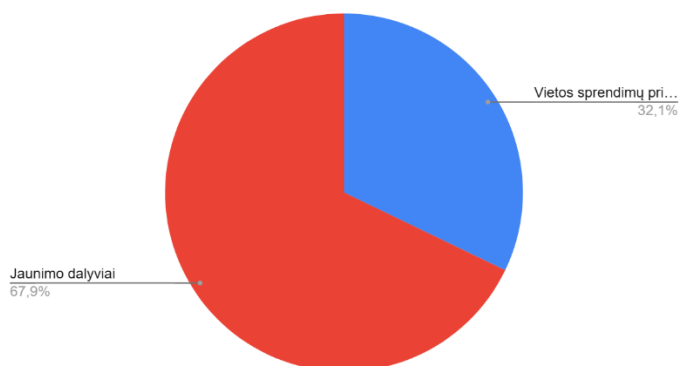
Apklaustųjų pasiskirstymas pagal tikslines grupes

41 pav. Apklausoos respondentų, priklausančių skirtingoms tikslinėms grupėms, dalis Lietuvoje

Turkijos rezultatai atskleidė, kad 67,9 % respondentų priskyrė save jaunimo veikėjams, o 32,1 % - vietos sprendimų priėmėjams ir (arba) politikos formuotojams (42 pav.). Toks didesnis jaunimo respondentų atstovavimas leidžia gerai suprasti jaunų žmonių požiūrį į prisitaikymą prie klimato kaitos, kurį papildė politikos ir sprendimų priėmėjų nuomonė.

Apklaustųjų pasiskirstymas pagal tikslines grupes

42 pav. Apklausoos respondentų, priklausančių skirtingoms tikslinėms grupėms, dalis Turkijoje

2. Dalyvių amžiaus grupės

Lietuvos respondentų pasiskirstymas pagal amžių (43 pav.) rodo, kad 50 proc. respondentų yra 15-24 metų amžiaus grupėje, o tai atspindi didelį jaunesnių dalyvių atstovavimą. 35-44 metų amžiaus grupė sudaro 27,8 % respondentų, o 25-34 ir 45-59 metų amžiaus grupės - po 11,1 %. Toks pasiskirstymas rodo, kad apklausoje dalyvauja daugiausia jaunų žmonių, kuriuos papildo vyresnių amžiaus grupių atstovai, todėl galima susidaryti visapusišką vaizdą apie skirtingų kartų požiūrį į prisitaikymą prie klimato kaitos.

43 pav. Lietuvos respondentų pasiskirstymas pagal amžių

Turkijos respondentų pasiskirstymas pagal amžių (44 pav.) yra daugiausia jaunatviškas: 39,3 proc. dalyvių yra 15-24 metų amžiaus grupėje, o 32,1 proc. - 25-34 metų amžiaus grupėje. 45-59 metų amžiaus grupėje yra 14,3 % respondentų, 35-44 metų amžiaus grupėje - 10,7 %, o 60+ amžiaus kategorijoje - mažiau, 3,6 %. Toks pasiskirstymas rodo didelį jaunesnių asmenų įsitraukimą, kurį papildo įvairaus amžiaus vyresnių grupių atstovai, o tai suteikia subalansuotą požiūrį į skirtingas amžiaus demografines grupes Turkijoje.

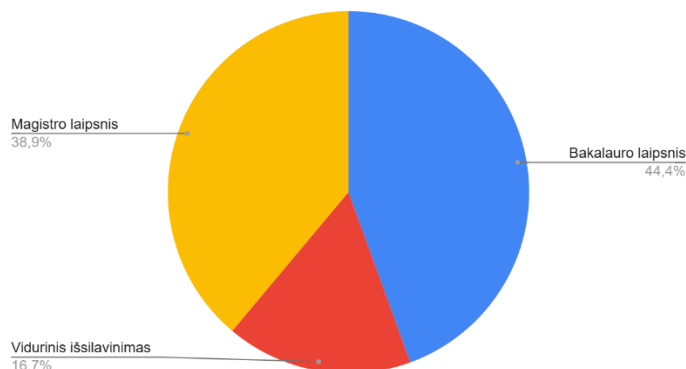

44 pav. Turkijos respondentų pasiskirstymas pagal amžių

3. Respondentų išsilavinimas

Lietuvos respondentų išsilavinimas (45 pav.) yra įvairus: dauguma turi bakalauro laipsnį (44,4 proc.), nemaža dalis - magistro laipsnį (38,9 proc.). Mažesnė grupė, 16,7 %, nurodė, kad jų aukščiausias išsilavinimas yra vidurinis. Toks pasiskirstymas rodo, kad dalyvių bazė yra gerai išsilavinusi, dauguma respondentų yra įgiję aukštojo mokslo kvalifikaciją.

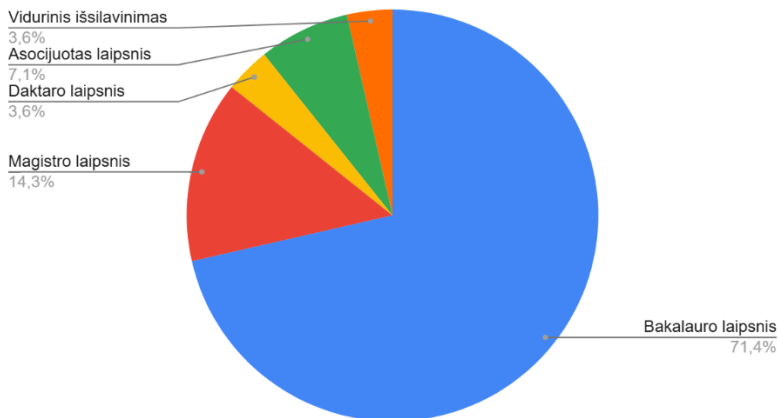
Lietuvos respondentų išsilavinimas

Paveikslas 45. Lietuvos respondentų pasiskirstymas pagal aukščiausią įgytą išsilavinimą

Turkijos respondentų išsilavinimas (46 pav.) daugiausia yra bakalauro laipsnis (71,4 proc.), o tai rodo, kad dalyviai yra labai išsilavinę. Magistro laipsnį turi 14,3 % respondentų, o mažesnė dalis turi asociato laipsnį (7,1 %), vidurinį išsilavinimą (3,6 %) arba daktaro laipsnį (3,6 %). Toks pasiskirstymas atspindi didelį dėmesį aukštajam išsilavinimui, tačiau taip pat gana platų įvairių išsilavinimo lygių atstovavimą tarp Turkijos respondentų.

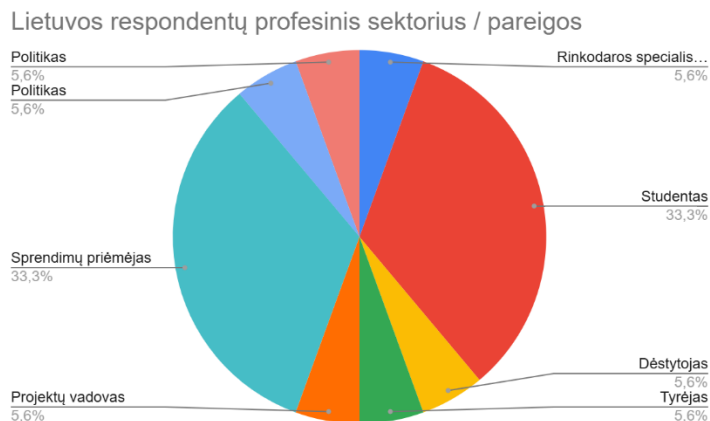
Turkijos respondentų išsilavinimas

Paveikslas 46. Turkijos respondentų pasiskirstymas pagal aukščiausią įgytą išsilavinimą

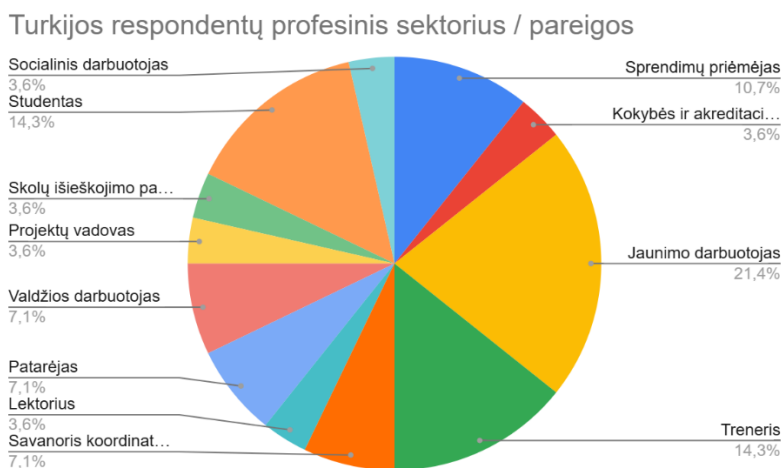
4. Vaidmenys organizacijoje

Lietuvos respondentai atstovauja įvairiems profesiniams vaidmenims ir sektoriams (47 pav.). Didžiausia grupė, 33,3 %, priskyrė save sprendimų priėmėjams, po jų seka universitetų studentai - 27,8 %. Mažesnes grupes sudarė patarėjai, projektų vadovai, rinkodaros specialistai, politikai, pedagogai ir tyrėjai - po 5,6 % respondentų. Toks pasiskirstymas rodo, kad apklausoje dalyvavo ir studentai, ir specialistai, užimančys įtakingus sprendimų priėmimo vaidmenis.

47 pav. Lietuvos respondentų pasiskirstymas pagal sektorių, pareigų pavadinimą arba vaidmenį organizacijoje

Turkijos respondantai atlieka įvairius profesinius vaidmenis ir dirba įvairiuose sektoriuose (48 pav.), o didžiausia grupė, 21,4 proc. respondentų, nurodė, kad dirba su jaunimu. Instruktoriai ir universitetų studentai sudaro po 14,3 % respondentų. Sprendimus priimančias asmenys sudaro 10,7 %, o tokie vaidmenys, kaip patarėjai, savanoriai, koordinatoriai, vyriausybės pareigūnai ir projektų vadovai, taip pat sudaro nuo 3,6 % iki 7,1 %. Ši įvairialypė dalyvių bazė suteikia galimybę susipažinti su įvairiais požiūriais tiek iš jaunimo, tiek iš patyrusių specialistų pozicijų.

48 pav. Turkijos respondentų pasiskirstymas pagal sektorių, pareigų pavadinimą arba vaidmenį organizacijoje

2 skyrius: Informuotumas apie klimato kaitą, dalyvavimas ir požiūriai

1. Susipažinimas su klimato kaita ir jos poveikiu bei supratimas apie ją

Dauguma **Lietuvos** dalyvių atsakymuose nurodė, kad yra gerai susipažinę su klimato kaita ir jos poveikiu, o dažniausias pasirinkimas buvo "aukštas" (49 pav.). Mažesnę dalis respondentų savo informuotumą įvertino kaip "Vidutinį", tai rodo subalansuotą bendro supratimo lygį, tačiau yra galimybių didinti informuotumą. Tik keli respondentai nurodė "žemą" informuotumo lygį, o tai rodo, kad dalyvių informuotumas apie klimato kaitą yra gana gerai nusistovėjęs.

49 pav. Lietuvos respondentų savęs vertinimo pasiskirstymas pagal žinojimą ir supratimą apie klimato kaitą ir jos poveikį

Turkijos respondentų atsakymai rodo, kad jie įvairiai, bet iš esmės vidutiniškai arba labai gerai susipažinę su klimato kaita ir apie ją žino (50 pav.). Nemaža dalis dalyvių nurodė "vidutinį" informuotumą, daugelis kitų pasirinko "aukštą", o keli net nurodė "labai aukštą" informuotumą, pabrėždami gerą bazinį supratimą. Tačiau kai kurie nurodė "žemą" informuotumą, o tai rodo, kad nors dauguma respondentų turi pagrindinį supratimą apie klimato kaitą, vis dar gali būti gilaus supratimo spragų.

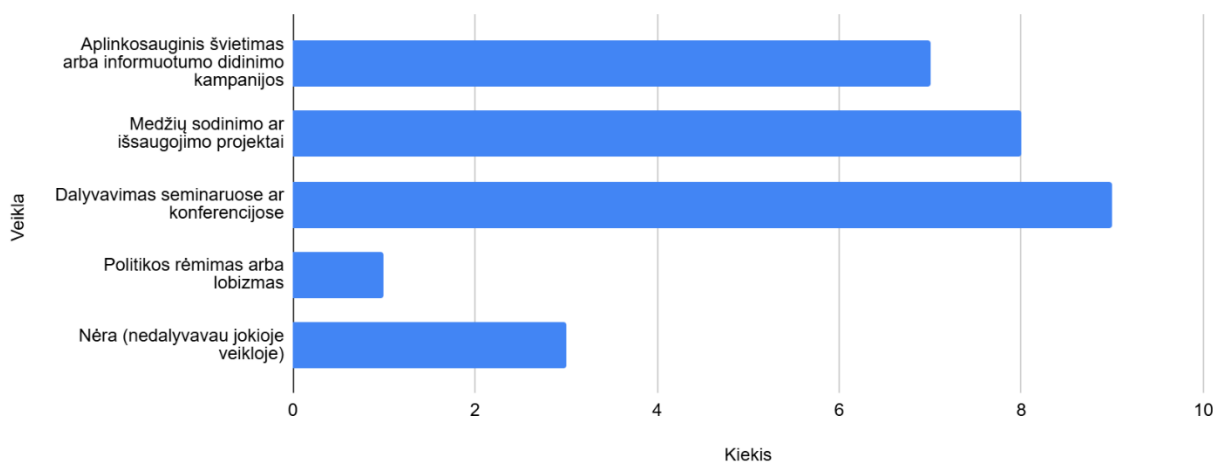

50 pav. Turkijos respondentų, kurie patys įvertino savo žinias ir informuotumą apie klimato kaitą ir jos poveikį, pasiskirstymas

2. Dalyvavimas klimato kaitos veikloje

Lietuvos respondentai nurodė skirtingą dalyvavimo su klimato kaita susijusioje veikloje lygį (51 pav.). Dažniausiai pasitaikanti veikla buvo dalyvavimas seminaruose ar konferencijose - dalyvavo 9 respondentai, po to sekė medžių sodinimo ar išsaugojimo projektai, kuriuose dalyvavo 8 respondentai. Aplinkosauginio švietimo ar informavimo kampanijos taip pat buvo vidutiniškai aktyvios - jose dalyvavo 7 respondentai. Tačiau tokioje veikloje, kaip politikos propagavimas ar lobizmas, dalyvavo minimaliai arba visai nedalyvavo - tik 1 respondentas. Pažymėtina, kad 3 respondentai nurodė nedalyvavę jokiame su klimatu susijusioje veikloje.

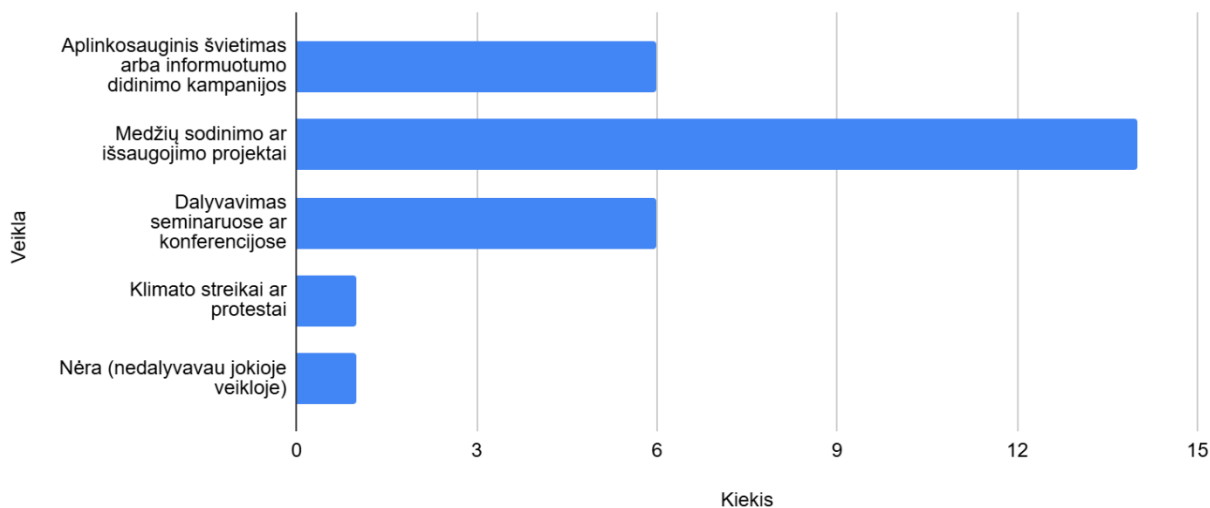
Dalyvavimas klimato kaitos veikloje Lietuvoje

51 pav. Su klimato kaita susijusios veiklos, kurioje dalyvavo Lietuvos respondentai, rūšys

Turkijos respondentai aktyviai dalyvavo aplinkosaugos veikloje, o populiariausi buvo medžių sodinimo ar išsaugojimo projektai, kuriuose dalyvavo 14 dalyvių. Kita dažna veikla buvo aplinkosauginis švietimas ar informavimo kampanijos ir dalyvavimas seminaruose ar konferencijose, kuriose dalyvavo po šešis dalyvius. Dalyvavimas klimato streikuose ar protestuose buvo minimalus - tik vienas respondentas nurodė dalyvavęs. Be to, vienas dalyvis nurodė nedalyvavęs jokiame veikloje (52 pav.).

Dalyvavimas klimato kaitos veikloje Turkijoje

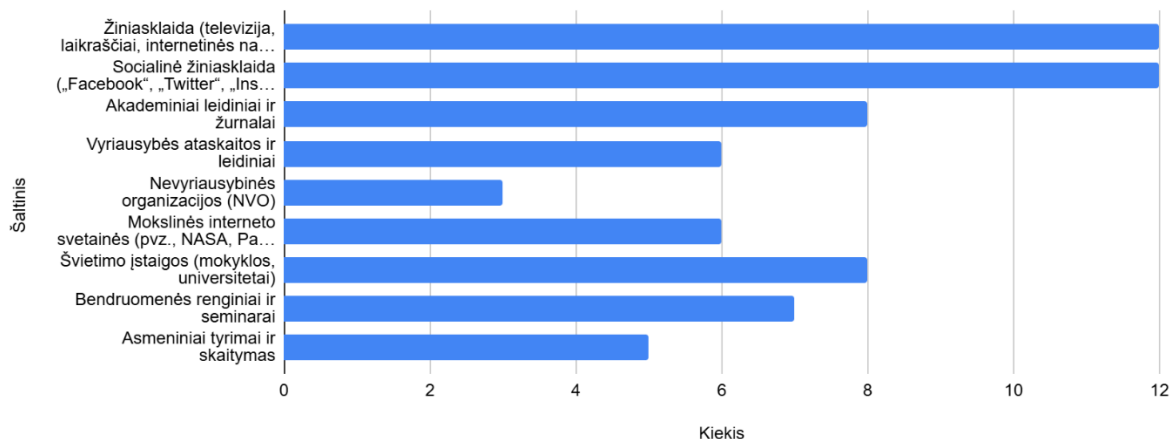

52 pav. Su klimato kaita susijusios veiklos, kurioje dalyvavo Turkijos respondentai, rūšys

3. Informacijos apie klimato kaitą šaltiniai

Lietuvos respondentai remiasi įvairiais informacijos apie klimato kaitą šaltiniais (53 pav.), iš kurių dažniausiai naudojama naujienų žiniasklaida ir socialinių tinklų platformomis - jas nurodė po 12 dalyvių. Svarbų vaidmenį taip pat atlieka akademiniai leidiniai ir žurnalai, taip pat švietimo įstaigos - kiekvienas jų yra informacijos šaltinis aštuoniems respondentams. Vyriausybės ataskaitos ir mokslinės interneto svetainės buvo vidutiniškai populiaros - jomis naudojosi po šešis dalyvius, o bendruomenės renginiai ir seminarai buvo šaltinis septyniems dalyviams. Nevyriausybėmis organizacijomis ir asmeniniais tyrimais rėmėsi mažiau respondentų, o tai rodo, kad pagrindiniai ir oficialūs informacijos apie klimatą šaltiniai yra populiariausi.

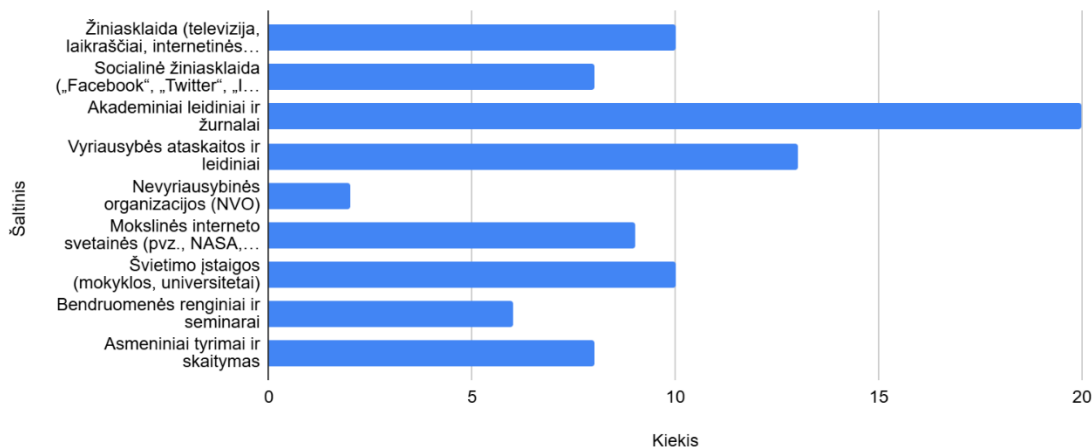
Lietuvos respondentų informacijos apie klimato kaitą šaltiniai

53 pav. Lietuvos respondentų pageidaujami informacijos apie klimato kaitą šaltiniai

Turkijos respondentai nurodė, kad jų pagrindinis informacijos apie klimato kaitą šaltinis yra akademiniai leidiniai ir žurnalai - šį šaltinį nurodė 20 respondentų. Vyriausybės ataskaitos ir leidiniai taip pat yra svarbūs - jais rėmėsi 13 respondentų. Kiti populiarūs šaltiniai - naujienų žiniasklaida ir švietimo įstaigos, kurias nurodė po 10 dalyvių. Socialiniai tinklai, asmeniniai tyrimai ir mokslinės interneto svetainės, tokios kaip NASA ar Pasaulio bankas, taip pat prisideda prie žinių apie klimatą, tačiau šiek tiek mažiau. Bendruomenės renginiai ir seminarai, taip pat nevyriausybinių organizacijų informacija yra mažiausiai naudojami šaltiniai, o tai rodo, kad pirmenybė teikiama oficialiems ir instituciniams informacijos apie klimatą šaltiniams (54 pav.).

Turkijos respondentų informacijos apie klimato kaitą šaltiniai

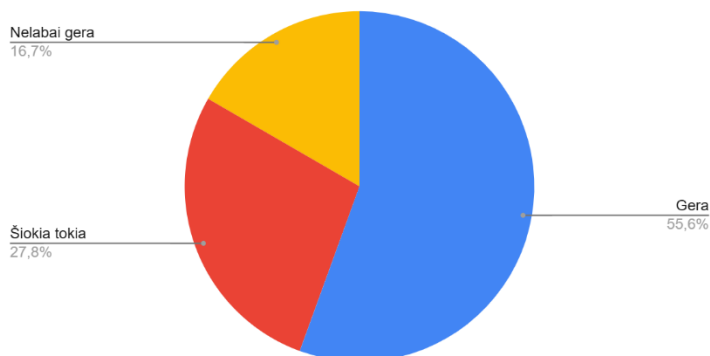

54 pav. Turkijos respondentų pageidaujami informacijos apie klimato kaitą šaltiniai

4. Nacionalinės klimato kaitos politikos supratimas

Lietuvos respondentai apskritai teigia gerai suprantantys nacionalinę klimato kaitos politiką (55 pav.). Dauguma nurodė, kad politiką supranta "gerai", o mažesnė grupė manė, kad ją supranta "šiek tiek" arba prasčiau. Toks pasiskirstymas rodo, kad dauguma dalyvių jaučiasi pakankamai gerai informuoti apie nacionalines pastangas klimato srityje, nors keli dalyviai nurodė sritis, kuriose jiems reikėtų papildomos informacijos ar aiškumo.

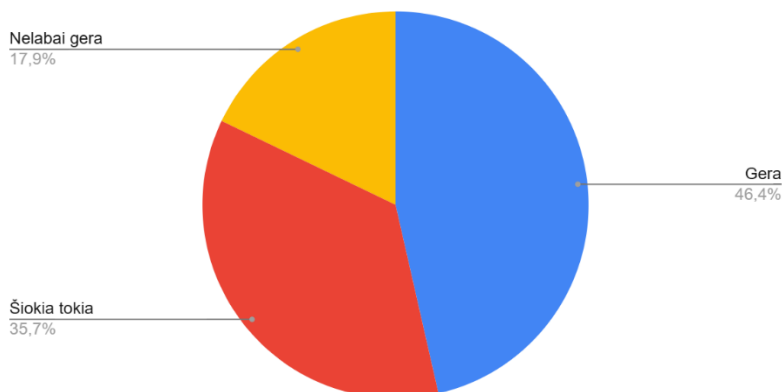
Lietuvos respondentų nacionalinės klimato kaitos politikos samprata

55 pav. Lietuvos respondentų savarankiškai įvertintas nacionalinės klimato kaitos politikos supratimo lygis

Turkijos respondentai apskritai teigia, kad vidutiniškai arba gerai supranta nacionalinę klimato kaitos politiką. Daugelis dalyvių nurodė, kad politiką supranta "gerai", o nemaža dalis mano, kad ją supranta "šiek tiek". Mažesnė grupė savo supratimą apibūdino kaip "nelabai gerą", o tai rodo, kad nors dauguma respondentų jaučiasi pakankamai gerai informuoti, vis dar yra galimybių padidinti informacijos apie nacionalinę politiką aiškumą ar prieinamumą (56 pav.).

Turkijos respondentų nacionalinės klimato kaitos politikos samprata

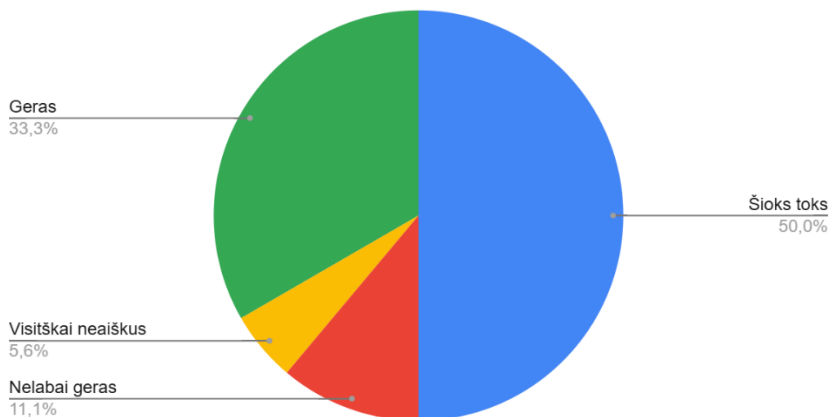

56 pav. Turkijos respondentų savarankiškai įvertintas nacionalinės klimato kaitos politikos supratimo lygis

5. ES žaliajo sandorio ir kitų ES klimato kaitos politikos priemonių supratimas

Lietuvos respondentai yra vidutiniškai gerai susipažinę su ES Žaliojo sandorio ir klimato kaitos politika (57 pav.). Dauguma jaučiasi "šiek tiek" susipažinę, o nemaža dalis nurodė, kad supranta "gerai". Mažesnė grupė išreiškė ribotą susipažinimo lygį, apibūdinama savo supratimą kaip "nelabai gerai" arba "visiškai nesupranta".

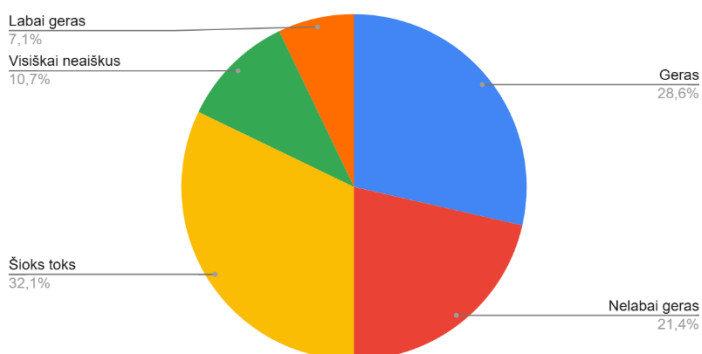
Lietuvos respondentų informuotumas ir supratimas apie ES „Žaliąjį kursą“ ir klimato kaitos politiką

57 pav. Lietuvos respondentų savęs vertinimas dėl ES žaliajo sandorio ir klimato kaitos politikos žinojimo ir supratimo

Turkijos respondentai buvo nevienodai gerai susipažinę su ES žaliajo sandorio ir klimato kaitos politika (58 pav.). Daugelis nurodė, kad supranta "šiek tiek" arba "gerai", o tai rodo vidutinį informuotumą. Mažesnę grupę savo susipažinimą apibūdino kaip "nelabai gerai" arba "visai gerai", o keli nurodė gerai suprantantys, įvardydami save kaip "labai gerai" informuotus. Toks pasiskirstymas rodo, kad nors Turkijos respondentai yra informuoti apie ES klimato kaitos iniciatyvas, jų informuotumo lygis išlieka skirtingas.

Turkijos respondentų informuotumas ir supratimas apie ES „Žaliąjį kursą“ ir klimato kaitos politiką

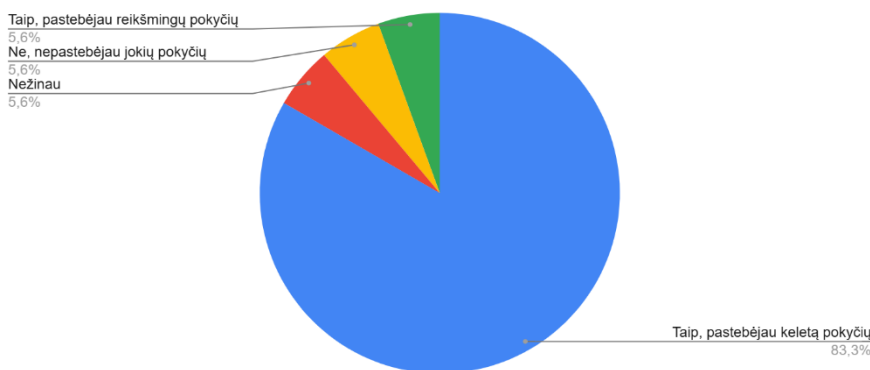

58 pav. Turkijos respondentų savęs vertinimas dėl ES žaliajo sandorio ir klimato kaitos politikos žinojimo ir supratimo

6. Vietos pramonės įmonių ir valdžios institucijų suvokiami pokyčiai ar patobulinimai siekiant spręsti klimato kaitos problemas

Dauguma **Lietuvos** respondentų teigė pastebėję pokyčius ar patobulinimus savo bendruomenėse, kuriais siekiama spręsti klimato kaitos problemas (59 pav.), o nemaža dalis respondentų nurodė, kad pastebėjo tokias vietos pramonės įmonių ar valdžios institucijų pastangas. Keletas respondentų nebuvo tikri, o tik vienas nurodė, kad jokių pokyčių nepastebėjo. Tai rodo, kad bendruomenė apskritai žino apie klimato iniciatyvas, o daugelis respondentų pripažįsta matomas pastangas švelninti klimato poveikį.

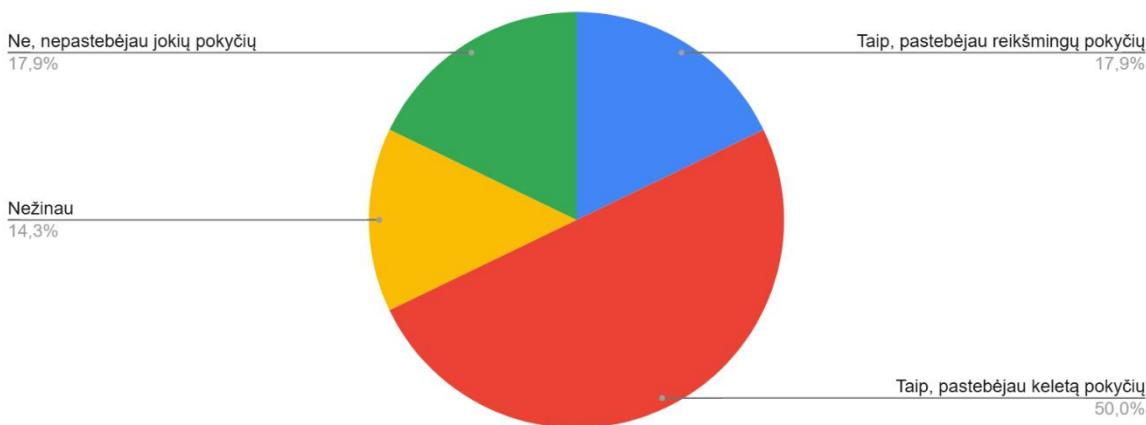
Lietuvos respondentų vietos klimato kaitos iniciatyvų pastebėjimas

59 pav. Vietos pramonės įmonių ir valdžios institucijų informuotumas apie pokyčius ar patobulinimus siekiant spręsti klimato kaitos problemas Lietuvoje

Turkijos respondentai apskritai teigė pastebėję tam tikrus su klimato kaita susijusius pokyčius savo bendruomenėse (60 pav.). Nemažai dalyvių nurodė, kad pastebėjo "tam tikrus pokyčius", o keli dalyviai pranešė pastebėję "reikšmingus pokyčius". Tačiau nemaža dalis respondentų teigė nepastebėję jokių pokyčių, o keli respondentai nebuvo tikri. Tokia atsakymų įvairovė rodo, kad informuotumas apie vietos klimato iniciatyvas yra nevienodas: daugelis pripažįsta matomas pastangas, o kai kurie lieka abejingi arba nepastebi jokių ryškių veiksmų.

Turkijos respondentų vietos klimato kaitos iniciatyvų pastebėjimas

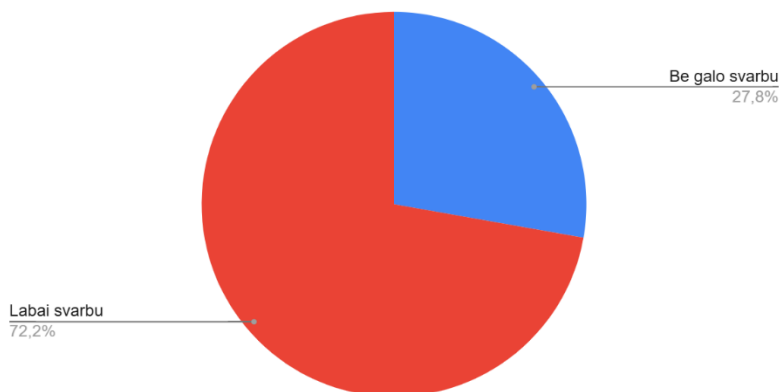
60 pav. Informuotumas apie pokyčius ar patobulinimus, kuriuos vykdo vietos pramonės įmonės ir vyriausybė, siekdamas spręsti klimato kaitos problemas Turkijoje

7. Anglies dioksido pėdsako mažinimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos svarbos suvokimas pramonės šakose

Lietuvos respondentai mano, kad pramonės šakoms labai svarbu mažinti anglies dioksido pėdsaką ir prisitaikyti prie klimato kaitos (61 pav.). Dauguma šią atsakomybę įvertino kaip "labai svarbią", o nemaža dalis pabrėžė, kad ji yra "ypač svarbi". Šis sutarimas pabrėžia tvirtą

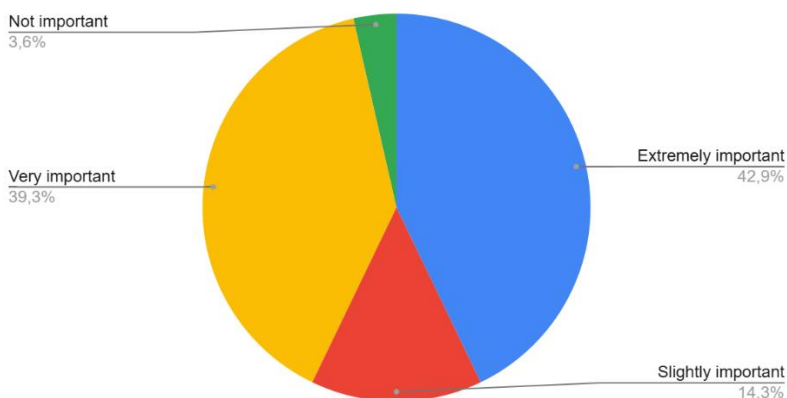
respondentų įsitikinimą, kad pramonės šakoms būtina aktyviai dalyvauti klimato kaitos veiksmuose, siekiant sušvelninti poveikį aplinkai.

Lietuvos respondentų suvokiama klimato kaitos veiksmų svarba pramonės organizacijose

61 pav. Nuomonės apie anglies pėdsako mažinimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos svarbą Lietuvos pramonės šakoms **Turkijos** respondentai mano, kad pramonės šakoms būtina spręsti anglies dioksido pėdsako problemą ir prisitaikyti prie klimato kaitos (62 pav.). Dauguma tai įvertino kaip "ypač svarbu" arba "labai svarbu", o tai rodo, kad pramonės atsakomybė už klimato kaitą plačiai remiama. Nedidelė dalis dalyvių manė, kad tai "šiek tiek svarbu" arba "nesvarbu", o tai rodo, kad skubumas šiek tiek skiriasi, tačiau apskritai pramonės klimato kaitos veiksmams pritariama tvirtai.

Perceived Importance of Climate Action by Industries Among Turkish Respondents

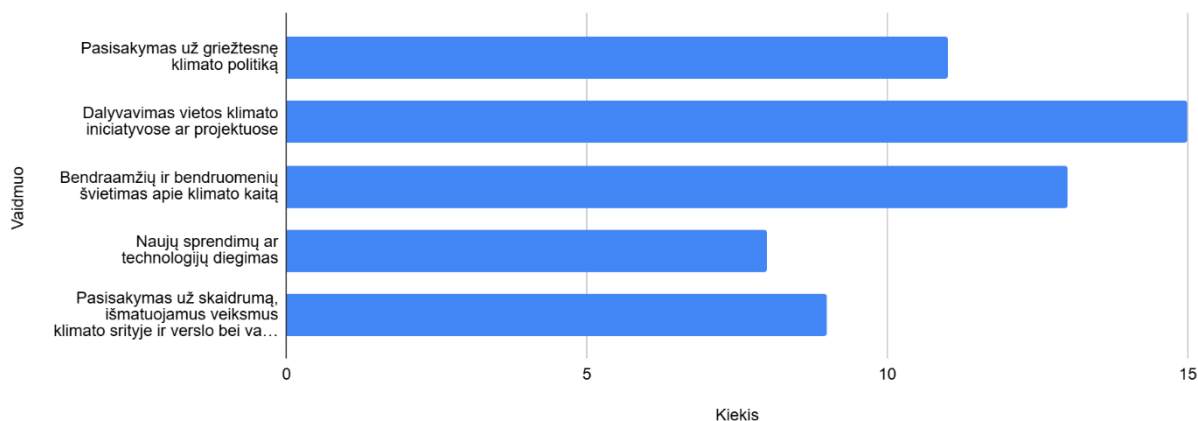
Paveikslas 62. Nuomonės apie anglies pėdsako mažinimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos svarbą pramonės šakoms Turkijoje

8. Jaunimo ir jaunimo asociacijų vaidmuo sprendžiant klimato kaitos problemas

Lietuvos respondentai mano, kad jaunimas turėtų prisidėti prie klimato kaitos problemų sprendimo, visų pirma aktyviai dalyvaudami vietos klimato projektuose ir mokydami bendraamžius bei bendruomenes (63 pav.). Daugelis taip pat mano, kad jaunimas turėtų pasisakyti už griežtesnę klimato politiką ir už verslo bei valdžios subjektų skaidrumą ir atsakomybę. Be to, pastebimas palaikymas jaunimo inicijuojamoms klimato sprendimų ir

technologijų inovacijoms, pabrėžiant suvokiamą jaunimo potencialą prisidėti tiek tiesioginiais veiksmais, tiek darant įtaką politikai ir inovacijoms.

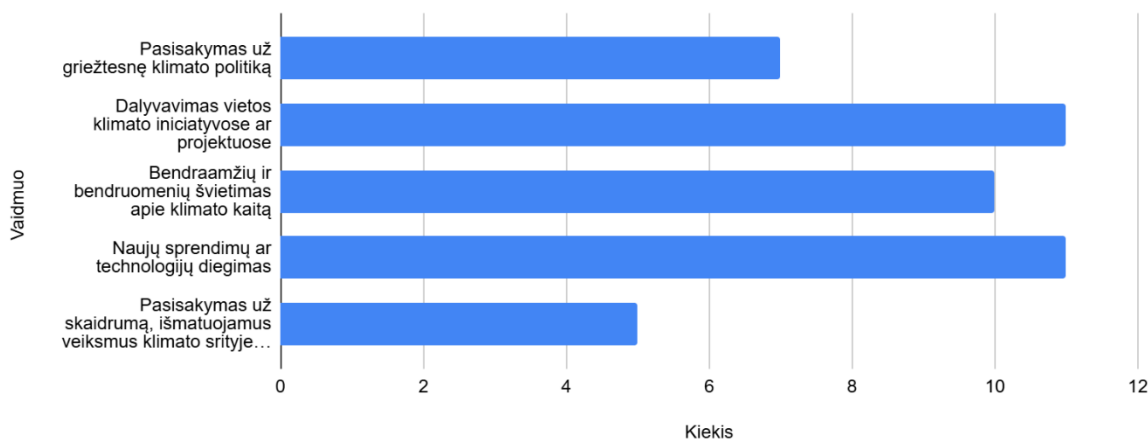
Lietuvos respondentų suvokiamas jaunimo vaidmuo sprendžiant klimato kaitos problemas

63 pav. Nuomonės apie jaunimo ir jaunimo asociacijų vaidmenį klimato kaitos veiksmuose Lietuvoje

Turkijos respondentai pabrėžė keletą svarbių jaunimo ir jaunimo asociacijų vaidmenų sprendžiant klimato kaitos problemas (64 pav.). Labiausiai pabrėžiami šie vaidmenys: dalyvavimas vietos klimato iniciatyvose ar projektuose ir naujų sprendimų ar technologijų kūrimas - abu šie vaidmenys laikomi pagrindiniais būdais, kuriais jaunimas gali daryti tiesioginį poveikį. Be to, bendraamžių ir bendruomenių švietimas apie klimato kaitą buvo įvardytas kaip labai svarbus siekiant didinti informuotumą ir skatinti platesnį bendruomenės įsitraukimą. Respondentai taip pat vertino jaunimą kaip advokatą, kuris gali siekti griežtesnės klimato politikos ir skatinti skaidrumą bei atskaitomybę tarp įmonių ir valdymo subjektų, kad būtų laikomasi aplinkosaugos standartų.

Turkijos respondentų suvokiamas jaunimo vaidmuo sprendžiant klimato kaitos problemas

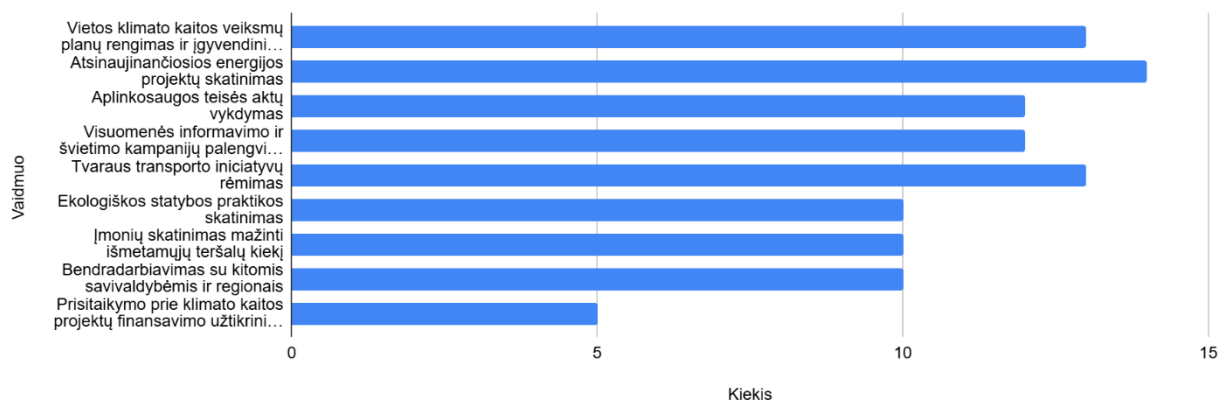
64 pav. Nuomonės apie jaunimo ir jaunimo asociacijų vaidmenį, kurį jie turėtų atlikti klimato kaitos veiksmuose Turkijoje

9. Tikėtinas vietos sprendimų priėmėjų vaidmuo sprendžiant klimato kaitos problemas

Lietuvos respondentai mano, kad vietos sprendimų priėmėjai turėtų būti pagrindiniai klimato kaitos veiksmų skatintojai (65 pav.), ypač daug dėmesio skiriant atsinaujinančiosios energijos projektų skatinimui ir vietos klimato kaitos veiksmų planų kūrimui bei įgyvendinimui - kiekvieną iš šių dalykų pabrėžė nemažai dalyvių. Kitos svarbios sritys apima aplinkosaugos taisyklių vykdymą ir visuomenės informavimo bei švietimo kampanijų palengvinimą, pabrėžiant tiek reguliavimo priemonių, tiek bendruomenės dalyvavimo svarbą. Vietos sprendimus priimančių asmenų svarbiu vaidmeniu taip pat laikoma parama tvariam transportui, ekologiškos statybos praktikos skatinimas ir paskatų įmonėms mažinti išmetamųjų teršalų kiekį teikimas. Be to, buvo paminėtas bendradarbiavimas su kitais regionais ir prisitaikymo prie klimato kaitos projektų finansavimo užtikrinimas, nors ir šiek tiek mažiau akcentuotas.

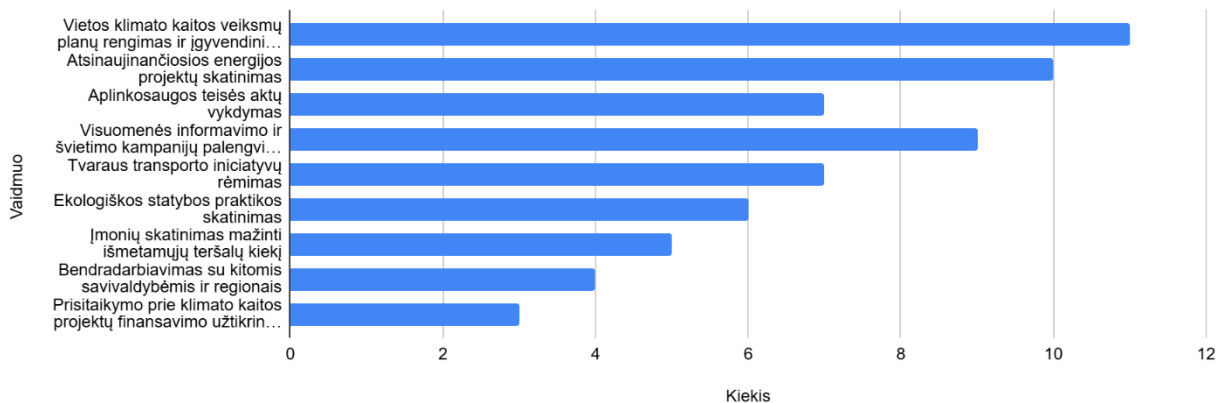
Lietuvos respondentų tikėtinas vietos sprendimų priėmėjų vaidmuo sprendžiant klimato kaitos problemas

65 pav. Nuomonės apie vaidmenis, kuriems vietos sprendimų priėmėjai turėtų teikti pirmenybę sprendžiant klimato kaitos problemas Lietuvoje

Turkijos respondentai nurodė kelis pagrindinius vietos sprendimų priėmėjų vaidmenis sprendžiant klimato kaitos problemas (66 pav.), dauguma jų pasirinko vaidmenis rengiant ir įgyvendinant vietos klimato kaitos veiksmų planus bei skatinant atsinaujinančiosios energijos projektus. Daugelis respondentų taip pat pabrėžė, kad siekiant skatinti veiksmingus klimato kaitos veiksmus, svarbu palengvinti visuomenės informavimo ir švietimo kampanijas bei užtikrinti aplinkosaugos taisyklių vykdymą. Buvo pažymėta, kad remiamos darnaus transporto iniciatyvos ir ekologiškų pastatų praktika, o tai rodo, kad norima visapusiškų vietos pastangų. Taip pat buvo paminėtos paskatos verslui, bendradarbiavimas su kitomis savivaldybėmis ir prisitaikymo prie klimato kaitos projektų finansavimo užtikrinimas, tačiau jų buvo paminėta mažiau, o tai rodo, kad daugiausia dėmesio skiriama pamatiniams politiniams veiksams ir matomam bendruomenės dalyvavimui.

Turkijos respondentų tikėtinas vietos sprendimų priėmėjų vaidmuo sprendžiant klimato kaitos problemas

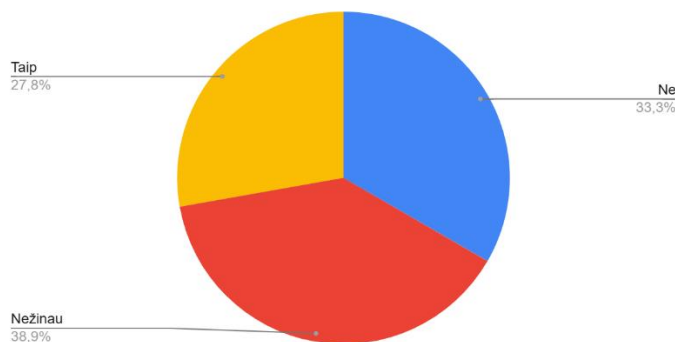

66 pav. Nuomonės apie vaidmenis, kuriems vietos sprendimų priėmėjai turėtų teikti pirmenybę sprendžiant klimato kaitos problemas Turkijoje

10. Suvokiamas dabartinės nacionalinės ir ES klimato politikos veiksmingumas

Lietuvos respondentai nevienareikšmiškai vertino dabartinės nacionalinės ir ES klimato politikos veiksmingumą (67 pav.). Nemaža dalis nurodė, kad yra abejingi, o dažnas atsakymas buvo "nesu tikras". Tarp tų, kurie turėjo tvirtesnę nuomonę, keli manė, kad politika yra neveiksminga, o mažesnė dalis manė, kad politika yra veiksminga sprendžiant klimato kaitos problemas.

Lietuvos respondentų suvokiamas nacionalinės ir ES klimato politikos veiksmingumas

67 pav. Lietuvos respondentų nuomonė apie dabartinės nacionalinės ir ES klimato politikos veiksmingumą

Turkijos respondentai labai abejojo dabartinės nacionalinės ir ES klimato politikos veiksmingumu (68 pav.), dauguma jų nurodė "nesu tikras". Tai rodo, kad tarp respondentų vyrauja dviprasmiškumas arba aiškių įrodymų apie šios politikos poveikį klimato kaitai trūkumas. Tarp asmenų, kurie laikėsi aiškesnės pozicijos, buvo gana tolygus pasiskirstymas tarp tų, kurie mano, kad politika yra veiksminga, ir tų, kurie mano, kad ji nepakankama. Toks

pasiskirstymas atspindi atsargų požiūrį, kai nemažai respondentų arba nepasitiki politikos veiksmingumu, arba mano, kad rezultatai nėra įtikinami.

68 pav. Turkijos respondentų nuomonė apie dabartinės nacionalinės ir ES klimato politikos veiksmingumą

11. Apmąstymai ir idėjos, kaip spręsti klimato kaitos problemas pramonėje ir bendruomenėje

Lietuvos respondentai išreiškė tvirtą pasiryžimą imtis klimato kaitos veiksmų, nes klimato kaitą laiko svarbia problema, turinčia tiek vietinių, tiek pasaulinių pasekmių. Daugelis pabrėžė švietimo vaidmenį, ypač **suteikiant jaunimui daugiau galių, didinant bendruomenės sąmoningumą ir skatinant tvarią praktiką**. Tarp siūlomų iniciatyvų buvo **medžių sodinimo renginiai, perdirbimo programos, seminarai ir klimato raštingumo skatinimas**, o tokios priemonės, kaip **žaidimas "Climate Fresk"**, buvo pabrėžtos dėl savo patrauklumo. Respondentai taip pat pabrėžė, kad svarbu **pereiti prie atsinaujinančiosios energijos ir įgyvendinti žiedinės ekonomikos principus tiek bendruomenės projektuose, tiek pramonės sektoriuose**. Tarp gerosios praktikos pavyzdžių pramonės sektoriuje buvo efektyvaus energijos vartojimo sistemų diegimas, ISO 14001 standartų taikymas ir atsinaujinančiųjų energijos šaltinių, pavyzdžiui, saulės ir vėjo, naudojimas siekiant sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro. Be to, buvo pritarta **ekologiškų projektų** skatinimui, pavyzdžiui, elektromobilių infrastruktūros plėtrai ir viešojo transporto gerinimui. Pagrindinės išmoktos pamokos - bendradarbiavimas tarp sektorių, suinteresuotųjų šalių įtraukimas visais lygmenimis ir dėmesys tvariam išteklių valdymui - respondentai mano, kad tai yra esminiai žingsniai mažinant bendrą poveikį aplinkai ir prisitaikant prie klimato kaitos.

Turkijos respondentai dalijosi įvairiais ir išsamiais apmąstymais apie klimato kaitos poveikį ir galimas jos sprendimo strategijas tiek savo pramonės šakose, tiek bendruomenėse. Daugelis išreiškė didelį susirūpinimą dėl aplinkos būklės blogėjimo, įskaitant vandens išteklių išekvojimą, sezoninių pokyčių ir klimato kaitos poveikio sveikatai. Respondentai pabrėžė vyriausybės, pramonės ir švietimo įstaigų **bendradarbiavimo** svarbą siekiant veiksmingai spręsti klimato kaitos iššūkius. Tarp pasiūlymų dėl naujų iniciatyvų buvo **atliekų rūšiavimo programų** plėtra, **energijos vartojimo efektyvumo projektai viešuosiuose pastatuose ir**

į bendruomenę orientuotos klimato švietimo iniciatyvos, pavyzdžiui, informuotumo didinimas mokyklose ir aplinkosaugos kampanijų organizavimas.

Respondentai nurodė gerąją praktiką, susijusią **su nulinio atliekų susidarymo iniciatyvomis, saulės ir vėjo energijos naudojimu, perdirbimu ir žiedinės ekonomikos principais** pramoninėje gamyboje. Jie taip pat atkreipė dėmesį į sertifikatų, tokių kaip LEED ir BREEAM, vertę skatinant tvarią statybos praktiką. Respondentai pripažino kliūtis, pavyzdžiui, suvokimą, kad klimato priemonės pramonės sektoriui gali būti brangios, ir rekomendavo derinti **paskatas ir reguliavimo priemones**, kad būtų skatinama ekologiška praktika. Kitos svarbios idėjos buvo tokios: maisto ruošimo aliejaus atliekas paversti transporto priemonių degalais ir reguliariai tikrinti aplinkai kenkiančias pramonės šakas. Apskritai respondentai pabrėžė, kad norint sušvelninti poveikį klimatui ir skatinti tvarų augimą reikia nuolatinio informuotumo, strateginių investicijų ir tvirtos teisėkūros paramos.

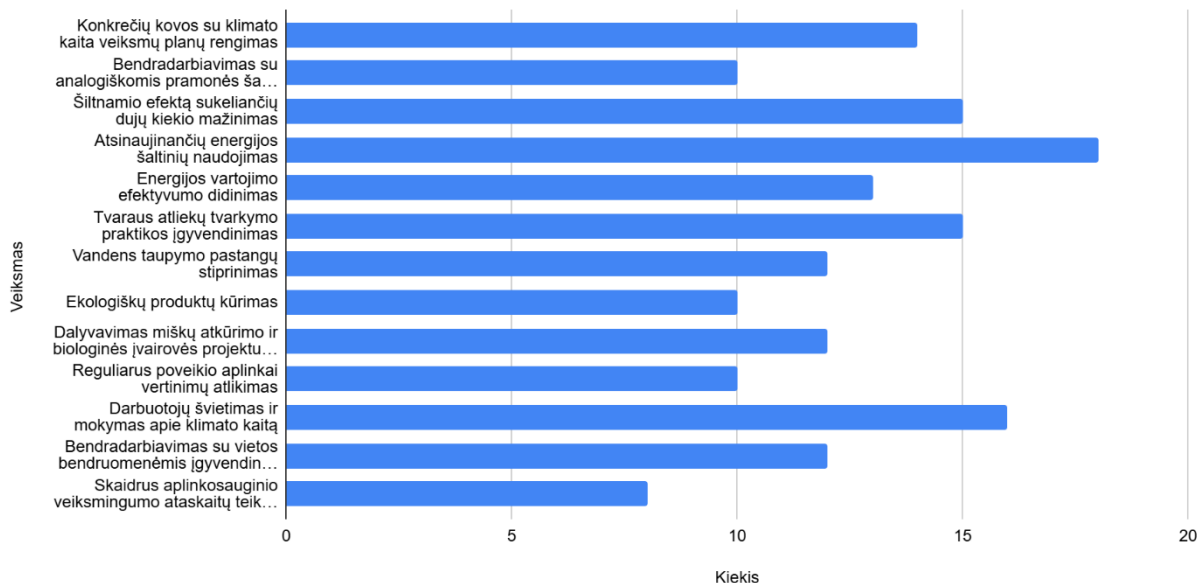
3 skyrius. Pramonės dalyvių lūkesčiai

1. Numatomi pramonės veiksmai klimato kaitos srityje

Lietuvos respondentai tvirtai tikisi, kad pramonės šakos imsis tvarių ir atsakingų veiksmų sprendžiant klimato kaitos problemas (69 pav.). Pagrindiniai prioritetai - atsinaujinančių energijos šaltinių diegimas, šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo mažinimas ir tvarios atliekų tvarkymo praktikos įgyvendinimas, o tai rodo, kad pramonės įmonės raginamos sistemingai spręsti poveikio aplinkai problemas. Respondentai taip pat pabrėžė darbuotojų švietimą ir mokymą klimato kaitos klausimais, nes mano, kad informuoti darbuotojai yra labai svarbūs ilgalaikiai pertvarkai. Parama konkretiems klimato kaitos veiksmų planams, energijos vartojimo efektyvumo didinimui ir vandens tausojimui rodo, kad daugiausia dėmesio skiriama visapusiškai, klimato kaitos poveikiui atspariai praktikai. Be to, respondentai vertina bendradarbiavimą su vietos bendruomenėmis ir tarptautinių partnerystės kūrimą ES, pabrėždami koordinuotų ir skaidrių pastangų svarbą. Apskritai šie rezultatai rodo, kad visuomenė reikalauja, jog pramonės šakos į klimato kaitos veiksmus žvelgtų atsakingai ir vietos, ir pasaulio mastu.

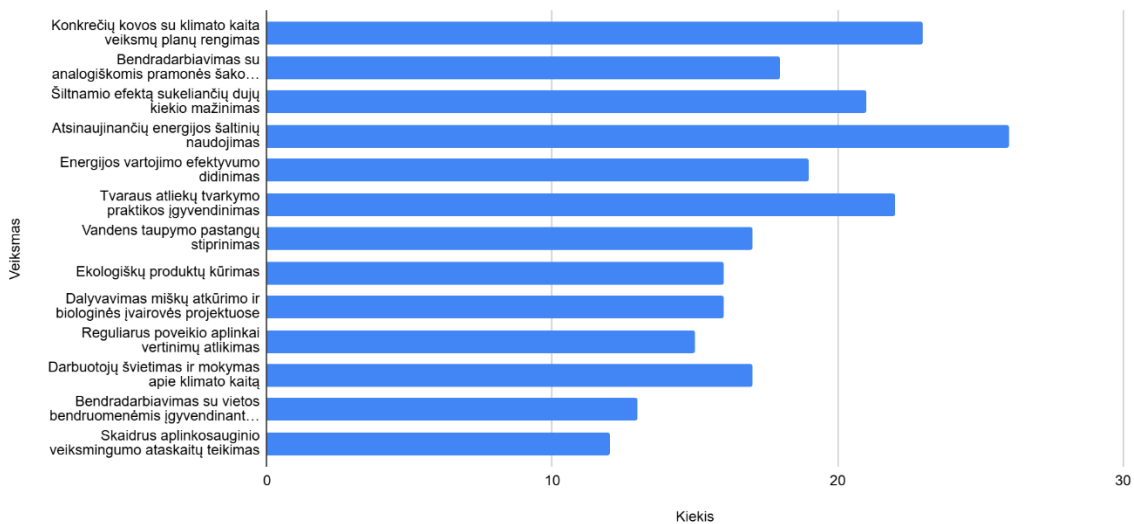
Tikėtini Lietuvos pramonės šakų veiksmai klimato srityje

69 pav. Pagrindiniai veiksmai, kurių Lietuvos respondentai tikisi, kad pramonės įmonės imsis sprendžiant klimato kaitos problemas

Turkijos atsakymai atspindi strateginį ir aktyvų požiūrį į klimato kaitos veiksmus pramonėje (70 pav.), pabrėžiant atsinaujinančiosios energijos naudojimą, struktūrinius klimato kaitos veiksmų planus ir tvarų atliekų tvarkymą. Respondentai pabrėžia tikslinių veiksmų, tokių kaip šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimas ir energijos vartojimo efektyvumo didinimas, svarbą kartu su praktinėmis pastangomis taupyti vandenį ir su klimatu susijusiais darbuotojų mokymais. Pastebimas didelis dėmesys bendradarbiavimui tiek vietos lygmeniu, tiek su Europos partneriais, pabrėžiant norą imtis nuoseklių veiksmų sprendžiant klimato kaitos problemas. Aplinkosaugos praktikos skaidrumas ir reguliarūs aplinkosaugos vertinimai taip pat laikomi esminiais, rodančiais įsipareigojimą užtikrinti atskaitomybę ir tvarią pažangą. Apskritai iš atsakymų matyti, kad Turkijos pramonės šakos siekia atsparios, bendradarbiaujančios ir į ateitį orientuotos klimato strategijos.

Tikėtini Turkijos pramonės šakų veiksmai klimato srityje

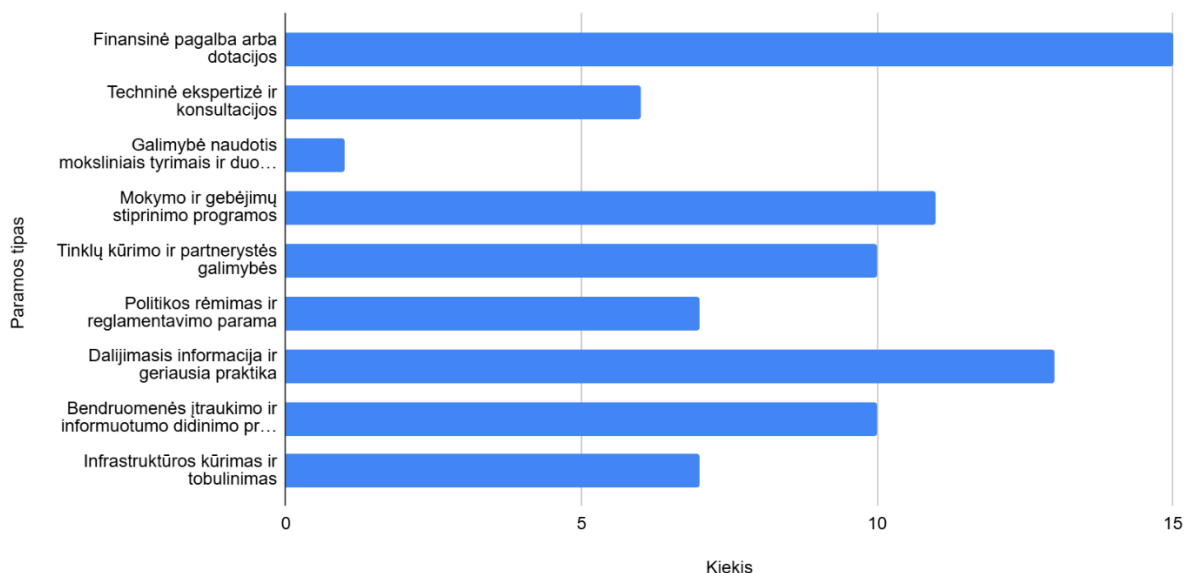

70 pav. Pagrindiniai veiksmai, kurių Turkijos respondentai tikisi, kad pramonės šakos imsis sprendžiant klimato kaitos problemas

2. Reikalinga parama, kad vietos gyventojai galėtų įsitraukti į prisitaikymo prie klimato kaitos pastangas

Lietuvoje pagrindinis poreikis, kurį išreiškė organizacijos, norėdamos veiksmingai įtraukti vietos gyventojus į prisitaikymo prie klimato kaitos pastangas (71 pav.), yra finansinė pagalba, o pirmenybė teikiama dotacijoms, skirtoms tvarioms iniciatyvoms remti. Organizacijos taip pat pabrėžė, kad svarbu turėti galimybę naudotis mokymo ir gebėjimų stiprinimo programomis, dalytis gerąja patirtimi ir svarbia informacija, pabrėždamos norą stiprinti vidinius gebėjimus ir plėsti žinias. Taip pat buvo vertinamos bendruomenės įtraukimo ir informuotumo didinimo programos bei tinklų kūrimo galimybės, pabrėžiant bendradarbiavimo metodą, pagal kurį pramonės ir vietos subjektai gali dirbti kartu, kad sustiprintų klimato kaitos veiksmus. Be to, buvo aiškiai išreikštas poreikis plėtoti infrastruktūrą, propaguoti politiką ir teikti reguliavimo paramą, kad būtų sukurta prisitaikymo prie klimato kaitos priemonėms palanki aplinka.

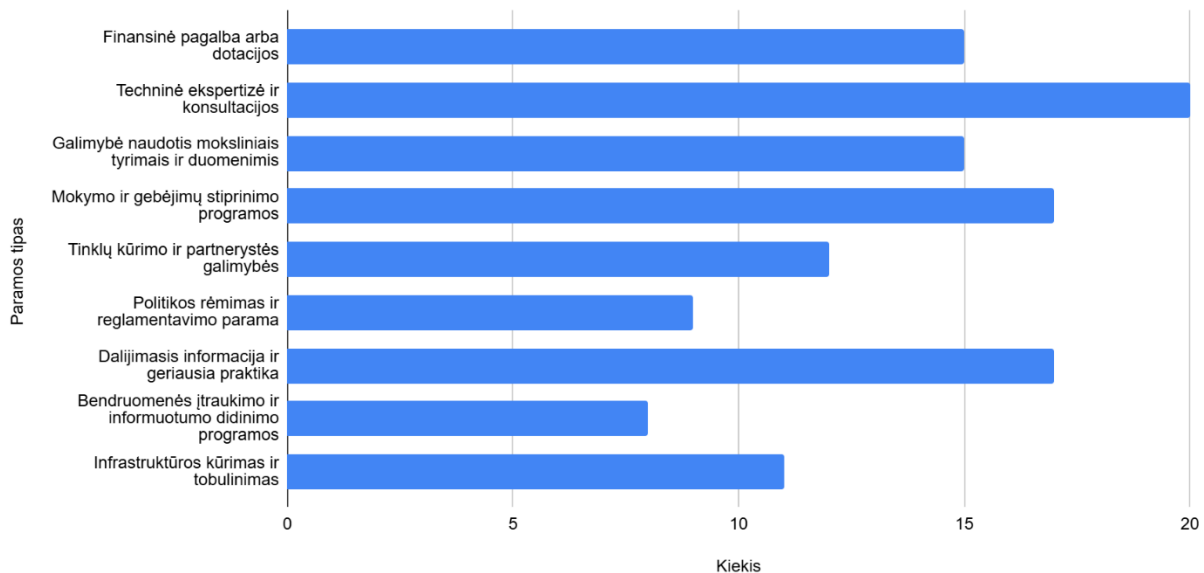
Paramos poreikis vietinėms prisitaikymo prie klimato kaitos pastangoms Lietuvoje

71 pav. Pagrindinės paramos rūšys, kurių reikia Lietuvos organizacijoms, kad būtų sustiprintos vietos prisitaikymo prie klimato kaitos pastangos

Turkijos respondentai nurodė, kad svarbiausias paramos poreikis - techninė patirtis ir konsultacijos, pabrėždami specializuotų žinių svarbą prisitaikant prie klimato kaitos (72 pav.). Be to, labai svarbios yra mokymo ir gebėjimų stiprinimo programos, taip pat galimybė naudotis moksliniais tyrimais ir duomenimis, kuriuos nurodė didelė dalis respondentų. Tai rodo aiškų susidomėjimą kvalifikacijos kėlimu ir įrodymais pagrįstų sprendimų priėmimu. Taip pat labai reikalinga finansinė parama arba dotacijos, o tai rodo, kad finansinė parama yra labai svarbi veiksmingai įgyvendinant ir palaikant prisitaikymo iniciatyvas. Be to, respondentai vertina dalijimąsi informacija, tinklų kūrimą ir partnerystės galimybes, o tai rodo, kad mokymasis bendradarbiaujant ir strateginiai aljansai yra labai svarbūs siekiant reikšmingos pažangos. Nors mažiau respondentų nurodė infrastruktūros plėtrą, politikos propagavimą ir bendruomenės įtraukimą, šie elementai pripažįstami kaip papildantys visapusišką požiūrį į atsparumą klimato kaitai.

Paramos poreikis vietinėms prisitaikymo prie klimato kaitos pastangoms Turkijoje

72 pav. Pagrindinės paramos rūšys, kurių reikia Turkijos organizacijoms, kad būtų sustiprintos vietos prisitaikymo prie klimato kaitos pastangos

4 skyrius: Apklausos vertinimas

1. Lengva suprasti ir atsakyti į apklausos klausimus

Daugumai **Lietuvos** respondentų apklausos klausimus suprasti ir atsakyti į juos buvo lengva: dažniausiai pasitaikantys atsakymai buvo "Labai lengva" ir "Lengva". Mažesnė dalis savo patirtį įvertino kaip "neutralią", o tai rodo, kad klausimus galima supaprastinti ar paaiškinti. Tik vienas respondentas nurodė, kad jam kilo sunkumų, o tai rodo, kad apklausos dizainas ir kalbos aiškumas apskritai yra veiksmingi.

Dauguma **Turkijos** respondentų mano, kad apklausos klausimus buvo lengva suprasti ir į juos atsakyti, o dažniausias atsakymas buvo "lengva". Mažesnė grupė atsakė "neutraliai", nurodydama, kad apklausa jiems buvo vidutiniškai aiški. Tačiau keli respondentai klausimus įvertino kaip "sudėtingus" arba "labai sudėtingus", taip pabrėždami, kad galima tobulinti formuluotes arba konteksto aiškumą. Apskritai atsakymai rodo, kad apklausa iš esmės buvo gerai priimta ir prieinama daugumai dalyvių.

2. Apklausos klausimų atitikimas dalyvių patirčiai ir kompetencijai

Lietuvos respondentai apskritai manė, kad apklausos klausimai atitinka jų patirtį ir žinias. Dauguma dalyvių klausimus įvertino kaip "tinkamus", o keli dalyviai manė, kad jie yra "šiek tiek tinkami". Mažesnė dalis nurodė, kad klausimai buvo "labai svarbūs", o tai rodo, kad jie labai atitinka jų kompetenciją.

Turkijos respondentai nevienareikšmiškai, tačiau teigiamai įvertino apklausos atitikimą jų patirčiai ir kompetencijai. Dauguma respondentų mano, kad klausimai buvo "aktualūs", o tai rodo, kad apklausoje buvo nagrinėjamos temos, susijusios su jų žiniomis. Nemaža dalis įvertino klausimus kaip "šiek tiek tinkamus", t. y. nurodė, kad juos galima patikslinti, kad jie geriau atitiktų jų specifines žinias. Mažesnė grupė manė, kad klausimai yra "labai svarbūs", nes jie labai atitinka jų profesinę sritį. Tačiau keli dalyviai pažymėjo, kad klausimai buvo "neaktualūs", o tai rodo, kad tam tikros apklausos sritys gali būti koreguojamos, siekiant geriau įtraukti visus respondentus.

3. Tyrimo trukmės tinkamumas

Dauguma **Lietuvos** respondentų nurodė, kad apklausos trukmė buvo "tinkama", t. y. buvo patenkinti apklausai atlikti skirtu laiku. Nedidelė mažuma manė, kad apklausa buvo "per ilga", o tai rodo, kad keliems dalyviams apklausos trukmė galėjo būti šiek tiek sudėtinga.

Turkijos respondentai daugiausia manė, kad apklausos trukmė buvo "kaip tik tinkama", t. y. apklausos trukmė atitiko jų lūkesčius ir suteikė pakankamai laiko išsamiems atsakymams pateikti. Tačiau nedidelė dalis dalyvių manė, kad apklausa buvo "per ilga", o tai rodo, kad kai kuriems dalyviams galėjo atrodyti, jog procesas šiek tiek užsitęsė. Apskritai atsakymai rodo bendrą pasitenkinimą apklausos trukme, tik minimali dalis atsiliepimų rodo, kad apklausą galima koreguoti.

Išvados

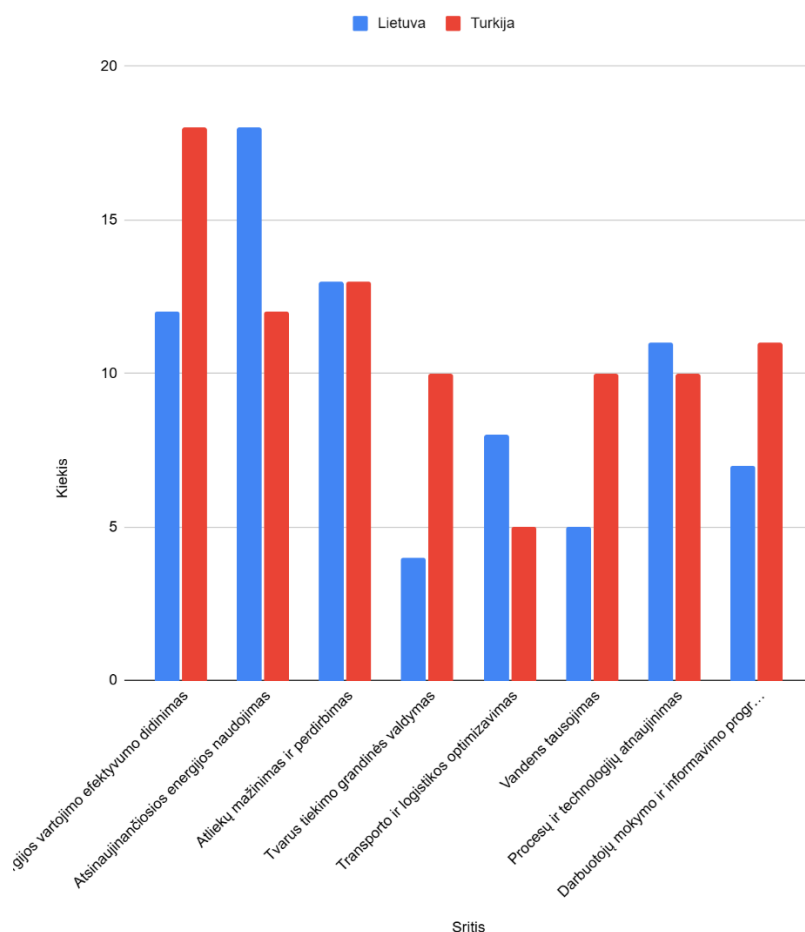
Apklausa, skirta IJP ir antrinėms grupėms (sprendimų priėmėjams ir jaunimui), suteikia svarbių įžvalgų apie prisitaikymo prie klimato kaitos ir klimato kaitos švelninimo pastangas Lietuvoje ir Turkijoje. Šios išvados išryškina pagrindines tendencijas, skirtumus ir pamokas, kuriomis galima remtis teikiant tikslines rekomendacijas dėl būsimų veiksmų klimato srityje.

Pagrindinės išvados ir tendencijos

1. Prioritetinės klimato kaitos veiksmų sritys:

Abiejose šalyse respondentai nurodė, kad perspektyviausiomis anglies dioksido pėdsako mažinimo sritimis yra atsinaujinančiosios energijos naudojimas ir atliekų mažinimas (73 pav.). Lietuvos respondentai pabrėžė atsinaujinančiosios energijos diegimą, o Turkijos dalyviai - energijos vartojimo efektyvumo didinimą.

Svarbiausios sritys, kuriose siekiama sumažinti anglies pėdsaką

73 pav. Perspektyviausios anglies pėdsako mažinimo sritys abiejose šalyse

Tai, kad Lietuva daug dėmesio skiria atsinaujinančiųjų išteklių energijai, rodo jos įsipareigojimą siekti ES klimato tikslų ir dekarbonizacijos pastangų, kurias remia nacionalinė politika ir paskatos švarios energijos projektams. Turkijos dėmesys energijos vartojimo efektyvumo didinimui atspindi poreikį spręsti pramonės neefektyvumo problemą ir ekonomiškai efektyviai optimizuoti energijos vartojimą. Abi šalys vienodai teikia pirmenybę atliekų mažinimui ir perdirbimui, taip pabrėždamos, kad abi šalys pripažįsta, jog šie veiksmai yra prieinamos ir veiksmingos klimato saugos strategijos. Tyrimo duomenimis, Turkijoje daugiau dėmesio skiriama tvariam tiekimo grandinės valdymui ir vandens taupymui, o tai rodo, kad taip reaguojama į šalies išteklių trūkumą ir didėjančią veiksmingų rinkos operacijų poreikį. Kita vertus, Lietuvos dėmesys transporto optimizavimui ir procesų bei technologijų atnaujinimui matomas iš apklausos atsakymų, kuriuose šios sritys išskirtos kaip prioritetinės.

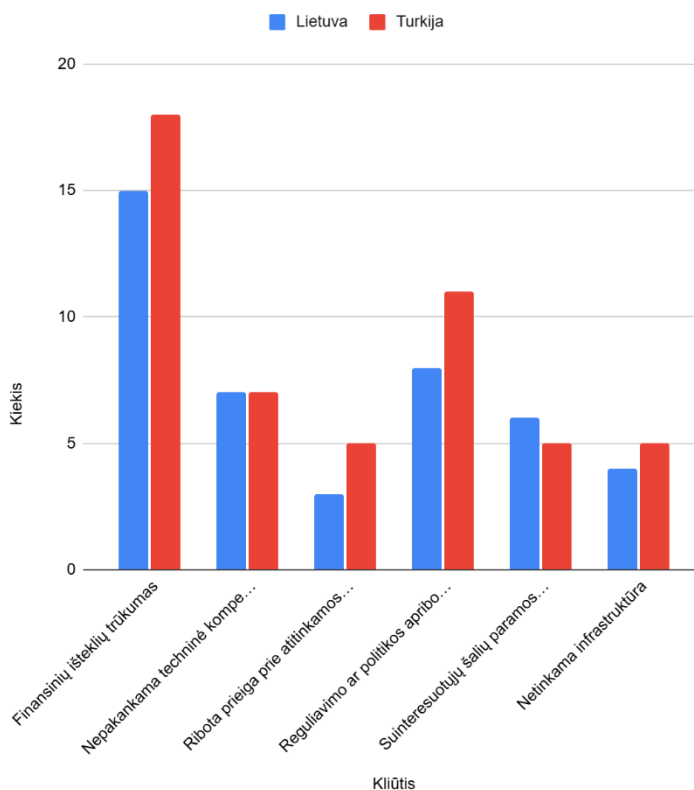
Šios išvados rodo, kad kiekvienoje šalyje reikia taikyti individualų požiūrį į klimato kaitos veiksmus. Lietuva turėtų ir toliau išnaudoti atsinaujinančiosios energijos diegimo pagreitį, kartu toliau tyrinėdama energijos vartojimo efektyvumo ir atliekų tvarkymo galimybes. Kita vertus, Turkija turėtų integruoti energijos vartojimo efektyvumo didinimą į iniciatyvas, kuriomis skatinamas atsinaujinančiosios energijos naudojimas, ir siekti tiek artimiausių, tiek ilgalaikių tikslų. Abi šalys galėtų pasinaudoti tarpvalstybiniu dalijimusi žiniomis apie sėkmingas strategijas atitinkamose srityse, taip skatindamos bendrą pažangą siekiant prisitaikymo prie klimato kaitos ir klimato kaitos švelninimo tikslų.

2. Kliūtys ir paramos poreikiai:

Didžiausia kliūtis tiek Lietuvoje, tiek Turkijoje yra finansinių išteklių trūkumas, šiek tiek daugiau susirūpinimo kelia Turkija (74 pav.). Abi šalys taip pat susiduria su iššūkiais, susijusiais su reguliavimo ar politikos suvaržymais, nors ši problema ryškesnė Turkijoje. Abiejose šalyse nuolat pastebima, kad trūksta techninių žinių, o tai rodo, kad reikia bendrų gebėjimų stiprinimo iniciatyvų. Kitos kliūtys, pavyzdžiui, ribota prieiga prie svarbios informacijos ir netinkama infrastruktūra, nors ir rečiau minimos, rodo sritis, kuriose patobulinimai galėtų dar labiau paremti klimato kaitos veiksmus.

Pagrindinės kliūtys, trukdančios organizacijoms prisitaikyti prie klimato kaitos

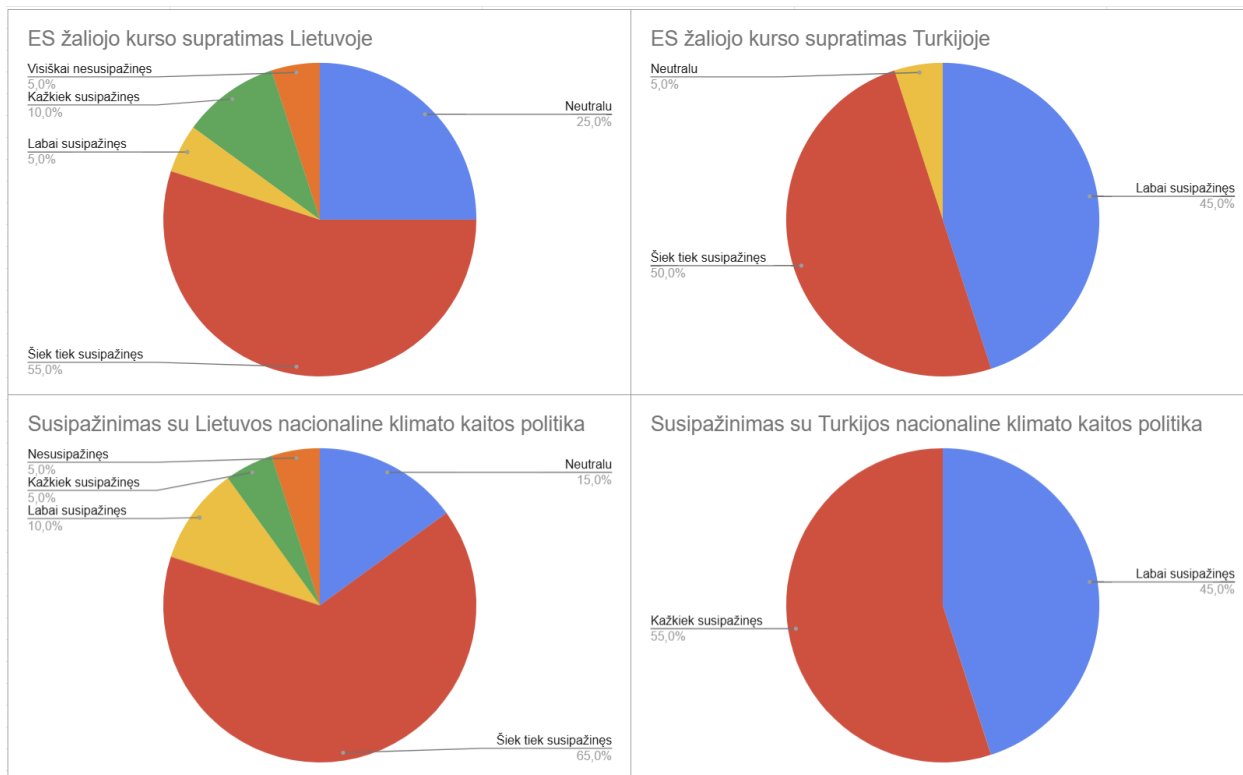
74 pav. Pagrindinės kliūtys, su kuriomis susiduria organizacijos abiejose šalyse dėl prisitaikymo prie klimato kaitos

Finansinių apribojimų dominavimas atspindi dideles išlaidas, susijusias su perėjimu prie tvarios praktikos, kurios gali viršyti organizacijų, ypač mažesnių įmonių, finansines galimybes. Abiejose šalyse techninės kompetencijos, kaip kliūtis, nuoseklumas pabrėžia platesnį specializuoto mokymo ir dalijimosi žiniomis iniciatyvų poreikį. Ribotos galimybės gauti informaciją ir netinkama infrastruktūra gali atsirasti dėl oficialių paramos sistemų spragų, ypač už miestų centrų ribų, kur investicijos ir ištekliai yra mažiau sutelkti.

Išvadose pabrėžiama, kad reikia tikslingų intervencinių priemonių finansinėms ir reguliavimo kliūtims šalinti. Politikai turėtų apsvarstyti galimybę išplėsti finansavimo galimybes, pavyzdžiui, dotacijas ir subsidijas, kad būtų palengvintos organizacijų finansinės problemos. Kartu reikia supaprastinti reguliavimo sistemas, kad būtų skatinama laikytis reikalavimų ir aktyviai veikti klimato srityje. Sprendžiant techninių žinių trūkumo problemą, pasitelkiant mokymo programas ir praktinius seminarus, galima suteikti pramonės įmonėms galimybę veiksmingai įgyvendinti tvarius sprendimus.

3. Susipažinimas su klimato politika ir informuotumas apie klimato kaitos riziką:

Apklausos rezultatai atskleidė skirtingus Lietuvos ir Turkijos PGP informuotumo apie klimato politiką ir jos išmanymo modelius. Lietuvoje vyrauja vidutiniškai arba mažai susipažinę su ES "Žaliojo susitarimo" ir nacionaline klimato politika, ir tik nedidelė dalis nurodė, kad yra gerai susipažinę. Priešingai nei Turkijoje, kur didelė dalis respondentų teigia labai gerai susipažinę su ES žaliojo sandėrio ir nacionaline klimato politika, o tai rodo didesnę bendrą informuotumą šiose srityse (75 pav.).

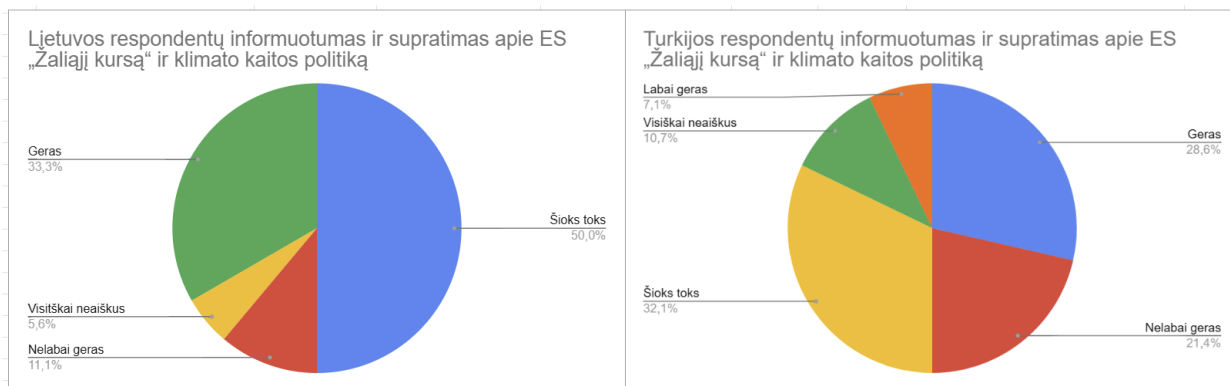
75 pav. PGP susipažinimas su ES Žalioju kursu ir kitomis nacionalinėmis klimato politikos priemonėmis abiejose šalyse

Šiuos skirtumus gali lemti skirtingas ES politikos diskusijų arba vietos valdžios iniciatyvų, kuriomis siekiama integruoti klimato kaitos politiką į pramonės sektorių, lygis. Turkijos artumas ES rinkoms ir aktyvesnis dalyvavimas diskusijose, susijusiose su ES aplinkosaugos standartais, gali paaiškinti didesnę šios šalies respondentų susipažinimą. Be to, prie didesnio informuotumo galėjo prisidėti ir vietos propagandos bei mokymo programos Turkijoje.

Turkijos ir Lietuvos jaunimo ir sprendimų priėmėjų išvados rodo, kad jie vidutiniškai gerai žino ir supranta ES Žaliojį sandėrį ir klimato kaitos politiką, tačiau abiejose grupėse pastebimi tam tikri skirtumai (76 pav.). Tarp Turkijos jaunimo ir sprendimus priimančių asmenų pastebimas žymus susipažinimo lygio skirtumas - atsakymai svyruoja nuo aukšto ("Gerai" ir "Labai gerai") iki žemesnio ("Nelabai gerai" ir "Visiškai ne"). Dauguma Turkijos respondentų nurodė, kad jų supratimo lygis siekia "gerai" arba "šiek tiek", o tai rodo vidutinį informuotumo lygį, tik keli asmenys parodė, kad supranta geriau. Priešingai, Lietuvos jaunimas ir sprendimus

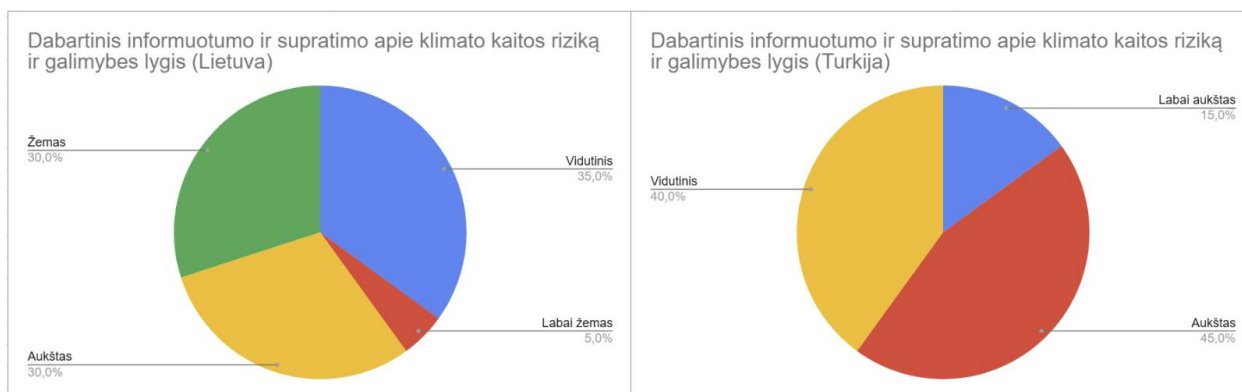
priimantys asmenys savo žinojimą daugiausia priskiria kategorijai "Šiek tiek", o žemo žinojimo lygį turi mažiau respondentų.

Tai rodo, kad nors Lietuvos respondentai turi bendrą supratimą apie ES klimato politiką, tačiau, palyginti su Turkijos respondентаis, mažiau jų mano, kad ją supranta nuodugniai. Šiuos skirtumus gali lemti ES politikos integracijos mastas kiekvienoje šalyje, skirtingas ES inicijuotų aplinkosaugos iniciatyvų poveikis arba skirtingos švietimo ir politinio dalyvavimo galimybės jaunimui ir sprendimų priėmėjams kiekviename regione.

76 pav. Jaunimo ir vietos sprendimų priėmėjų susipažinimas su ES "Žaliuoju kursu" ir kitomis klimato politikos priemonėmis abiejose šalyse

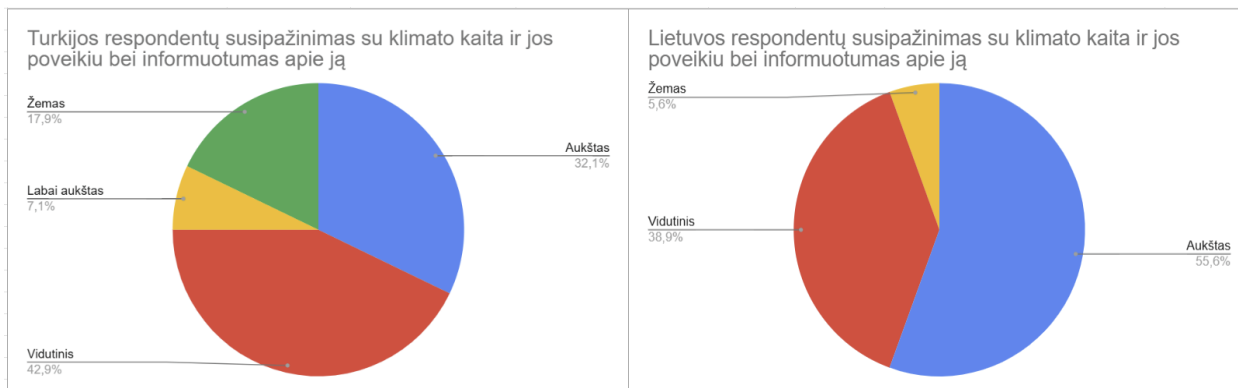
Lietuvos ir Turkijos PGP informuotumas apie klimato kaitos riziką ir galimybes bei jų supratimas labai skiriasi (77 pav.). Lietuvos dalyviai apskritai nurodo žemesnį informuotumo lygį, nemaža dalis nurodė, kad jų supratimas yra ribotas. Turkijos respondentai, priešingai, rodo aukštesnį savo žinių apie klimato kaitos problemas išmanymo ir pasitikėjimo jomis lygį, o tai leidžia manyti, kad Turkijoje klimato kaitos sąmoningumas gali būti labiau akcentuojamas ar patiriamas.

77 pav. PGP informuotumo apie klimato kaitos riziką ir galimybes lygis abiejose šalyse

Turkijos ir Lietuvos jaunimo ir sprendimų priėmėjų informuotumo apie klimato kaitą rezultatai atskleidžia skirtingą klimato kaitos poveikio žinojimo ir supratimo lygį (78 pav.). Lietuvos respondentai daugiausia nurodo "aukštą" informuotumo lygį, daugiau nei pusė nurodė, kad jaučiasi gerai informuoti apie klimato kaitą ir jos poveikį, ir tik nedidelė dalis respondentų savo informuotumą įvertino kaip "žemą". Tai rodo, kad ši grupė apskritai gerai supranta su klimatu susijusius klausimus. Tačiau Turkijoje atsakymai yra įvairesni: nors dažniausias atsakymas

yra "vidutinis" informuotumo lygis, nemaža dalis visgi vertina savo informuotumą kaip "aukštą", o tai rodo, kad apskritai grupė yra pakankamai informuota. Vis dėlto tarp Turkijos respondentų pastebimas ir "žemas" informuotumas, kuris Lietuvos grupėje yra mažiau paplitęs. Šie skirtumai gali atspindėti skirtingą švietimo apie klimatą ar bendruomenių klimato iniciatyvų poveikį kiekvienoje šalyje, o Lietuvos jaunimui ir sprendimų priėmėjams galbūt naudingesnės labiau integruotos diskusijos apie klimatą ir švietimo ištekliai.

78 pav. Jaunimo ir vietos sprendimų priėmėjų informuotumas apie klimato kaitą ir jos poveikį

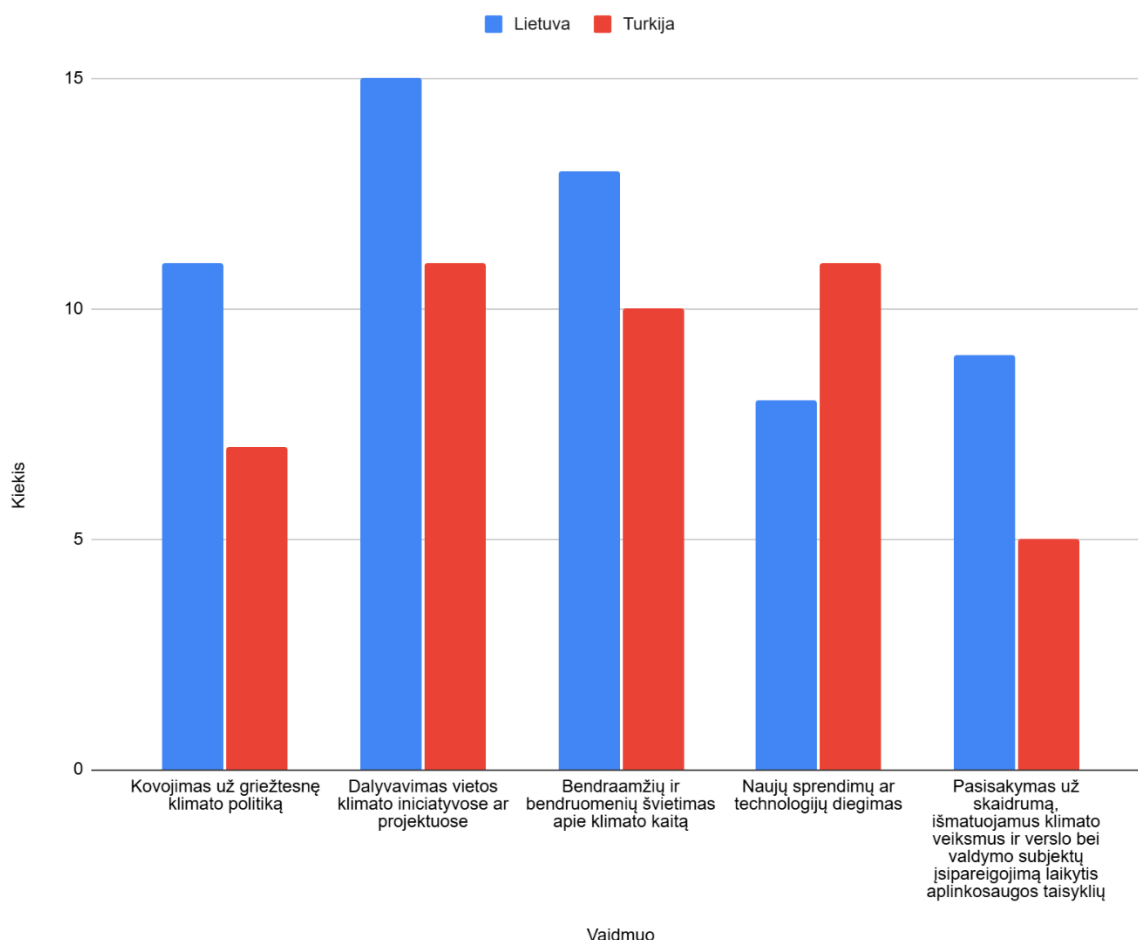
Apibendrinant galima teigti, kad apklausos rezultatai atskleidė, jog Lietuvoje ir Turkijoje skiriasi PGP ir antrinių tikslinių grupių informuotumas apie klimato politiką ir klimato kaitos poveikį. Turkijos PGP yra geriau susipažinę su ES "Žaliuoju sandėriu" ir nacionaline klimato politika nei jų kolegos Lietuvoje, o tai gali būti susiję su aktyviu Turkijos dalyvavimu ES aplinkosaugos diskusijose ir vietos propagandos pastangomis. Tarp jaunimo ir sprendimus priimančių asmenų Lietuvos respondentai iš esmės nurodo vidutinį susipažinimą, o jų žinių lygis yra mažiau ekstremalus, tuo tarpu Turkijos dalyviai rodo platesnį diapazoną nuo didelio iki mažo susipažinimo, o tai rodo, kad politinio švietimo poveikis yra įvairesnis. Kalbant apie informuotumą apie klimato kaitos poveikį, Lietuvos jaunimas ir sprendimus priimančias asmenys nurodo aukštą informuotumo lygį, tuo tarpu Turkijos respondentų informuotumas yra vidutinio lygio, o nedidelė, bet pastebima grupė nurodo ir žemą informuotumo lygį. Šie modeliai atspindi skirtingą klimato švietimo integracijos ir politinio poveikio lygį kiekvienoje šalyje, kuriam galimai turi įtakos vietinės iniciatyvos, švietimo sistemos ir artumas ES politikos sistemoms.

4. Jaunimo ir sprendimų priėmėjų vaidmuo:

Apklausos duomenys atskleidžia tam tikrus skirtumus ir panašumus, susijusius su suvokiamu **jaunimo** vaidmeniu sprendžiant klimato kaitos problemas Lietuvoje ir Turkijoje (79 pav.). Abi grupės pripažįsta jaunimo dalyvavimo vietos klimato iniciatyvose ar projektuose svarbą, abiejose šalyse šis vaidmuo laikomas prioritetiniu. Panašiai ir bendraamžių bei bendruomenių švietimas apie klimato kaitą turi didelę reikšmę abiejuose regionuose, nors šiek tiek didesnę reikšmę turi Lietuvoje. Nors griežtesnės klimato politikos propagavimas yra bendras prioritetas, Lietuvoje jis užima aukštesnę vietą nei Turkijoje (11 prieš 7). Tačiau Turkijos respondentai labiau pabrėžia naujų sprendimų ar technologijų diegimą, o tai rodo aktyvią poziciją klimato inovacijų srityje. Abiejose šalyse, bet ypač Turkijoje, mažiau pabrėžiamas

skaidrumo ir išmatuojamų veiksmų klimato srityje propagavimo vaidmuo, o tai rodo, kad gali būti skirtingai suvokiama atsakomybė ar gebėjimai užtikrinti skaidrumą klimato srityje.

Suvokiamas jaunimo vaidmuo klimato kaitos veiksmuose

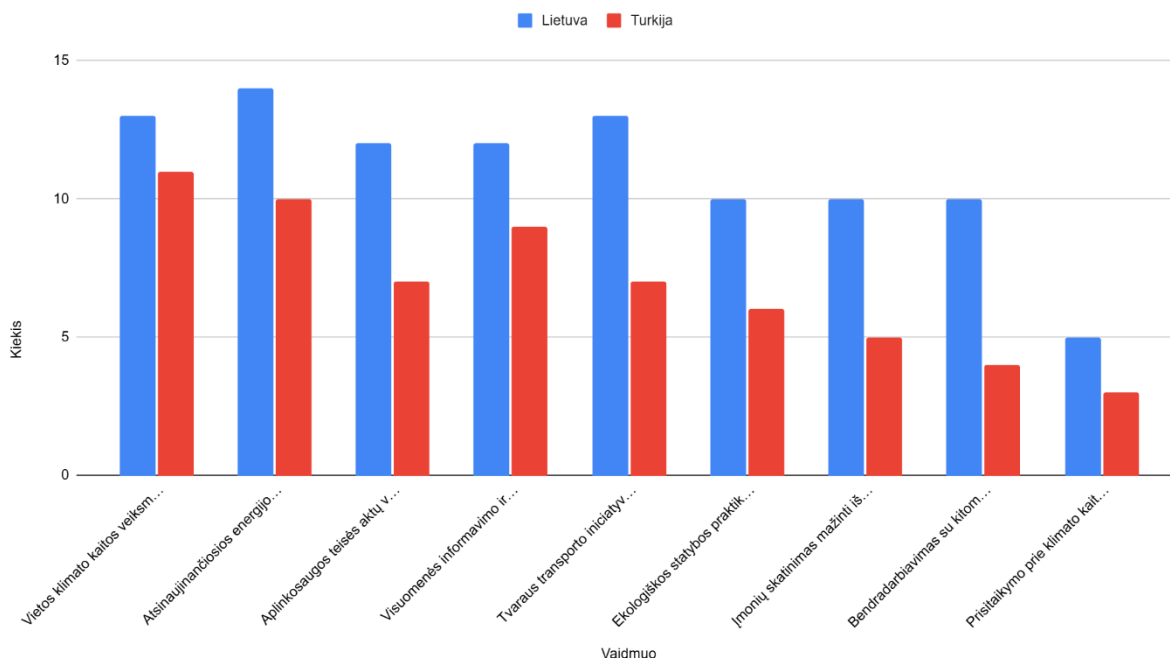
79 pav. Jaunimo vaidmuo klimato kaitos veiksmuose abiejose šalyse

Tai, kad Lietuva daugiau dėmesio skiria klimato politikos propagavimui, atitinka apklausos rezultatus, o tai, kad Turkija daugiau dėmesio skiria inovacijoms, gali būti siejama su didėjančiu susidomėjimu technologine pažanga siekiant spręsti aplinkosaugos iššūkius, o tai gali atitikti šalies ekonominius prioritetus ir siekius technologijų sektoriuje.

Apklausos rezultatai taip pat atskleidė skirtingus prioritetus dėl vaidmenų, kurių tikimasi iš **vietos sprendimų priėmėjų** Lietuvoje ir Turkijoje klimato kaitos srityje (80 pav.). Tiek Lietuvos, tiek Turkijos respondentai pabrėžė vietos klimato kaitos veiksmų planų rengimo ir įgyvendinimo bei atsinaujinančiosios energijos projektų skatinimo svarbą. Tačiau Lietuvos respondentai šiek tiek didesnę prioritetą teikė aplinkosaugos taisyklių vykdymui, tvaraus transporto iniciatyvų rėmimui ir bendradarbiavimui su kitomis savivaldybėmis. Be to, abi šalys

santykiškai mažiau dėmesio skyrė verslo paskatų teikimui ir prisitaikymo prie klimato kaitos finansavimo užtikrinimui, o tai galbūt rodo, kad manoma, jog šioms sritims geriau tinka nacionalinės ar tarptautinės intervencijos, o ne vietos veiksmai, arba kad šios sritys nelaikomos prioritetingomis imantis veiksmų.

Vietos sprendimus priimančių asmenų suvokiami vaidmenys klimato kaitos srityje

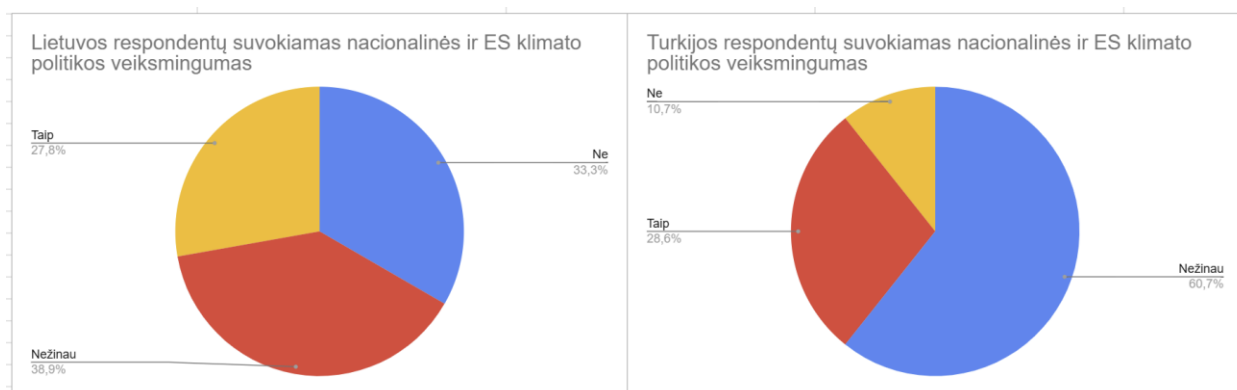

80 pav. Vietos sprendimus priimančių asmenų vaidmuo klimato kaitos srityje abiejose šalyse

Apibendrinant galima teigti, kad apklausos rezultatai rodo, jog jaunimo ir vietos sprendimų priėmėjų vaidmuo sprendžiant klimato kaitos problemą yra vienas kitą papildantis. Manoma, kad jaunimas yra esminis vietinių gyventojų pastangų variklis, iš jų tikimasi, kad dalyvaus vietos iniciatyvose, švies bendruomenes ir siūlys novatoriškus sprendimus. Tai rodo, kad pripažįstamas galimas jaunimo inicijuojamų veiksmų poveikis ir tai, kaip svarbu nuo mažens ugdyti aplinkosauginį sąmoningumą ir atsakomybę. Kita vertus, vietos sprendimų priėmėjai laikomi struktūriniais klimato kaitos veiksmų vykdytojais, kurių atsakomybė apima klimato kaitos veiksmų planų rengimą, atsinaujinančiosios energijos skatinimą, teisės aktų vykdymą ir tvarios praktikos rėmimą savo bendruomenėse. Kartu šie vaidmenys rodo, kad klimato kaitos veiksmai grindžiami bendradarbiavimu: jaunimas suteikia energijos, naujovių ir bendruomenės įsitraukimo, o sprendimų priėmėjai sukuria politinę sistemą ir išteklius, būtinus tvariam poveikiui užtikrinti.

5. Dabartinės politikos veiksmingumas:

Nacionalinės ir ES klimato politikos veiksmingumo suvokimo rezultatai atskleidžia reikšmingus skirtumus tarp Lietuvos ir Turkijos respondentų (81 pav.). Lietuvoje nuomonės išsiskyrė: maždaug trečdalis respondentų mano, kad politika yra veiksminga, kitas trečdalis abejoja, o likusieji respondentai nurodė, kad nėra tikri. Kita vertus, Turkijos respondentai daugiausia nurodo abejones, daugiau kaip 60 % respondentų nėra tikri dėl dabartinės klimato politikos veiksmingumo, o mažesnė dalis tvirtina arba neigia jos veiksmingumą. Tai rodo stipresnį Turkijos dalyvių netikrumo jausmą, palyginti su tolygiau pasiskirsčiusiomis perspektyvomis Lietuvoje.

81 pav. Abiejų šalių respondentų suvokiamas nacionalinės ir ES klimato politikos veiksmingumas

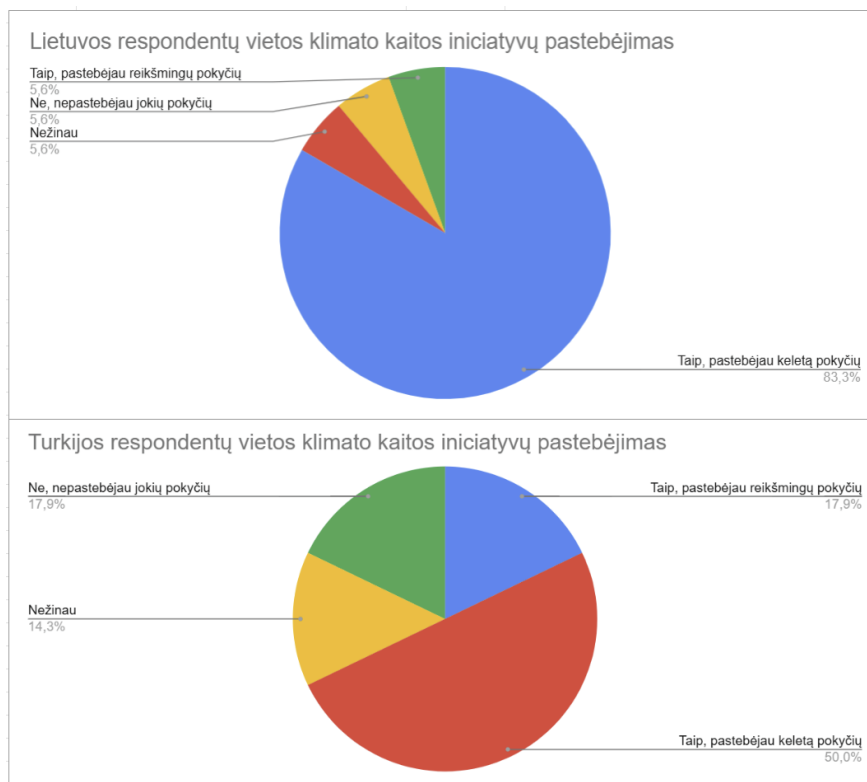
Šiuos skirtumus gali lemti skirtingas klimato politikos poveikio lygis ir informavimas apie šios politikos poveikį. Be to, kultūriniai ir politiniai veiksniai, įskaitant pasitikėjimą politikos vykdymu ir galimybę gauti skaidrią informaciją, gali turėti įtakos veiksmingumo suvokimui. Glaudesnė Lietuvos integracija į ES politikos sistemas galėjo paskatinti tiesioginį susidūrimą su šios politikos rezultatais, todėl nuomonė, nesvarbu, ar ji teigiama, ar neigiama, buvo labiau pagrįsta. Turkijoje respondentai galėjo jaustis mažiau pasirengę vertinti jų veiksmingumą, todėl jų nuomonė buvo labiau netikra.

Apibendrinant galima teigti, kad nors abiejose šalyse yra abejonių ir neaiškumų dėl klimato politikos veiksmingumo, Turkijoje abejonės ir neapibrėžtumas yra gerokai didesni. Tai rodo, kad svarbu didinti skaidrumą, komunikaciją ir visuomenės dalyvavimą klimato politikos srityje, ypač Turkijoje, kad suinteresuotosios šalys galėtų įvertinti šios politikos poveikį realiaame pasaulyje.

6. Vietos pramonės organizacijų suvokiami pokyčiai ar patobulinimai (IMP):

Lygindami Lietuvos ir Turkijos respondentų požiūrį į vietines klimato kaitos iniciatyvas, pastebime keletą pastebimų dėsningumų ir skirtumų (82 pav.). Lietuvoje dauguma respondentų (44,4 %) nurodė, kad pastebėjo tam tikrus pokyčius, kuriuos įgyvendina vietos pramonės šakos ar vyriausybės politika, o dar 5,6 % respondentų pastebėjo reikšmingus pokyčius. Tai rodo, kad Lietuvoje pastebimi vidutinio lygio veiksmai, susiję su klimato iniciatyvomis, nors nemaža dalis (38 %) vis dar nėra tikri arba nežino apie jokiais iniciatyvas. Turkijoje, nors pusė respondentų taip pat pastebėjo tam tikrus pokyčius, tik mažesnė dalis

(17,9 proc.) šiuos pokyčius vertino kaip reikšmingus. Didesnė dalis Turkijos respondentų (17,9 %) aiškiai pažymėjo, kad nepastebėjo jokių pokyčių, o 14,3 % išreiškė netikrumą.

82 pav. Vietinių klimato kaitos iniciatyvų, įgyvendinamų abiejose šalyse, suvokimas

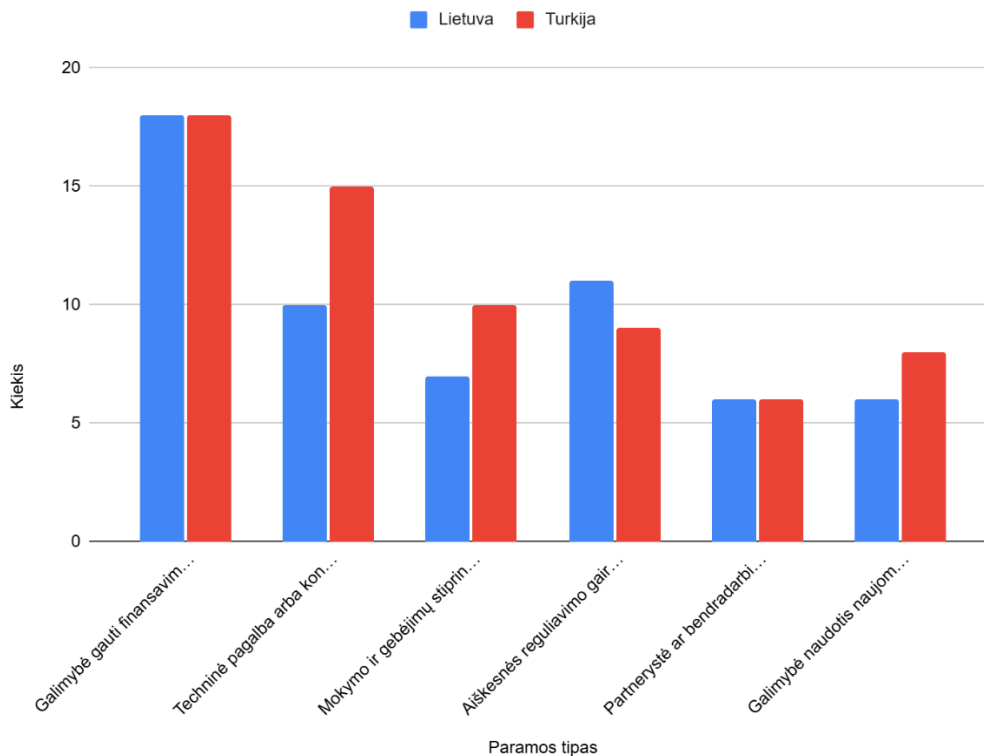
Apibendrinant galima teigti, kad nors tiek Lietuvos, tiek Turkijos respondentai pripažįsta tam tikro lygio vietos pramonės įmonių ar vyriausybių veiksmus klimato srityje, abiejose šalyse išlieka nemaža dalis gyventojų, kurie nežino arba skeptiškai vertina šių pastangų mastą. Tai rodo, kad vietos valdžios institucijos ir pramonės įmonės turi galimybę pagerinti komunikaciją ir didinti savo klimato iniciatyvų matomumą, kad padidintų visuomenės informuotumą ir palaikymą.

7. Tikėtina parama iš vietinių ir tarptautinių tinklų:

PGP apklausos duomenys atskleidžia skirtingus, tačiau panašius Lietuvos ir Turkijos respondentų lūkesčius dėl vietos ir tarptautinių tinklų paramos (83 pav.). Abiejose šalyse "Galimybė gauti finansavimą ar finansines paskatas" yra svarbiausias paramos poreikis, kurį nurodė vienodas respondentų skaičius. Po to seka "Techninė pagalba arba konsultacinės paslaugos", kurias kaip prioritetines nurodė Turkijos respondentai, o tai rodo didelį techninių rekomendacijų poreikį sprendžiant su klimato kaita susijusius uždavinius. Lietuvos respondentai pabrėžė "aiškesnių reguliavimo gairių ir paramos" poreikį, o Turkijos respondentai labiau akcentavo "mokymo ir gebėjimų stiprinimo programas", o tai rodo, kad reguliavimo aiškumo poreikis skiriasi nuo įgūdžių tobulinimo poreikio. Abi grupės vienodai vertina "Partnerystę ar bendradarbiavimą su kitomis organizacijomis", tačiau Turkijos

respondentai šiek tiek labiau domisi "Galimybe naudotis naujomis technologijomis ar inovacijomis", o tai rodo norą taikyti pažangiausius sprendimus.

Tikėtina parama iš vietinių ir tarptautinių tinklų prisitaikymo prie klimato kaitos srityje

83 pav. Lietuvos ir Turkijos PGP paramos poreikių palyginimas

Šie skirtumai gali atspindėti skirtingus pasirengimo prisitaikyti prie klimato kaitos etapus ir specifinius sektorių poreikius kiekvienoje šalyje. Lietuva pirmenybę teikia aiškesnėms reguliavimo gairėms, o tai gali būti susiję su labiau susiformavusia klimato politikos aplinka, kurioje papildomas aiškumas galėtų padėti laikytis ir suderinti su ES standartais. Didesnė techninės pagalbos ir mokymo paklausa Turkijoje gali reikšti, kad reikia pamatinių žinių ir infrastruktūros naujoms klimato iniciatyvoms remti. Abiejose šalyse akcentuojamas finansavimas rodo, kad finansiniai apribojimai visuotinai laikomi pagrindine kliūtimi, nepriklausomai nuo konkrečios šalies klimato politikos sistemos ar turimų išteklių.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad tiek Lietuva, tiek Turkija turi didelių, sutampančių poreikių gauti finansinę ir techninę paramą prisitaikymo prie klimato kaitos pastangoms skatinti. Tačiau skirtingi lūkesčiai, pavyzdžiui, reguliavimo gairės Lietuvoje ir gebėjimų stiprinimas Turkijoje, rodo, kad būtina taikyti pritaikytus metodus, kad būtų patenkinti unikalūs kiekvienos šalies reikalavimai. Skatinant tarpvalstybinį bendradarbiavimą, gerinant galimybes gauti finansinių išteklių ir teikiant techninę pagalbą, suderintą su konkrečiais kiekvieno regiono poreikiais, būtų lengviau pasiekti veiksmingesnių ir tvaresnių klimato kaitos veiksmų rezultatų.

Rekomendacijos

Remiantis apklausos rezultatais ir analize, akivaizdu, kad nors tiek Lietuvoje, tiek Turkijoje padaryta pažanga didinant informuotumą apie klimato kaitą ir imantis veiksmų įvairiuose sektoriuose, vis dar yra svarbių sričių, kuriose patobulinimai galėtų paspartinti veiksmingą prisitaikymą prie klimato kaitos ir poveikio mažinimą. Toliau pateikiamomis rekomendacijomis siekiama spręsti pagrindines nustatytas problemas ir pasiūlyti suinteresuotosioms šalims, įskaitant politikos formuotojus, vietos pramonės šakas ir bendruomenines organizacijas, veiksmingų žingsnių, kaip stiprinti atsparumą klimato kaitai ir skatinti tvarią praktiką.

- **Didinti finansinę paramą ir paskatas**

Finansinės kliūtys buvo įvardytos kaip didelis iššūkis, ypač tarp PGP ir vietos suinteresuotųjų šalių. Vyriausybėms ir finansavimo įstaigoms rekomenduojama plėsti dotacijas, subsidijas ir mokesčių lengvatas į klimato kaitą orientuotiems projektams. Finansinė parama leistų organizacijoms diegti atsinaujinančiąją energiją, didinti energijos vartojimo efektyvumą ir investuoti į tvarias technologijas, todėl klimato kaitos veiksmai taptų prieinamesni ir įperkamesni.

- **Stiprinti gebėjimų stiprinimo ir techninio mokymo programas**

Daugelis respondentų kaip kliūtį, trukdančią įgyvendinti veiksmingus veiksmus klimato srityje, nurodė techninių žinių trūkumą. Siūlant specializuotas mokymo programas, skirtas tvariai praktikai, atsinaujinančiosios energijos integravimui ir atliekų tvarkymui, suinteresuotosioms šalims bus suteikta galimybė priimti novatoriškus sprendimus. Mokymas taip pat turėtų apimti jaunimo grupes ir bendruomenių organizacijas, kad būtų ugdomas gyventojų išprusimas klimato srityje.

- **Skatinti tarpsektorinį bendradarbiavimą ir tinklų kūrimą**

Bendradarbiaujant vietos pramonės įmonėms, valdžios institucijoms ir tarptautinėms organizacijoms gali būti pasiektas sinerginis poveikis, panaudojant bendras žinias, išteklius ir geriausią praktiką. Palengvinus tarpsektorinių tinklų kūrimo galimybes ir partnerystę - tiek ES šalyse, tiek tarp jų - bus sustiprintos bendros pastangos klimato srityje ir inovacijos klimato kaitai atsparių sprendimų srityje.

- **Didinti skaidrumą ir bendruomenės dalyvavimą**

Skatinant vietos pramonės įmones skaidriai teikti ataskaitas apie aplinkosauginį veiksmingumą ir klimato iniciatyvas, galima didinti bendruomenės pasitikėjimą ir atskaitomybę. Reguliariai atnaujinamos ir viešai prieinamos ataskaitos padės įtraukti platesnę bendruomenę, pabrėžiant vietos indėlio į klimato kaitos veiksmus svarbą. Skaidrumo didinimas taip pat padeda bendruomenei suprasti ir patvirtinti su klimatu susijusią politiką ir pramonės veiksmus.

- **Parengti ir įgyvendinti vietos klimato kaitos veiksmų planus**

Vietos valdžios institucijos raginamos parengti aiškiai apibrėžtus klimato kaitos veiksmų planus, kuriuose būtų atsižvelgta į konkrečius jų bendruomenių poreikius ir iššūkius. Šiuose planuose pirmenybė turėtų būti teikiama atsinaujinančiajai energijai, energijos vartojimo efektyvumo didinimui, tvariam transportui ir atliekų tvarkymo praktikai. Pritaikius šias iniciatyvas prie vietos sąlygų, bus užtikrinta, kad jos bus aktualios ir veiksmingos.

- **Plėsti bendruomenės švietimo ir informavimo iniciatyvas**

Norint užtikrinti tvarius klimato kaitos veiksmus, labai svarbu ugdyti klimato kaitos klausimais besidominčią ir įsitraukusią visuomenę. Plečiant švietimo programas, ypač jaunimo ir bendruomenių lyderių tarpe, galima padidinti supratimą apie klimato problemas ir motyvuoti imtis individualių ir kolektyvinių veiksmų. Programos galėtų apimti seminarus, informuotumo didinimo kampanijas ir mokyklose vykdomus projektus, skatinančius aktyviai rūpintis aplinka.

- **Palengvinti prieigą prie klimato duomenų ir mokslinių tyrimų**

Suinteresuotosioms šalims suteikus lengvesnę prieigą prie naujausių klimato duomenų ir mokslinių tyrimų rezultatų, bus lengviau priimti informacija pagrįstus sprendimus. Galima sukurti viešąsias duomenų bazines ir dalijimosi žiniomis platformas, kuriose būtų centralizuotai kaupiami klimato duomenys, kad pramonės įmonės, vietos valdžios institucijos ir bendruomenės galėtų kurti veiksmingas prisitaikymo prie klimato kaitos strategijas, pagrįstas naujausiais moksliniais tyrimais.

Apibendrinant galima teigti, kad šioje ataskaitoje išryškintos įvairios perspektyvos, iššūkiai ir galimybės, su kuriomis susiduria Lietuvos ir Turkijos suinteresuotosios šalys, dalyvaujančios prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos švelninimo veikloje. Tiek PGP, tiek antrinės tikslinės grupės, įskaitant jaunimą ir sprendimus priimančius asmenis, parodė, kad yra informuotos apie klimato problemas ir nori remti veiksmus, nors susiduria su tokiomis kliūtimis kaip finansiniai suvaržymai, techninės spragos ir ribotas suinteresuotųjų šalių dalyvavimas. Šios apklausos metu surinktos išvalgos pabrėžia vieningų, nuolatinių ir pagrįstų pastangų svarbą siekiant užtikrinti, kad ir dabartinė, ir būsimos kartos galėtų klestėti klimato kaitai atspariame pasaulyje.

Autoriaus pastaba

Šioje ataskaitoje pateikiama išsami praktikos, iššūkių ir poreikių, susijusių su prisitaikymu prie klimato kaitos ir anglies dioksido pėdsako mažinimu Lietuvoje ir Turkijoje, analizė. Pateiktos išvados ir įžvalgos skirtos pramonės įmonių, politikos formuotojų ir kitų suinteresuotųjų šalių sprendimų priėmimo procesams ir strateginiam planavimui pagrįsti.

Nors ataskaita yra patikimas šaltinis, joje taip pat padėtas pagrindas tolesnei plėtrai. Jos pagrindinis tikslas - atskleisti esamas tendencijas ir paskatinti tolesnes akademines studijas ar tikslinius tyrimus. Būsimuose tyrimuose galėtų būti gilinamasi į konkrečių šalių ar sektorių analizę, nagrinėjant niuansus ir naujas temas, kurios čia galbūt nebuvo visiškai atskleistos. Remdamiesi šiuo darbu, vėlesniais tyrimais galėsime prisidėti prie išsamesnių klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos pastangų visame pasaulyje strategijų ir įžvalgų.

